Sequuntur plures

tractatus de canticis compoſiti ab eodẽ cã/
cellario pariſieñ.

Proemium

G Ratiã diuini talẽti/ nolẽtes in
uacuũ recipe q̃ tot inter turbi/
nes horridos reipublice cõtu
lit ocij locũ/ liberauit a calum/
nijs hoim. dedit ad nutum ne
ceſſaria. ſil' attendẽtes qm̃ i die ꝓſpiratis mã
dauit dñs miſcdiaʒ ſuã. ⁊ nocte tribulatõis
canticũ ei⁹. nõ ocioſum. nõ inutile. nõ ingra/
tũ reputam⁹/ tẽpeſtatis hac nocte ꝓfunda/
ð canticis ſcribere poſteritati/ ſi malignitas
ꝑcelloſa reddiderit aures ſurdas etati p̃ſenti
O q̃uis o de⁹ optie ſepandũ ſit/ multos vt
olim tẽpib⁹ Helvecia nr̃is tuos tibi reliq̃ſſe
cultores ¶ Cõplectit̃ aũt q̃ſi ſinu grãdi. v̄bũ
de cãticꝭ/ plures materias ſeu volumĩa q̄s ꝓ
ꝯfuſione vitãda/ ꝑ thomos ſeu tonos. ꝑ no/
tas ⁊ notulas/ tradet lectori notãdas p̃ſens
exordiũ/ tituli vel tabule vicẽ tenẽs. ¶ Volu
mẽ vnũ/ cui⁹ titul⁹ eſt de cãticoꝝ originali ra
tione/ ſub hoc euãgelico v̄bo. Cecinim⁹ vo/
bis ⁊c. tres ꝯtinet thomos/ ſicut ipſe ꝓlogus
inſinuat. iuxta triplex gen⁹ cãticoꝝ/ ⁊ triplicẽ
inueſtigãdi facultatẽ. Nã et canticũ ſenſuale
qð tractat hiſtoria. et intellectuale qð inq̇rit
phia. eſt diuinale ſeu ſupmentale qð ſola no/
uit theologia. Sũt ĩ quolibet thomo. i. ſecti
one/ aut ſi ꝓpter rẽ q̃ agit̃ tonũ ꝓ ſymbolo di
cere maluim⁹. Sũt iq̃uã notule plures/ ſm̃
totidẽ ꝑticulares ꝓpoſitiões vel doctrinas.
Sũt in p̃mo triginta. ſunt in ſcðo. xxij. ſine
canonib⁹ inſtroꝝ ſunt in tercio q̇nquaginta
¶ Volumẽ alteꝝ ẽ de cãticordo/ hoc ẽ de cã/
tico cordis tres habẽs p̃ncipales tonos cũ
notis ⁊ notulis. Prim⁹ inq̇rit potiſſime dif
ferẽtiã cãticordi/ hoc ẽ/ cãtici cordis. a cãtico
oris. Vel aliter de cãtico morali ⁊ rõnali cũ
cãtico ſenſuali/ cui⁹ toni ſunt notule q̇nq̃gin
tadue. Scðs ton⁹ deſcẽdit ad ꝑticulariorez
cãticordi rõnis/ cui⁹ ſunt note. xij. ꝑ notulas
xxx. diuiſe. Terci⁹ ton⁹ q̃ſi ſpeculatiuã muſi
cã deducens ad praxim/ tractat de nouo gã/
ma myſtico ⁊ morali p. xij. notas habẽtes no
tulas q̃draginta q̇nq; ſingulares ¶ Volumẽ
aliud/ colligit ĩ ſe tonos tres pl⁹ ſm̃ modos
traditionis varios q̃s ꝓ diuerſitate materie.
Prim⁹ ton⁹ ꝯciliat ⁊ obſeq̃ facit/ facetã elegi
am cãtatricẽ amorẽ dñe theologie q̃ſi liricaʒ
vel odaꝝ carmẽ. Ton⁹ alter ſcðs hʒ canões
ſeu regulas amphoriſmos v̄l' maria aut the
oremata ð cãticꝭ ꝑ notulas q̇nq̃gita. Tho
mus alter terci⁹ v̄bũ ſolatij multiplex ĩ ſe di
rigit ꝑ ꝑticulas q̇nq̃ginta. Et ita iũcti ſimul
hi duo thomi centilogiũ conſtituũt.

Primus tractatus

de canticorum originali ratione.

C Ecinim⁹ vobis/ nec ſaltaſtꝭ. la
mẽtauim⁹/ ⁊ nõ plãxiſtꝭ. Pre/
cẽtor noſter xp̃s/ amator inno
cẽtie. voluit exemplis innocen
tũ pueroꝝ/ ꝓ noſtra eruditõne
pluries vti. nũc ad humiliatõez. nũc ad ſim/
plicitatẽ. vt eſſem⁹ paruuli nõ ſenſib⁹ ſed ma
licia. ¶ Nũc v̄o nos ꝯmouet ad ſpũalẽ canti
coꝝ exercitationẽ. ponẽs coram oculis pue
ros cantãtes ĩ foro. Neq; eñ paꝝ refert pue
ros ſic vel ſic aſſuefieri ĩ muſicis ⁊ cãtib⁹. put
Ariſto. politizãs docuit. ⁊ ĩ bene ĩſtituta cõi
tate ꝯuenit obſeruari. ¶ Nos aũt q̄s in dño
pueros vel infantes nouiter genitos effecit
noua regeneratio. ſic decet et expedit in foro
p̃ſentis exilij frequẽtare canticũ nũc exulta/
tõis ad ſaltandũ ſpũaliter. nũc lamẽtatõis
pñialis ad plangẽdũ. Habem⁹ ĩ exemplũ ſa
cre ſcp̃ture librũ/ ĩ quo ſunt (iuxta viſionem
Ezechielis) lamẽtatões. carmẽ et ve. Cõcor
dat illud apl'i. Gaudere cum gaudẽtib⁹. flere
cũ flẽtib⁹. q: tp̃s flẽdi ⁊ tp̃s ridendi. Subdit̃
ꝯſone v̄bo ꝓpoſito. tp̃s plãgẽdi ⁊ tp̃s ſaltan
di. Cũ aũt iuxta poſteri⁹ elucidãda/ ſit aliqð
canticũ ſenſuale vel aĩale. ſit canticuʒ rõnale
vel morale. ſit cãticũ mẽtale ⁊ diuinale. De/
ſcribem⁹ ſub triplici tono naturã ⁊ originez
canticoꝝ cũ ſuis habitudinib⁹. Docebit pri
mũ hiſtoria. ſcðm queret phia. terciũ theolo
gia declarabit. ¶ Narrabit hiſtoria ſacra ꝓ/
pe Geneſis initiũ/ cui ratõ ſuppoſita fide cõ
cordat. q Tubal fuit pater canẽtiũ ĩ cytha/
ra ⁊ organo. Quo tp̃e/ vtpote añ diluuiũ cõ
ſtat illos nõ fuiſſe/ quos gentiliũ l'r̃e tradũt
carminũ ⁊ organorũ p̃mos inuẽtores. Sic
hiſtoria capit verã canticoꝝ noticiã ⁊ cauſã/
primitus ex fide/ qua credim⁹ aptata eſſe ſe/
culo v̄bo vite. ⁊ q formato Adã ꝯmunicata
eſt ei plenitudo ſciẽtie quantũ ꝯueniebat illi.
quo toti⁹ humani generis p̃ncipiuʒ velut in
ſuo ſeminario reſidebat. nedũ in eſſe nature/
ſed in bene eſſe moꝝ ⁊ doctrine. Cõijcimus
hoc ideo. poſt ſoporẽ adductis ad ſe cunctis
aĩantib⁹/ impoſuit cũctis noĩa ſue ꝓprietati

naturali ꝯſona. ¶ Neqꝫ tale aliq̇d facere po
tuiſſet ſine cognitõne/ que tñ ſenſib9 partici
pata nõ erat. Oportuit igit' ꝙ ex alto id atqꝫ
a ſummo ſumpſiſſet. ¶ Modus alter ſumen
di canticoꝝ originẽ fuit ductrice experiẽtia.
nũc in illis regionibus. nũc ĩ iſtis. quib9 mu
ſica ⁊ nunqꝫ fuerat. vel ſm Ariſtot'. et ſequa
ces. de eternitatis errore fuerat infinities va
riata. ⁊ abſqꝫ numero defecerat atqꝫ redierat
ſm trãſmutabilitates nature cuiuſlibet mu
tabilis innumerabiles. Additur modus al
ter qualis a Tullio ponit' dum venat' quan/
ta ſit eloquẽtie ſi ſapientie iungat' vtilitas. ꝗ
factũ eſſe dicit/ vt homĩes prius agreſtes/ ne
qꝫ ciuiliter/ neqꝫ politice neqꝫ moraliter con
uenĩẽtes/ conuenirẽt in vnũ. mõ paguꝫ/ mo/
do domũ. modo ciuitatẽ/ modo ꝓuinciam.
modo regnuꝫ. q̇ ſimul ita iuncti et adunati/
varias tam ad neceſſitatẽ ꝗꝫ ad voluptatem
ſtudio vehemẽti compererũt artes. qm̄ vbi
intenderis ingeniũ valet. ⁊ iuxta poetã. La
bor oĩa vincit/ improb9 ⁊ duris egẽs in reb9
egeſtas. Dũ ſequẽs ad priores aliq̇d ratioci
natiue docta ſuꝑaddit. Preſtabat iuuamẽ/
apta ꝯpletio ad iſta vl' ad illa. Ociũ nãqꝫ li/
beꝝ datũ aliq̇b9. Sicut apud egyptios tra/
dit Ariſto. aliqꝫ ꝯquiſitis ꝗ ad vitã erant ne
ceſſariꝭ ꝓpter admirari cepiſſe philoſopha
ri. ¶ Porro narrat Aug. libro de ordine/ ra
dicẽ vnã nõ diſſonã priorib9 his ꝗ alto vidẽ/
tur ſumpta ꝑncipio. Loquẽs itaqꝫ de ꝟtu/
te vnitatis quã inq̇rit ⁊ facit amicicia/ nõ du
bitat ponere quãlibet ſcientiaꝫ et amicicie ⁊
vnitatis appetitu manaſſe. Dicebat Ariſto/
phanes teſte Ariſt'. i. politicoꝝ. hãc eſſe ami
coꝝ ꝯditionẽ vt vn9 eẽ vellet alter. vel vn9 in
altero. Nõ diſſone ad ꝟba Johis. Qui ma
net inq̇t in charitate ĩ deo manet ⁊ deus ĩ eo
Et apl's dicit. Qui adheret deo vn9 ſpũs eſt
¶ Verũ neq̇t fieri talis trãſmutatio qua vn9
amicoꝝ ſuo eẽ qḋ habet ĩ ꝓprio genere dep/
dito/ ꝯuertat' ĩ alterũ. Jã q̇ppe nõ maneret
alter amicoꝝ. ⁊ ita nullo pacto eẽnt duo/ ſed
vna natura. quo q̇d abſurdi9 poni nõ poteſt
Propriam eñ vocem ignorabãt nõnulli he
reticorum/ vt Almaricus ⁊ begardi/ duꝫ ita
deſipere comperti ſunt. Vniunt' igitur ami/
ci nõ illo/ ſed alio quo ꝑhas habent modo.
¶ Hinc fuit inter homines et ꝑcipua cura
ſermonis mutui. quo latẽtes cordis ſui paſ/
ſiones ⁊ cogitatõnes ꝯſilia ⁊ amores/ ꝯmo/
diſſime ꝯmunicarẽt iocũdeqꝫ cõuiuerẽt. Fa
cta eſt ꝑinde ſup locutõib9 ars. que ſcriben/

do valeret apḋ abſentes ſe ſibi manifeſtare.
hec eſt grãmatica ꝯgrue loqui docẽs et ſcri/
bere. Poſtmodũ fuit euitanda deceptio cir/
ca veritatis inquiſitionẽ. cum regulis illati/
onum quas Logica ab hoc orta tradit. Fu
erunt inſuꝑ amicorũ amicicie nõ quomodo
libet. ſed vtiliter. delectabiliter. et efficaciter
iudicande. quod ĩ rethorica facere poſitũ ẽ.
quã poſſumus appellare logicã moraleꝫ. eo
ꝙ ad moralis philoſophie principia viã ha
bet. ſicut logica ſciẽtijs ſpeculatiuis obſeq̇/
tur. in quib9 vis ſermonis ꝑcioſior ſine tro/
pis viget ⁊ figuris. Ventũ eſt cõſequẽter ad
mathematicas diſciplinas. que plurimũ cõ
ferũt artib9 mechanicis/ ſine quib9 vita ciui
lis nõ agitur. conferunt ꝑterea cõuictui ami
corũ quo fiat vita ꝑſens ornatior atqꝫ iocũ/
dior. Sic inter ceteras artes compata ẽ ma
gno plauſu/ muſica ⁊ ad diuinas res atqꝫ ce
rimonias tandẽ adhibita. Hinc apud ruri/
colas et paſtores/ bucolica carmina vl' eglo
ge. comedie leges. Hinc acriores ſatire. hĩc
poſtmoduꝫ grãdiorib9 ampulloſe tragedie.
hinc deniqꝫ metrorũ heroicoꝝ. elegiacoruꝫ.
iambicorũ. ꝫaphicorũ. et aliorũ velut innu/
merabilis multitudo. ¶ Vides quemadmo A
dum muſica ſuũ cepit a natura et ab amore
vnitateqꝫ primordiuꝫ. que creuit adhibitis
ꝑ partẽ regulis et numeris. Quis vtiqꝫ nõ ad
uertat/ homĩes ſicut ad loquelã/ ſic ad quan
dã muſicã velut ab ĩfantia ⁊ puericia ꝓnos
eſſe. quaꝫ inclinationẽ ars et vſus ꝑficiunt.
¶ Hinc animaduerſuꝫ ẽ/ triplicẽ eẽ ꝑtitionẽ
muſice. ſicut põt ipſe ſonus cauſas tres hr̃e.
Vnus eñ fit flatu. alter pulſu. alter voce vl'
cãtu. Tres obinde muſas fictio poetica de/
dit. ꝑut a Varrone refert Aug. quas iõ po/
ſtea dixerũt nouẽ/ ꝓpter totidẽ imagines ab
excellẽtiſſimis ſculptorib9 cum q̇dã ſuꝑandi
intẽtõe depictas. ¶ Cõpertũ ẽ inſuꝑ tres du
tarat ĩ numeris ſonor' ꝓportõẽs eẽ delecta
biles. Diateſſerõ. diapẽte. diapaſon. ꝗs vul
gari mõ noĩamus. terciã. quintã ⁊ octauam.
Nec ſunt plures deinceps ꝗ nõ reducãt' ad
iſtos. quẽadmodũ ſexta ⁊ q̇nta ſuꝑ octauaꝫ.
⁊ ruſus octaua duplex. Et ita ꝑ aſcenſum/
q̇ntũ vel vox vl' rõ ꝑhas habuerit. ꝗ ꝯq̇ſitio
ſuam habet artẽ ꝓpriaꝫ/ tam ſpeculatiue ꝗꝫ
practice traditã cui muſice nomen damus.
¶ Docuit amplius exꝑientia mirabiles fieri
mutationes ꝑ muſicã ſenſualẽ. de qua indi/
cat tanqꝫ ḋ obiecto ꝓprio auris corꝑalis/ ⁊
ꝗ ſola videt' apud vulgares cognita vel cõ/

ſiderata. Teſtes ſunt hiſtoria cum philoſo/
phis ꝛ medicis/ vt martian⁹ ꝛ boncius q̄bꝫ
nō diſcordat ſacra ſcꝑtura de Dauid et heli
zeo filijſq̄ ꝓphetaꝝ. Nōne ph̄s politizans
docet in politia bene inſtituta/ curā de mu/
ſica precipue pro iuuenibus habendā eſſe
que ſit ad temperantiā et virtutē idonea. nō
petulans. non diſſoluta. nō agreſtis. non ir
ritans. ſed nec animos muliebriter emolli/
ens. ¶ Notāt ſiquidē ex dictis Ariſtotel' vl
timo politicoꝝ expoſitores ſui. q̄ttuor eſſe
ſpecies melodie quas ipſe denoīat vel a rep
toribus vel a patrijs vtentibꝫ eis. vna vocaṫ
miſtolidiſta. ſecū̄da lidiſta. tercia doriſta. q̄r
ta frigiſta. ¶ Prima mouet ad compaſſiōē.
ſc̄da mollit ad ꝯcupiſcentiā. tercia ad virili/
tatē/ que ſtabilis eſt ꝛ virilis in qua ſunt iu/
uenes inſtruendi vel exercēdi. quarta rigidi
or eſt vehemētiorq̄/ rapiēs animos ad terri
bilia vel aggredienda vel ſuſtinēda. ¶ Por/
ro/ iuxta varietatē complexionū variaṫ com
placentia ꝛ iudicium melodiarum. immo et
traditio quam frequētat eccleſia de varieta/
te tonorum octo/ poſſet ad hanc melodiarū
diuerſitatem appropriari. vt q̄ prima eſt ſe/
ptimi toni. ſecunda q̄nti. tercia/ primi. quar/
ta/ tercij. ¶ Poſſet altera fieri diſtinctio mu/
ſice. quoniā eſt alia aptior ad diuinū cultū
ꝓ deuotione. nūc leta. nūc lugubri. nūc pia.
nūc iubilanti. Quedā potior ē ꝓ morum di/
ſciplinatione. Altera iocundior ꝛ ſuauior in
amicabili ſeu ciuili cōuerſatione. Aut dica/
mus q̄ vna eſt heroica. altera diuina. quedā
moralis ꝛ politica. altera ſenſualis ꝛ anima
lis ꝓ pueroꝝ vel impfectorum recreatione.
¶ Aut rurſum addamus q̄ vna magis cōue
nit ī ſatira. quedā ī tragedia. quedā in come/
dia. quedā ī bucolicis. quedā ī odis vl' liricꝭ
Aut poſtremo ſm̄ varietatē hoīm. alia forti
bus ꝛ virtuoſis ꝯuenit. alia lubricis ꝛ volu
ptuoſis. alia ſubtilibꝫ ꝛ ingenioſis. alia beſti
alibꝫ ꝛ ſtolidis. ¶ Uiliſſimā oīm eſſe tradit
Ariſto. fiſtulationē. quā ideo pallas abiecit/
ſuā vidēs ī aq̄ ex tibijs buccā inflari. ꝩ ſum/
pſit poetica fictio/ necnō illō q̄ Midas rex
buccas habuit aſiniaſ. eo q̄ ſuo iudicio pan
deus paſtor fiſtulans Apollini ꝑferebaṫ ci/
tharizāti. Demū q̄r ſunt hodie q̄ tympanū
gallice tabour cū fiſtula citi⁹ ac hilari⁹ audi/
unt/ q̄ꝫ cytharā aut pſalteriū. Ita rurſus ſic
auibꝫ/ ſic hoībꝫ/ ſu⁹ cuiq̄ cantus placet/ ꝛ cui
ſuet⁹ ē vel aptatus. ¶ Preterea dū ꝟo cenſe/
mus/ quēadmodū ad res diuias reputabāt
gentiles carmina trāſtulerūt execrabili ſup/
ſtitōe. quo factū ē vt q̄ ſine deo vero erāt/ lu/
dificarenṫ a dijs illis. de quibꝫ in ps̄. O m̄s
dij gētiū demonia. Porro ſunt q̄ppe artes ma
gice carmibꝫ vtētes/ q̄s incātatōes vocāt. q̄/
rū effect⁹ mirabiles. nedū poete/ nedū ipi ido
latre ꝯmemorāt. ſꝫ atteſtaṫ ſcꝑtura ſacra cū
expoſitoribꝫ. vn̄ dr̄ ī Exodo de maleficꝭ pha
raonis/ q̄ fecerūt ſil'e ad moyſen ī ꝓmis duo
bus ſignis. ꝛ hoc ꝑ incātatōes egyptias ꝛ ar
chana dei. ita dicit textus. Uerꝫ exq̄ſitior de
carmībꝫ iſtis ſmō nō expecteṫ hic nūc. La
tiſſim⁹ em̄ ē/ ꝛ ſeorſum debēt ſue queri cauſe
vel effect⁹. ¶ Habet ſubinde muſica ſenſual'
q̄ ꝯſiſtit ī modulatōe vocis ſuā artē. cui⁹ artꝭ
velut alphabetū quoddā traditum in gāma
manuale ſub ſex vocibus vl' notul'. vt. re. mi
fa. ſol. la. de quo nō eſt hic declaratio facien/
da. ſed ſupponēda ſimul qua rōne ſeruit mu
ſico cuilibet inſtr̄o notulatōis hmōi peritia
Sed nec de metroꝝ legibꝫ numeris varie/
tate ī poſtremo de geſticulatōibꝫ aliud trade
re diſpoſuim⁹. ¶ Placuit tamē annotare ꝓ/
pter reuerentiā ſcꝑture ſacre/ nōnulla vaſo/
rū vel inſtrumētoꝝ muſicaliū noīa. Om̄ pa
riter monet nos ratio nature ꝯſona. Poſuit
itaq̄ Plato corꝑibus aīas aſſiſtere tāq̄ꝫ mo
tores ſuis orbibus ꝛ organis. quod ſatis in
celo Ariſto. ꝛ fides recipiūt de intelligentijs
quas vel angelos vl' virtutes fides appellat
Uerū de noſtris intellectibus necnō de bru
torū formis/ nō ꝯueniūt cū Platone. q̄r po
nūt aīas inherere corporibꝫ/ ꝛ cū materia cō
ſtituere compoſitū. Concordat tamē vtraq̄
poſitio ſuꝑ hoc/ q̄ ſm̄ varietatē formaꝝ repi
tur varietas in corporibꝫ. Hinc illud ph̄ie
apud Boeciū de hmōi formis loquētis ad
deū ꝑ cōſona mēbra reſoluis. Hinc p̄terea
phiſonomi tradūt aīas inſequi corꝑa. q̄ꝫ q̄ꝫ
verior ē locutō/ corꝑa ſuas aīas inſeq̄ tanq̄ꝫ
inſtrumēta cauſas ꝓncipales ſuas. ¶ Coa/
ptemus hāc ſil'itudinē rei nr̄e/ dicētes q̄ ars
imitatrix nature/ cognoſcēs quedā eē cātica
quoꝝ modulatio fit apti⁹ ꝑ vnū gen⁹ inſtru
mētoꝝ/ ꝛ alia ꝑ aliud ſimul/ vt min⁹ faſtidi/
ret varietas fabricauit ſibi vaſa diuerſa mu
ſicoꝝ īſtar nature. dās diuerſis cātibꝫ orga
na valde diſtātia magnitudine. figura mate
riaq̄. ſicut natura dedit aīabꝫ apta ſibi cor/
pora. vn̄ corp⁹ animal' vocat Ariſto. organi
cū. q̄ de manu hoīs dicit ipſā eē organū or
ganoꝝ. Ecce cauſas multiplicatōis vaſoꝝ
muſicoꝝ duas q̄ ſūt delectabilitas ꝑ varie

tate. ⁊ idoneitas ꝑ ꝑſonabilitate Quid ſi ter
ciā addiderimus cauſam ꝓ myſterijs ⁊ intel
lectib9 ſapiētius occultādis apud indignos
⁊ hebetes q̄ pandunt̄ ſtudioſis ſolertibus ⁊
deuotis. ¶ Quāuis aūt ſermo de myſterijs
inſtrumētoꝝ/ locū magis habere videatur ī
morali muſica vl̄ intellectuali q̄ȝ ſenſuali. ni
hilominus admonēt nos verba xp̄i/ nō eſſe
ꝑtereundā vaſoꝝ muſicoꝝ interp̄tationem.
Primū quia facit in ꝑaſſumpto verbo men
tionē de tybijs ſm̄ Lu. narrationē. Canta/
uimus vobis inquit tybijs ⁊ non ſaltaſtis.
Dehinc xp̄s in parabola filij ꝓdigi. refert ſe/
niorē fratreȝ cum appropinquaſſet domui
ſymphoniā audiſſe et chorū. Proinde pſal/
mi quos de ſe ſcriptos aſſerit. pleni ſunt no
mib9 inſtrumētoꝝ. ꝑ quib9 ſatis ad p̄ns fue/
rit vltimū ſumere pſalmū velut exponendū
Laudate dn̄m in ſctīs ei9. ¶ Vox iſta ē vox
aīe deiformis ac deuote q̄ p9 ꝯtemplationē
vel meditationē ſurſum directā ⁊ deorſum ꝑ
oīa videt quaqua ꝟſum. Qm̄ pleni ſunt celi
⁊ terra gloria dn̄i. Tūc dilatato mētis ore.
iubilat exultat ⁊ exclamat ad omnē genera/
liter creaturaȝ. Laudate dn̄m ī ſctīs ei9. Et
cū ſeraphin acclamāte ſibi Sanct9 ſanctus
ſanct9 dn̄s de9 ſabaoth. Pleni ſunt celi ⁊ ter
ra glīa tua. ¶ Poſſum9 ſctōs ei9 (ſi ſobrie ſa
piam9) accipe patrē ⁊ filiū cū ſancto ſpū. qui
ſunt tres ꝑſone ſed vn9 de9 ⁊ dn̄s ⁊ vn9 ſctūs
Aut ſancta ſunt dei nōīa eius ſacratiſſima.
Sunt oīa quoq̄ȝ dn̄o cultu ſpecialiore ſa/
crata/ aut certe ſancti dn̄i ſunt omnes ſpūs
ꝯſummata iā beatitudīe deo ꝓximi. aut ſūt
hoīes exaltati a terra quaſi iam ſine terra. q̄
typo xp̄i trahunt oīa ad ſe ꝑ ꝯtemplatōēȝ
dilectōem ⁊ laudē oīa referēdo ad gloriaȝ
ꝯditoris. Tales imitat̄ aīa deiformis/ quaȝ
ī has ꝓrūpere laudes dicim9. Laudate dn̄ȝ
ī ſctīs ei9. Hāc impleuerat aīam dn̄s laude
ſua. ſaginauerat eā cibis eterne ſatietatis. re
pleuerat ī bonis deſideriū ſuuȝ. ⁊ vt aq̄le iu
uentutē renouauerat q̄d ī labijs exultatōis
laudaret os ei9 ⁊ eructaret ꝟbū bonū. Lau
date dn̄m ī ſanctis ei9. Vult hec aīa regredi
ens de cella vinaria aut certe putat oēs ſenti
re qḋ ſentit de dn̄o in bonitate. ꝓpterea ſibi
ꝯplacet ī laude dn̄i. Cōgratulat̄ oīm collau
dāti. que ⁊ ſi nō habeat iuſſionis ī oīb9 auda
ciā vt laudēt. fiduciā nihilominus accipit co
hortatōis applauſus ⁊ iocūditat̄ cū alacri
tate tripudio ⁊ coexultatōe. laudate dn̄m ī
ſctīs ei9. ¶ Scit vltimā nedū ſui ſed oīm be
atitudinē ī dn̄i laude poſitā. q̄ȝuis nō eodē
gradu. ſicut nō oīa ex equo ꝑticipant dn̄i co/
gnitionē ⁊ liberā ex volūtate dilectiōēȝ. Si
cut ꝑterea diuerſi ſunt ſtat9 ī habētib9 etiā li
bertatis arbitriū. duo ꝑcipue/ vn9 vie q̄ ꝑ fi/
dē ⁊ ſpem ambulat. ali9 patrie vbi ꝑpetua fi
nis ⁊ termini ſtabilitate vacat aīa beata. vi/
det. amat. laudat. Exerceam9 igit̄ hic ī terr̄
vocē laudis que nobis ꝑſeueret ī cel̄. Dicat
vnuſq̄ſq̄ȝ viatoꝝ ꝑſertiȝ eccl̄iaſticoꝝ dedica
toꝝ laudib9 dei. Omnis ſpūs laudet dn̄m.
¶ Vis aūt ſcire o aīa q̄ ⁊ q̄lis ſit vita tua. nō
pudeat te ꝑ phiam erudiri q̄ vitā cuiuſq̄ȝ rei
ponit ī opatiōe debita nature. alioquin ſine
opatōe q̄liſcūq̄ȝ ſit illa ſibi debita poti9 mor
tua dr̄ aut dormitās q̄ȝ viuēs. Perge vlteri9
cū phia vſq̄ȝ dū occurrat ſapiētia diuia q̄ ſe
querētes ꝑoccupat. ⁊ hec docebit te. qm̄ pro
pria ⁊ final̄ opatio hoīs ē cognitio ſūmi dei
cū fruitōe ⁊ laude ſua. viuis igit̄ o hō ⁊ q̄ȝdiu
laudat aīa tua dn̄m. Eſt et iſtic iter q̄ oñdit
dn̄s ſalutare ſuū. Quare noli ꝯqueri dū lau
das q̄ſi nihil agas. quaſi nōdū ꝑmia capias
laus ē magnū mihi crede ꝑciū ſibi. magnuȝ
valde etiā duȝ gratis ſit. imo mai9 dū gratis
ſit. Certuȝ hoc habebat aīa deuota qualem
introduxim9 dicentē. laudate dn̄m ī ſanctis
eius. ¶ Qḋ ſi vellem9 ī his et ſingulis que ſe
quunt̄ īmorari quale ſit firmamētū virtutis
dei. quales ſint ꝟtutes eius. qual̄ deniq̄ȝ ſit
mlt̄itudo magnitudīs ei9: ſuccūberet ſmo
conatui. nec tempeſtiue ſatis arriperem9 pro
miſſam de vaſis pſalmoꝝ hmōi matie rōēȝ
Hoc vnū tn̄ dixim9 q̄ in re qualibet deo ſo
li debet̄ laus honor ⁊ glīa ſicut ipe eſt oīa in
oīb9. Hinc p̄s. Oīs terra ſiue oīs creatu/
ra adoret te de9 ⁊ pſallat tibi. pſalmuȝ dicat
nomī tuo altiſſimo. Nulli ꝟo creature dat̄
laus hmōi ꝑ latriā. nec vt ſignū ē vt imago.
nec ꝓpter aliā quāuis attributionē ſi ꝓprie
ſentiam9/ ſicut nulla res creata ſummū bo/
nuȝ ē. neq̄ȝ vt res/ neq̄ȝ vt ſignū vel aliud at/
tributū. Atuero q2 loq̄ndū vt plures ſentiē
dū vt pauci. laudam9 ī creatur̄ deū adoratō
ne latrie. ſicꝫ ī cruce ⁊ ī imaginib9 xp̄i. imo ſic
in oī re. queadmodū q̄libet ē imago vl̄ veſti
giū tenue trinitat̄ nō min9 naturalit̄ q̄ȝ aliq̄
ſit artificialit̄. Caue tn̄ ī laude vl̄ latria crea
turaꝝ a ſcādalo q̄le fieret ſi adoraret̄ publi/
ce de9 ī demone vel ei9 imagine. ī aſino vel in
bufone. imo nec in angelis ⁊ homib9 quātū
cunq̄ȝ ſanctis. qm̄ ꝓpri9 eis ⁊ alter honor in
eſt. ¶ Quibus in tranſitu dictis/ ad inſtra

Q. muſica pgat ſmo nr̄. ¶ Preponat̄ tuba cū ſo
no. vel vt alia trāſlatio hʒ / cū clāgore. cuius
materia finis ꝛ vſus vari⁹ eſt. Nā ē tuba cor
nea / vt ē illic. In voce tube cornee ī recorda
tionē arietis imolati p Abraā. Eſt tuba du
ctil' vel argentea vel erea ꝗ metalla / fuſibilia
malleabiliaqꝫ ſunt. ¶ Tu⁹ itaqꝫ ſit affectus
ꝗuis ex carne naſcat̄ / fortis vt cornu / nō lu
bricus aut effluens. Sit ductilis. id ē ſuaſi
bilis imitator ſapientie que deſurſuȝ ē. Sit
bonis ꝯſentiens. ſit nō immanſiuus ꝑpriȷs
opinionibꝫ ptinax in ill'. ſit ad fines ſub fine
deo / vſuſqꝫ varios accōmodus. Nam tuba
clangit nūc ad denunciationē ſolēnitatum.
nunc ad congreſſionē belloꝝ. nunc ad legis
promulgationē vel auditū, put in ſynai. nūc
ad cetus conuocationē. nunc ꝓ neomenia.
hoc ē illuminatione noua in inſigni die ſolē
nitatis. Nōnunqꝫ ad operationē miraculo
rū ſicut ī deiectōe muroꝝ ī hiericho. ¶ Rur
ſus ad euāgelizationē. dicit̄ eñi pdicatori. di
cit̄ ꝛ ſpeculatori. Quaſi tuba exalta vocē tu
am. quēadmoduȝ de Bartholomeo legit̄. ꝙ
vox eius quaſi tuba vehemens. Deniqꝫ ma
gnū nimis tremendū ſimul ꝛ iocundū habet
myſterium tuba nouiſſima vocis archange
li ꝛ vocis xpi in clangore mirifico qualiſcū
qꝫ fuerit. concipiēdus magis intellectualit̄
ꝗ ſenſualiter. reſurgent mortui. ¶ Sane tā
efficax erit. tam late patens. tam om̄ia pene
trans vox illa tubalis. que ſaluādis gratiſſi
ma. damnandis vltra ꝗ dici phas ē horren
diſſima ꝑſtrepet ꝛ tonabit. Talem ſe fatebat̄
aſſidue hiero. audire ad terrorē ſimul ꝛ ſpeȝ.
terrorē cruciantis inferni. ſpem glorificātis
paradiſi. ¶ Subſequit̄. Laudate eū ī pſalte
rio ꝛ cythara. Differt hec a tuba vl' buccina
qm̄ pulſu ſeu tactu nō flatu ſunt. quoꝝ ſon⁹
ē capacior atqꝫ ſerenior. qualis aptior ē auri
bus ꝯtemplātiū ꝯſiderēter habitantiū ī taber
naculis eterne pacis. Hec aūt ē diſtātia pſal
teriȷ cum cythara. q² pſalteriū ſonat a ſupio
ri procedēs a grauioribꝫ ſonis ad acutiores
deſcendēdo. Habet inſup cordulas vl' argē
teas / vel ex electro quaſi tinnientes. leuiuſqꝫ
tangendas. Cythare vo formā / ad pſalteri
um videbis euerſaȝ. Cui⁹ ſonitus a grauio
ribꝫ deorſū: ad acutiores ſurſuȝ ſonos rēdit:
cui⁹ fides ꝛ corde de morticinis fiūt inteſtis
aialium deſiccatis ſubtiliatis et tortꝭ. Que
om̄ia / nōne ſignificāt ꝯgrue ſtatū vel affectū
penitētis / aſcēdentis a cōualle plorationis.
corpus quoqꝫ ꝓpriū torquentis ꝛ extenuan
tis / ad obediendū cytharizāti ſpiritui. Talē
habere ſuadet dn̄s ꝑ eſaiā aīe peccatrici ſub
typo tyri. Sume cytharā circuī ciuitatē me
retrix obliuioni tradita / bene cane / frequēta
canticū vt memoria tui ſit. ¶ Conueniūt pſal
terium ꝛ cythara. q² pectori iungunt̄. et for
mā cordis habent inſtar ſcuti. habēt ꝛ hanc
figurā ſingula inſtrumēta muſicalia. Nam
trigono piramidi, prima ſunt oīa ſiue ꝗ pul
ſu / ſiueqꝫ flatu ꝯſonāt. Ac pinde queſo / nō
ne docent̄ ī om̄ibꝫ cāticis inſtrumentalibus
habere ſurſuȝ cor ad dn̄m. Unde pterea diſ
ferentiā ſuā quomō ꝯcordant pſalteriuȝ io
cundū contēplationis cum cythara peniten
tialis afflictionis. quēadmodū ꝯſonare dul
ce ē garritui philomene turturis ſuſpirium.
Sic ſpem cum metu ꝛ exultationē cum tre
more / miſcere monuit pſaltes regius. Ser
uite inq̄t domino cuȝ timore ꝛ exultate ei cū
tremore. ¶ Fecit quod monuit. dū pſallens
ꝛ ſubſiliens totoqꝫ conatu ſaltans nudatus
ē corā archa dn̄i. ſicut vn⁹ de ſcurris ait Mi
chol. Cui⁹ improperio ſcim⁹ Dauid ꝙd rn̄
derit. Ludā ꝛ vilior fiā plus ꝗ fact⁹ ſum. et
ero humilis in oculis meis. ¶ Subiungit̄. R
Laudate eū ī timpano ꝛ choro. Timpanū
vulgo gallice dicit̄ tabour vel bedō ꝯpoſitū
ex pelle deraſa tenſaqꝫ cuiuſmodi nō eſt vna
vel magnitudo vel forma vl' vſus. Sūt tim
panula duo. gallice naquaires. vnuȝ obtuſi
ſupra modū ſoni. alteꝝ pacuti. vbi ſignifica
tionē accipe poſſum⁹ timoris humiliātis / et
ſpei eleuātis ꝓprie miſcdiaȝ ꝛ iudiciuȝ ꝗ dn̄o
cantāde ſunt. Spes in contēplatiōe diuine
pietatis ꝛ gratuite bonitatis. Timor ī affe
ctu ſeueritatis inſuſtētabilis aduerſus pec
catores quos obdurare dicit̄ ſicut alioꝝ mi
ſereri. Sūt alia tympana vulgaribꝫ mag' aſ
ſueta. ꝗa faciliora. q² ſonabiliora ad ſaltus
incōditos ꝛ alia tripudia. ꝗbꝫ ſolēt iūgi fiſtu
la biforamia ꝛ triforamia. tripos inſup non
grādis calibeus hincinde pcuſſus. Cymba
la ꝗȝ nōnunqꝫ ex ere / ꝑ mutuā colliſionē tin
nitus acutos reddētia / ꝗbꝫ iudeos veteres
vſos fuiſſe. Lyra non ſiluit. Tu forte rudis
es ꝛ ad pſalteriȷ cythareqꝫ ſubtilitatē inept⁹
cātes ī tympano mortificatiōis ꝯcupiſcētie
carnal' ꝑ abſtinētiā ꝛ ieiunia. Cōcinas ī cho
ro fraterne charitatꝭ ꝛ ꝯuict⁹ honeſti ſine ꝗ
rela que diſſonantiā operet̄. deniqꝫ quomo
dolibet id egeris dū nō ſileas a laudibꝫ crea
toris. ¶ Chorus vocat̄ a nōnullis vulgari
bus inſtrumētū quoddā inſtar trabis oblō

guꝫ ⁊ vacuū/coꝛdas habēs groſſioꝛes. mul
to plus ꝙ̄ cythara duas aut tres/que bacul'
crutis ꝑcuſſe. varie variant rudem ſonū. At
uero conformius ad expoſitoꝛes ⁊ textum.
choꝛus eſt cohoꝛs canentium ſimul ī modo
coꝛone. pꝛout litteraliter ad oculuꝫ videm⁹
in eccleſie choꝛis/⁊ in choꝛis tripudiantiuꝫ.
Hic exiſtimandum eſt Mariā ſoroꝛē Mo
yſi cū alijs aliquātis/tympana pulſaſſe poſt
egreſſum maris rubꝛi. Reliquos auteꝫ om/
nes choꝛos duxiſſe/cū reſponſione vocis cā
ticoꝛdi atqꝫ plauſibili. Sic in reditu filij ꝑ/
diti. paterfamilias euangelicus cuꝫ pꝛādio
vituli ſaginati iunxit ſymphoniā ⁊ choꝛuꝫ.
Sic filij ꝓphetarum ducebant choꝛos quā
do ſaul occurrens eis mutatus eſt in virum
alterum. tam efficax erat muſica ꝓphetalis.
¶ Symphoniam putant aliqui viellam vel
rebelam que minoꝛ ē. At uero rectius exiſti/
matur eſſe muſicū tale inſtrumentū quale ſi
bi vendicauerūt ſpecialiter ipſi ceci. Hec ſo
num reddit dum vna manu reſoluit rota ꝑ/
uula thure linita. ⁊ ꝑ alteram applicat ei cū
certis clauib⁹ coꝛdula menieroꝝ put ī citha
ra. vbi ꝑ diuerſitate tractuuꝫ rote/varietas
armonie dulcis amenaqꝫ reſultat. Huic ſim
phonie q̇dāptius ꝯpandū reputabimus ꝙ̄
noſtrū coꝛ aſſidue ſe mouēs. ac ꝑinde fantaſi
am agitās: que ſi credit a motōe nunqꝫ qui/
eſcit moto coꝛde. Coꝛ vero ſi ceſſat a motu.
moꝛi aīal ꝯtinuo neceſſe ē. Felix muſic⁹ ſpū
alis qui ſuo hoc ſimphonico cāticoꝛdo me/
lodiam iugiter ſcit ⁊ ſtudet. ꝑ meditatōes di
gitos modulari. quatenus affectuuꝫ voces
ſcḋm gāma myſticū ſuaues reddat. Felix qui
magnalia dei nedū in naturalibus. q̄lia ſunt
oīa mirabilia valde facta ī eius ſapiētia cui⁹
nō eſt numerus. ſed in artificialibus etiā re/
cognoſcit. quemadmodū ex ꝑfoꝛatione mo
dici ligni ī ſambuca vl' fiſtulis. aut ex metal/
li ductione in tubis ⁊ cymbalis/aut ī neruo
rum aut inteſtinoꝝ deſiccata toꝛſione pꝛout
S in citharis tot reſonantie variant. ¶ Sequi
tur. Laudate euꝫ ī coꝛdis ⁊ oꝛgano. Coꝛde
ſcḋm glo. poſite ſunt ꝓ quibuſlibet inſtrumē/
tis alijs a pſalterio ⁊ cithara q̄ coꝛdis ſonāt
repcuſſis. ſit viella. ſit ſimphonia. ſit lyra. ſit
rota. ſit guiterna. ſit litu⁹. ſit nablū. ſit ſiſtrū
ſit ſcacaꝝ. ſit rebela. ſit generalit' vel mono/
coꝛdum vel diacoꝛdū vel tricoꝛdū vel tetra/
coꝛdū vel pētacoꝛdū vl' ſexacoꝛdū. ſeptacoꝛ
dū. octicoꝛdū. nonicoꝛdū. decacoꝛduꝫ. ⁊ ſic
abſqꝫ termio coꝛdaꝝ ī inſtrumētis q̄ vl' oliꝫ

vel poſteri⁹ ꝯponi potuerint ¶ Ceteꝝ/lati⁹
adhuc oꝛgana recipiunt a gloſis/ꝓ muſico
q̄licunqꝫ ꝯpingat inſtrō. Habet ṽo moder
nus vſus appꝛopꝛiatōeꝫ nec irrōnabilit' ad
oꝛgana ex plūbeis vel ſtāneis fiſtulis. q̄ cuꝫ
follib⁹ ⁊ cum digitis multiplicē ⁊ ꝑfectā ha/
bent inter aliud quodlibet inſtrm̄ vocaliuꝫ.
reſonantiā fiſtulaꝝ. que fiſtule nō illiberales
appellāde ſunt. qꝛ nō oꝛis deformatōne. ſed
follis inflatōe ſonāt. Hoc ſolū vel p̄cipuum
retinuit eccleſiaſtica conſuetudo muſicuꝫ ge
nus inſtrumenti cui vidimus aliqñ iūgi tu/
bam. rariſſime ṽo bombardas ſeu thalemi
as ſeu coꝛnemuſas grādes aut paruas: vel
alia ſi qua ſint que nominauerimus inſtru/
menta qualia Danielis liber omnia ꝯclude
re videt' in adoꝛatōe ſtatue ſub omni genere
muſicoꝝ. ¶ Verūm̄ ampliare id qḋ mō di/
xim⁹ de oꝛganoꝝ ſolo vſu ꝑ celebrē eccl'ie ri
tum. ꝯmonet id qḋ ꝓpheta ſubiungit. Lau
date dn̄m ī cymbal' bn̄ ſonātib⁹ laudate eū ī
cymbalis iubilatōis. Sūt erea cymbala ea
q̄ vocam⁹ cāpanas. q̄s bn̄ foꝛtiter ſonare nul
lus ambigit. Talib⁹ vtit' eccl'ia pl⁹ ꝙ̄ alijs
ſectis ad dn̄i laudes tanqꝫ vice tubaꝝ legis
veteris. quaꝝ officia metrice q̇dā expꝛſſit lo/
quentē inducēs cāpanā. Laudo deū veruꝫ.
plebē voco. ꝯgrego cleꝝ. Defunctos ploꝛo:
peſtē fugo. feſta decoꝛo. Sunt ⁊ cāpanule ꝑ
melodia velut in hoꝛologijs aliquib⁹ oꝛdia/
te. Quib⁹ in oīb⁹ noſtri pñt interioꝛes af/
fectus erudiri ſimul ⁊ impelli. qualiter expe
riebat' ille cui⁹ anim⁹ ꝯmot⁹ acriter. eleuat⁹.
dilatat⁹ qñ fiebat hmōi reſonātia celebris/iu
bilabat tot⁹. in ſe recolēs illud ſeraphicū ō
deo. Pleni ſunt celi et terra gloꝛia tua. Or.
R. vat tout. Hec ē ieſtimabiliū ꝓfuſio gau
dioꝝ ¶ Subinfert pulcra nimis ad ꝓoꝛa cō T
cluſio. Ois ſpūs laudet dn̄m. He ꝑfecto to
ti pſalmoꝝ contextui p̄cipue ſuo ſubſeruit
initio/quo dictum ē. Beatus vir. Quid em̄
viri beati dicimus officium ꝙ̄ꝫ vox laudis
ad dn̄m Iuxta illud. Beati q̇ habitāt in do
mo tua dn̄e/in ſecula ſeculoꝝ laudabunt te.
Veꝝ de hoc in ſubſequēti thomo ſeu tomo
magis intellect⁹ coꝝ oīm que diximus apperit.
vbi de cāticoꝝ rationaliū vel intellectualiū
oꝛigine pħia verbū facit. Vñ lucidi⁹ appa/
ret quāte ſit fecūditatis quāte iocūditatis hec
exhoꝛtatō. Ois ſpūs laudet dn̄m. vl' vt trāſ
fert hiero. Omne quod ſpirat laudat dn̄m.
¶ Huic trāſlatōi ſi q̄s cupiat magis inniti/po
terim⁹ oē qḋ ſpirat ipi homi ꝑ appꝛopatōeꝫ

pare. quēadmodū noīauit hoīem xp̄s omnē
creaturam qui dictus ē in Gen̄. Inſpirauit
ſpiraculum vite homī de terra foꝛmato. Eſt
aūt material' ſpūs (vt interim de ſpūali ſit ſi
lētium) radicat⁹ ī coꝛde/ q̄ tāq̄ miſtro ꝛ liga/
mēto q̄dā/ rōnalis aīa exercet ſuas opatōes
in oꝛgano ꝓpꝛij coꝛpis. cui tanq̄ ī ſpera acti
uitatis ſue coaptat᷑. Eſt triplex iſte ſpiritus
aut flat⁹/ inſtar fumi tenuiſſimi. naturalis. ſ.
vitalis ꝛ aīalis. cui medico ꝝ aliq̄ tantā attri
buerunt ꝟtutē/ q̄ſi ꝑ ſe ſufficiat ad hominis
opatōes. nā poſito ſpiritu altero/ intēdunt ſi
nō errāt dicere/ ꝙ medic⁹ vt medicus ē ꝯſide
rās coꝛpus humanū tm̄ vt ſanabile/ nō ma/
gnope curat de ꝯditione vel exiſtentia ſpūs
materialis alteri⁹ ꝯquirere. ¶ Pꝛoinde con/
ſtat variari certiſſime/ rōnales nedū aīales
homis opatōes ſm̄ diſpoſitionē materialis
hui⁹ ſpūs. quē ſpirat ꝛ reſpirat coꝛ ꝑ cōſona
mēbꝛa ꝑſertim ad cerebꝛuꝫ vbi fit aīalis ſen
ſitiuus. ſ. ꝛ motiuus. Dic em̄ ſpūs ſi fuerit
ſplēdidus. ſi ſerenus. ſi ſubtilis. ſi mulcebꝛiſ
erit exinde tot⁹ hō letior ꝛ alacrioꝛ (ſi deuo/
tus ē) ad laudandū deum. ſubtilioꝛ ꝛ ingeni
oſioꝛ ad recogitādum ip̄m ꝓnioꝛ q̄ſi tot⁹ liq̄
fact⁹ ad diligēdum eum ꝛ ſuauiter amplexā
dum. ſi nō abuſus fuerit dono tali. ¶ Donū
certe dicimus dei/ taleꝫ ſpūs materialis ſere
nitatē. ſit illa a deo immediate/ ſit mediate ꝑ
miſteriū angelicū. ſit ꝑ complexionis tempe
riē cum apto regimine coꝛpis. ſit ꝑ popitula/
tionē impetrationēq̄ ſctōꝝ. ſit maxime tan
dē ꝑ habituationē vehementē ī obſeq̄o dei.
in ocio ſancto. in exercitio cōtinuo fidei ſpei
charitatiſq̄ ꝟtutū. ¶ Dō vſq̄ adeo fieri pōt
ab homine cum gr̄a dei. ꝙ videbit᷑ aſſidue ꝟ
ſari mens eius in apto lumine/ cuꝫ iocundiſ
ſima que ſenſum omnē exupat pace. cuꝫ illā
ſupadmirabili diuiſione ſpūs ꝛ aīe. cum vni
one ad deum cū ignoto ꝯiungit᷑ ignote ꝛ ab
om̄i ꝑtibilitate reducit᷑ ad monadē. hoc ītel
lexerunt q̄ dixerunt. Secura mens quaſi iu
ge ꝯuiuium. Et iteꝝ. Non ē leticia ſup coꝛ/
dis gaudium. Et rurſus. Quā magna mul
titudo dulcedinis tue dn̄e: quā abſcōdiſti ti/
mentibus te. Cum ceteris in hanc ſniam ſi
ne numero. ¶ Gloꝛient᷑ in domino qui ſunt
hmōi rari valde. ſed ſunt q̄uis raro ꝛ ad tē/
pus beneplaciti tui deus qui das vt vis et
quomodo vis canticū. in hac nocte moꝛtali
tatis qui ſathanā tenebꝛoſos ſpūs ingeren
tem repꝛimis. qui potes abſq̄ vlla dubitati
one ſine materiali quouis ſpū/ tuas in men/
te colluſtrationes ſuauiſſimas quales dicte
ſunt ꝛ amplioꝛes illabendo ſupadmirabilit᷑
opari. At vero ne ſint vacua diuine ſapiētie
opera que ſic res adminiſtrat vt eas ꝓpꝛios
mot⁹ agere ſinat. nō repellit aptā ſpūs ani/
malis diſpoſitionē. qui taliter in cellulis ce
rebꝛi (quas medici triplices ponunt. pꝛimā
mediā ꝛ poſtremā) pōt deputari. vt ꝛ imago
ſit viuacioꝛ. eſtimatiua ꝑſpicacioꝛ. ꝛ memo/
ratiua tenacioꝛ. ſic p̄terea ꝙ pars aliqua cel
lularum reputa ſuperioꝛ ſubtilioꝛeꝫ obtine
at ſerenioꝛēq̄ fantaſmatū vel idoloꝛū rep̄ſen
tationē/ remanētibus alijs partibꝫ ī obſcuri
tate maioꝛi. Cuius rei poſſumus exempluꝫ
accipere circa combuſtionē lignoꝛū quo ad
varias ignis differētias/ in flāma vel carbo/
ne/ aut ꝑ ſimilitudinē nubiū/ aut montis ali
cui⁹ altiſſimi. Cui⁹ in vertice ſplēdet ſol niti
diſſimus. cuꝫ in infimis nubes vagent᷑ atq̄
caligines. Adde ſplendoꝛes inſtar vulgurū
choruſcantiū vel emicantiū ſcintillarū. qua
rum illuſtratōe veluti ſubito diſparēti/ pul/
cerrime veritates emicāt apud agentē intelle
ctū elicientē ex fantaſmatibꝫ ī hac luce p̄ſen/
tatis ſpecies intellectuales puriſſimas/ cuꝫ
affectōibꝫ quas nemo nouit niſi qui accipit
Puto ſenſerūt talia viri ſpūs ꝓphetici ꝛ de/
uoti. Senſit ꝛ hoc ipſa virgo beata dū in ſe
ꝯſiderans diuiſionē anīe ꝛ ſpūs/ dedit cuili
bet quod ſuum eſt pꝛorumpens in hoc can/
ticuꝫ. Magnificat anima mea dominū. Et
exultauit ſpiritus meus/ ī deo ſalutari meo.
¶ Potuerant ad extremū pro cantici ſenſua
lis intellectu plurima cōmemoꝛari de muſi
ca que ſatis vulgata ſunt. vt ē figuratio gā/
me manualis. vt traditio ꝺ tonis octo/ ꝑ an
tiphonas ꝛ neumata/ qualit᷑ illi philocapto
ꝺ amoꝛe dei beato Ignacio/ familiari mr̄is
dei/ fuiſſe ꝑ angelos ī monte reuelatū tradit
narratio vite ſue. Sꝫ termin⁹ hmōi thomo
p̄oꝛi ſtatuat᷑/ ad alteꝝ de cāticoꝝ oꝛigine ma
gis ad ph̄iam ſpectantem pꝛocedendo.

Secūdus thomus. u,

p Roceſſit humana ſtudioſitas cui⁹
oculus nō ſatiat᷑ viſu. nec auris im
plet᷑ auditu/ quin vlterioꝛa iugit᷑ in/
ueſtiget quouſq̄ inuenerit id quod ꝑfectuꝫ
ē. Proceſſit in quā a muſica ſenſibili q̄ dicta
ad muſicam ſola rōne vel intellectu ꝑceptā.
argumentātes ita. Si coꝛꝑalis habeat au
ris ī obiecto ſuo ꝓpꝛio quod ē ſonus cauſa/
tus ab aere repercuſſo pulcros ſuaueſq̄ nu/

meros. cur a ſenſibꝫ alijs vt ſunt viſus ⁊ ta/
ctus aliq̄d ſimile negabit᷑: ꝓpterea muſicā ĩ
geſticulatōibꝫ viſu ꝑceptibilibꝫ. ĩ ipſo ꝓterea
tactu ſilenti venaꝝ pulſatiliū poſuerunt. vt
et medicorū diſciplina Marcianꝰ exponit.
Erophilꝰ inq̄t egrotātiū venas / richmoꝝ
collatōe pēſabat. ¶ Progrediētes vlteriꝰ in/
uenerūt ĩ ſenſibꝫ interioribꝫ / qui ſunt imagi/
natio fantaſia ⁊ eſtimatio / numeros paſſio
nū ⁊ affectionuꝫ motiuaꝝ / perceptibiles ab
his ſenſibus om̄i ceſſante prorſus ab extra
ſonante aere. Poſſumꝰ hanc nominare mu
ſicā cordis. cuius tot ſunt voces ⁊ ſoni quot
inueniunt᷑ motus interiores numeroſi paſ/
ſionū interioꝝ vel affectionū. ¶ Aſcenderūt
conſequēter hmōi ꝯquiſitores veritatis ad
vim rationalē que corporeo nō vtit᷑ organo
Et ab hac ſupius ad intelligētiā que ē apex
mentis. Ad ſinderesim deniq̄ꝫ q̄ vocat᷑ ſcin/
tilla quedā ſuperuolans ⁊ ſupeminēs ad eter
na. que ꝑ Ariſto. videtur endelechia nomia
ri. Sed ⁊ ipſa ratio partita ĩ rationē ſuperi
orem ⁊ inferiorē tanq̄ꝫ in virum ⁊ mulierē.
de quibus hic nō dicendū. quoniā in tracta
tu de theologia myſtica ⁊ in alio de paſſioni
bus elucidata eſt hec diſtinctio. Poſuerunt
igit᷑ in his om̄ibus potētijs muſicā ⁊ armo/
niā ſcḋm diuerſas ipſarum motiones. ¶ Fuit
apud nōnullos phantes dubitatio / ſi tā nu
meroſa ſperaꝝ ⁊ orbiū tanq̄ꝫ velox circuitꝰ
crearet ſonū ab auditu corpali ꝓprie ꝑcepti/
bilē quēadmodū querit᷑ a theologis. ſi de be
atis illud de pſalmis habeat veritatem. Ex
ultationes dei ĩ gutture eoꝝ. maxime cuꝫ ci/
uitas illa dicat᷑ plena modulis ⁊ canore iu/
bilo. vbi quoq̄ꝫ ē vna vox letantiū. vox lau/
dis ⁊ actio gratiaꝝ. Ariſto. q̄ poſt / ⁊ int᷑ cete
ros plenius aſſecutus ē veritatē de q̄nta eēn
tia celeſti que ĩcorruptibilis impartibiliſq̄ꝫ
ē. ponit ꝯſequēter neq̄ꝫ ſonū neq̄ꝫ audituꝫ ꝓ
ꝓprie ſenſibiles illic eē. ſed om̄ia ad intelligē/
tie rōem ⁊ ꝑceptionē referenda / que Pitago
ras imo ⁊ Job / de ꝯcētu celi poſuerūt. Sic
intelligeret᷑ apl's ꝺ linguis angeloꝝ. De ho
minibus vero maxime poſt corporū reſum
ptionē. nō ē improbabile muſicā vocalem il
x lis eē. ¶ Vult forſitan auditor inſtrui pꝰ iſta
que dicta ſunt ꝺ numeris in omni creatura
repertis. (Oīa q̄ppe fecit in numero) Quo
pacto muſice colligimus exinde rōem: Gra
ta fatemur dignaq̄ꝫ ſcitu cōſideratio. Neq̄ꝫ
em̄ ſolꝰ ſufficit numerꝰ ad muſice rōem. ſed
vt ſonorꝰ ſit optet. Eſt itaq̄ꝫ ſubiectuꝫ muſi

ce numerꝰ ſonorꝰ. Nihilominus vrget nos
apl's cū ceteris autēticis ponere cātica / ⁊ vo
ces fieri ĩ cordibꝫ nr̄is ad deū / ſicut ⁊ clamo
res deſiderioꝝ. Deſideriū paupeꝝ (inq̄t pro
pheta) exaudiuit dn̄s. Et hoc vtiq̄ꝫ nedum
ꝯcedimus. ſed ad huiꝰ rei manifeſtationem /
opuſculū ſeparatim edidimꝰ de cāticordo. i. ꝺ
cantico cordis. cuiꝰ initiale verbuꝫ ē. Beati
q̄ audiunt ṽbū dei ¶ Ac vero ſicut auris trāſ
ſumptiue dicit᷑ ĩ deo. dicit᷑ ĩ angelis. ad oēm
deniq̄ꝫ trāſferret᷑ intellectꝰ cognitionē vt ibi
Qui hꝫ aures audiēdi / audiat. cū ſilibꝫ mul
tis. Nō aliter vox ⁊ ſonus vt in ꝓpoſito nr̄o
ꝑ metaphorā accipiat᷑ neceſſe ē. Silr de fla/
tu vel de ſpū flante. mouēte. ⁊ exagitāte / vo
ceſq̄ꝫ formāte ꝯſiderare nos ꝯuenit. Nō em̄
dn̄m laudat om̄e qḋ ſpirat ſine ſpiratiōe vn̄
fit vox. ⁊ ꝯſequēter auditus ſuo mō. Spūs
aūt multiplr dr ſcḋm declaratōem Didimi li
bro de ſpūſctō. Eſt em̄ deꝰ ſpūs vt in Johē
ſcribit᷑. Deꝰ ſpūs ē. Eſt appropriate ⁊ ꝓprie
tercia ĩ trinitate ꝑſona nexus prīs ⁊ filij q̄ ſe
dicūt᷑ diligere ſpūſancto. Dicit᷑ ⁊ ſpūs ſapiē
tie multiplex. Spūs inſup extēdit᷑ ad ange
lū tā bonū q̄ꝫ malum. Qui facit angelos ſu
os ſpūs. ait ps. Dicunt᷑ ⁊ hoīm ſpūs eē. imo
⁊ brutoꝝ. ſcḋm Eccl'iaſten. Extēdit᷑ ad vētos
⁊ ſpūs ꝓcellaꝝ. Accipit᷑ ſpālr a medicis ſpūs
ꝓ inſtrumēto primo viuēdi. mouēdi ⁊ ſenti
endi ĩ animalibꝫ. ⁊ ē fumoſitas ſubtilis pro/
cedens a corde. Quid tandē multis immo
ramur. cū nomen ſpiritus ad omnē vim im/
pulſiuā. ſubtilē ⁊ maxime ſecretaꝫ extendat᷑
Quo fit vt oīs amor dicat᷑ ſpūs. Quid em̄
ſubtilius. q̄d vehemētius ad mouēdū vl' im
pellendū q̄ꝫ amor. Inde illud Aug'. Pōdꝰ
meū / amor meus. illo feror quocunq̄ꝫ feror.
Hinc valeriꝰ noīat amorē nedū ſpūalit᷑ / ſed
ſpūſctm̄. Et q̄m ĩ om̄i creatura repit᷑ amor
qui ē virtus quedā motiua ⁊ impulſiua pro
ut ꝯtinuo docebimꝰ. pulcerrime ⁊ diuie cō/
cluſit ps. Omnis ſpiritus laudet dn̄m. Tā
q̄ꝫ diceret. omnis creatura amet te deuꝫ crea
torē ſuum. adoret ⁊ pſallat nomī tuo altiſſi/
me. Methaphiſical' demū rō ꝯcludit totuꝫ
iſtud vniuerſū recte dici monocordū diuine
ſapiētie. In q̄ delectat᷑ ludēs ab initio. cuiꝰ
monocordi amor ē vna corda. Hinc apud
Boe. phia canit. O felix hoīm genus. ſi no/
ſtros aīos amor quo celū regit᷑ regat. Quid
hec tibi ſonare videt᷑ optatio niſi cāticū libe
ri arbitrij nō diſſonare mūdi totiꝰ monocor
do (ſola q̄ppe diſſona ſibi volūtas eē pōt) q̄ꝑ

ſupremū ſaltē deū nihilomin⁹ ad ꝯcordiā p
y iuſticie amorē ordinat̄ ¶ Pergat igitur dein
ceps ꝯpoſitio nr̄a loqui pauca de amore tā/
qꝫ intelligibili quadā voluntate q̄ vitali ſuo
pulſu/ꝑcutit aures cordis ītellectuales/ nō
abſqꝫ ſuaui melodia. dum amori ſua nume
roſitas adiungit̄. Et in ꝑmis reſpiciētes ad
exemplar vel ideam amoris creati/ nō poni
mus ꝑ fidē edocti talē aliquā ideam ſeparaꝫ
que non ſit deus. quomō redarguit Plato
Ariſto. Concedimus tamen ꝙ omnia q̄ fa/
cta ſunt/ ſicut ī verbo vita erant /ſic in ſpiri/
tuſancto amor erant ſuo modo. Nā ⁊ amor
ipſe vitalis ē. Ponit inſuꝑ fides amorem in
deo eſſentialem ponit ⁊ ꝑſonalē. quorū vter
qꝫ reſpectu creaturarum idealis dici poteſt.
Sed qua ꝓprietate loquendi/ quaſi rurſus
diſtinctione vel reali vel formali/ vel modali
vel ſolius rationis /non ē ꝑſentis inquiſitio
nis. Qualiter porro ſit in diuina trinitate.
vox patris ipſe filius verbum eius/ qualiter
amor amborū ſpūſſanctus cū quodā nume
ro vt ꝯſequenter ponat̄ illic muſica ſuauiſſi
ma que ē amor numeroſus/ nec audem⁹ nec
voluimus aliquā ī verbis nouitatē aperire.
que nō a ſacris litteris ſit expſſa. nobis ꝙꝑ/
pe ad ſolam hanc regulam loqui phas eſt.
¶ Amor creatus producitur a tota trinitate
ſcḋm triplex genus cauſe. efficientis. formalis
vel exemplaris ⁊ finalis. appropriatiue vero
cauſaliter a patre. exemplariter ꝑ filium. ⁊ fi
naliter et cōmunicabiliter in ſpirituſancto.
Eſt autēꝫ amor iſte creatus/ inclinatio que
dam/ pondus/ coaptatio. tendentia/ motio
ꝯuenientia cuilibet indita rei ad bonum ⁊ ī
bono hoc a primo bono appetibili deo. q̄te
nus inde q̄libet res ſic tracta ⁊ īclinata/ reuer
tat̄ ad ſuū appetibile primū/ quaſi circulo q̄
dā intelligibili. Et hoc mediate vel immedi
ate. Sic intelligi pōt ꝙ monas genuit mo/
nadē ⁊ in ſe ſuū reflectit amorē. vel de trā tri
nitate ſcḋm aliquos. aut de mūdi ꝑductōe tā
maioris q̄ꝫ minoris ſcḋm alios ¶ Rurſus amor
creatus quadruplex ē. naturalis. animalis.
rationalis. intellectualis. quib⁹ addit diony
ſius amorē īcreatū diuinalē Natural' amor
inſitus ē ⁊ impreſſus in re qualibet tanq̄ꝫ ſi/
militudo ſue cauſe que ē amor diuinus quo
motus eſt de⁹ ſe ꝯmunicare reb⁹. Sic amor
natural' tantundē ē in q̄libet creatura quaꝫ
habet de eē vel natura. ſicut eīm ens ⁊ veruꝫ/
ſic ens ⁊ amor cui⁹ obiectū ē bonum ꝯuertū
tur/ vt ꝓprie paſſiones cum ſubiecto. Anti/
que dictū ē Bonum ē quod omnia appetūt
⁊ amant. Et ita omnia vt etiam materia pri
ma ꝓprie nihil poſita/ amet formā vel appe/
tat vt mulier virū. ⁊ turpe pulcꝝ. ⁊ formā in
forme. neqꝫ eīm materia putanda eſt pure ni
hil. Alioquin qualiter eēt pars eēntial' com
poſiti. Dicit̄ tamē ex ſe nihil eē ſupplenduꝫ
eſt formale q̄le cōmunicat ſibi forma. Amor
ꝑterea ſicut impreſſus eſt ab amore primo/
ſic in ipſum reflectitur. Si eīm creatura ne/
quit fieri neqꝫ conſeruari ſine cauſa efficien
te ⁊ conſeruante/ cum finis ſit cauſa ꝑncipij
mouens efficientē. ¶ Nonne magis innite/
tur creatura cauſe finali q̄ꝫ efficienti. Nōne
ꝑterea nulli phantes negātes creationē rerū
a deo nec cauſam earum ſufficientem. poſue
runt nihilominus ipm̄ eē finē caꝝ cuius grā
ſunt ⁊ agūt ⁊ mouent̄. Spectant ad h̄ dicta
phoꝝ ꝙ appetibile mouet appetitum circu
lo quodā. ꝙ de⁹ ſtabil' manēs dat cūcta mo
ueri. ꝙ ē ſpera quedā intelligibilis cui⁹ cen/
trū vbiqꝫ ē. circūferētia nuſq̄ꝫ. ꝙ ad ipſum
trahimus nos vt ad lapidē ſixū in littore. et
hoc cordis deſiderijs. vel ſicut ꝑ catenulaꝫ ⁊
ſcalā ſurſum vbi deus innitit̄ iuxta viſioneꝫ
Jacob. Sic demū repetunt ꝓprios queqꝫ
recurſus. nec manet vlli traditus ordo/ niſi
qd̄ ſinu iūxerit ſtabileqꝫ ſui refert orbē. Hic
cardo eſt hic tenax vigor. hic axis rote volu
bilis toti⁹ creature. hic poſtremo tenor vni
cus totius muſice mūdialis ¶ Amor iſte na
turalis ꝯſequit̄ cognitionē ſicut et quilibet
amor. nā penit⁹ incognita q̄s amauerit. Sꝫ
refert de cognitōe. Nā quedā eſt nō ꝯiuncta
rei diligenti. quedā ꝯiuncta vel eſſentialiter
vnita. Primā inſequit̄ amor pure naturalis
ſicut lapis tendit ſurſum. ⁊ ſagitta ad ſignū
nō ꝑ ꝓpriā cognitionē. ſed ꝑ cognitōem im/
pellētis ⁊ dirigentis. Sic ſuo modo q̄libet
amor vel tendētia natural' reꝝ ī ſuos fines/
fit ꝑ directionē ⁊ cognitōꝫ intelligētie nō er/
rātis q̄ de⁹ ē. vt phs ⁊ ꝯmētator ſu⁹ tradūt.
¶ Ceteꝝ triplex amor ali⁹ triplicē ſequit̄ co/
gnitōeꝫ ꝯiunctā. ſicut aīalis amor ſequit̄ co
gnitionē ſenſitiuā interiorē ⁊ exteriorē. rōna
lis ſequit̄ cognitōeꝫ rōnis homi ꝯiūctā eēn
tialiter. amor intellectual' ī angelis pl⁹ hoīe/
ꝯiunctā ſequit̄ intellectualē cognitiōeꝫ. Ha
bemus ꝓprias cuiuſlibet amoris ad alterū
differētias. vn̄ amor naturalis qui bonus ē
nec malus eē pōt. ſicut nec errare pōt ſu⁹ di/
rector ⁊ cauſator deus/ q̄ꝫuis inueniat̄ ī agē
tib⁹ voluntarijs. nō tm̄ ea rōne qua voluntaria

ſunt. ⁊ qua ſuã inſequunť ꝯiunctã cognitio
nẽ/ſed ꝑ reſpectũ ad inſtinctũ vel impulſum
prime rõnis ſepate quã eẽ deũ conſtat. Sic
in homine ſolo genus quodlibet amoris in
uenit̃ tanq̃ in minore mundo qui omni pti
cipat creatura. ſed hoc ẽ alia ⁊ alia ratione.
Amat itaq̃ pure naturalit̃ ſequendo motio
nẽ prime cognitõis ſepate. Amat aĩalit̃ ordi
ne ad cognitõe ſenſualẽ ſibi iunctã ⁊ intrin
ſecã. Amat rationabilit̃ ſequẽdo intelligen/
tiã mentis ſue. que ẽ ſuprema portio rõnis.
Z ¶ Quereret aliquis/quid ad materiã de canti
cis/tanta de conditõnib9 amoris digreſſio:
Reſpondemus/multũ ꝑ omnẽ modũ. qm̃ i
p̃mis ex hoc vltimo colligi debet diſtinctio
ſeu diuiſio multiplex canticorũ in ſenſuale ⁊
intellectuale. Trahit̃ inſup diffinitio canti
ci rõnalis ⁊ intellectualis quod eſt amor nu
meroſus/rõne ꝑceptibilis vel intellectu tan
q̃ ſpũali mentis aure. Habet̃ poſtremo q̇d
ſit canticũ pure naturale quod oĩs creatura
cãtat. pſallit. modulatur ⁊ iubilat deo. qm̃ ẽ
amor natural' numeroſus/ in dei gloriã or/
dinatus. qualis etiã ĩ demonib9/ obſtinatis
⁊ obſtrepẽtibus voluntarie deo ꝑ horrẽdas
blaſphemiarũ diſſonãtias/ pulcre ſonoreq̃
collocant̃ ordines. ¶ Supſunt ad integra
cãticoꝝ noticiã moraliũ qui ⁊ rõnales ſunt/
alie diſtinctões de amore. maxime penes vo
luntariũ ⁊ inuoluntariũ diuerſimode penes
meritũ ⁊ demeritũ. penes iocundũ ⁊ luctuo
ſum. letũ ⁊ triſte. Efflagitaret rurſus ordo
loq̇ de cãticordo/ſ ẽ de cãtico cordis/niſi ſu
per hac re tractat9 iã ſpecialis haberet̃ cui9
initiũ ẽ. Beati q̇ audiũt v̓bũ dei. vbi practi
ca tradit̃ ꝑ gãma nouũ ⁊ myſticum ĩ vltima
pte pro moraliũ notulatõe cãticoꝝ. ¶ At ue/
ro plurib9 omiſſis primus offert ſe de mono
cordo memoria. cui9 ſola q̇ reſonat corda po
nit̃ amor. Et ei9 figurã ſuffecerit hic ponere
vidẽdã ad oculũ relatiue ad p̃r noſter. Su/
peraddet̃ aliud exemplar de pſalterio deca/
cordo qđ ad eandẽ ꝓprie reſpicit ꝯſideratõe.
Subdet̃ compoſitio moralis ſcacarij/ ex q̇
bus habebit ſolers animus facultate circa
qđlibet inſtrumentũ muſicũ ꝑ tropologia.
allegoriã ⁊ anagogiã facilit̃ excogitãdi ſimi
lia. ¶ Expedit autẽ fieri rememoratõem ſub
ꝯpendio de gãma p̄dicto. qđ duplici metro
complectit̃ A ſit amor gaudẽs. e. ſpes/ꝯpaſ
ſio iota. O timet. v q̃ dolẽs odit. ⁊ iſta notet̃
Declaratio ſtat ĩ hoc p̃mo/q̃ voces ĩ gãma
myſtico/nõ intelligende ſunt ſenſibiles auri

bus extrinſecis. ſed dicunt̃ interiores affecti
ones mente vel corde ꝑceptibiles. que cum
ſint innumerabiles/nihilomin9 ad paucas
phia ſimul cum theologia ⁊ medicina redu
xit. nũc ad vnã. nunc ad duas. nunc ad tres
dehinc ad quattuor. ac deinceps vſq̃ ad vn
denariũ in quo ſtetit Ariſto. ¶ Nobis aute
placuit ad p̄ſens numerus p̃ncipaliu q̃ttu/
or affectionũ quaſi ſimpliciũ iuncta q̇nta ve
lut ex multis compoſita. ¶ Placuit rurſus
has affectõnes q̇nq̃/ꝑ quinq̃ vocales deſi/
gnare/tanq̃ ꝑ notulas quinq̃ ꝓportionabi
les illis de gãma manuali. videbis eñ ſub ſo
lis q̇nq̃ vocalib9 eas cõplecti. q̃uis vna ſc
a. duplicet̃ in fa ⁊ in la. Unde remotis cõſo
nãtibus aut mutis ab vt. re. mi. fa. ſol. la. ſu/
perſunt hic vocales quinq̃. v. e. i. o. a. quas
alit̃ hic ordinam9 mutantes. a. e. i. o. v. ¶ Ap
plicamus ꝯſequenter affectiões nr̃as quin/
q̃. que ſunt amor ſeu gaudiũ. ſpes ſeu deſi/
deriũ. compaſſio quaſi mixta. dehinc timor
ſeu metus. poſtremo dolor vel odiu. Appli
camus inquã iſtis q̇nq̃ vocalibus/vt A. ſi
gnificet amorẽ gaudioſum. E ſpem ſeu deſi
deriũ. nõ virtutẽ theologicã. I vel iota com
paſſionẽ. O timorẽ. U dolorem vel odium.
¶ Sic pſpicua ẽ duplicis metri ſnĩa. ſic om
ne canticũ poſſumus ad gãma myſticu re/
ducere. ſit illud canticũ veracit̃ in corde vel
mente. aut figuralit̃ in quibuſlibet pſalmis
inſtrumentis ve muſicis. ſicut in ſono tube.
in pſalterio ⁊ cythara. in tympano ⁊ choro. ĩ
cordis ⁊ organo. in cymbalis beneſonãtib9
⁊ iubilatõnis. Deniq̃ quomodolibet. Ois
ſpũs laudet dñm. ¶ Ceterũ vis cognoſciti/
ua rõnalis/miſtrat quaſi lr̃am canticordi iu
xta meditatões varias ſm quas vis affecti
ua p̄cipue ſi fuerit fortit̃ habituata/ p̃rũpit ĩ
voces numeroſas affectionũ quinq̃ p̄dicta
rum/eas multiplicãdo penes graue acutu
ſupacutum ſurſum ſc ⁊ deorſum ꝑ ſiſtolẽ ⁊
diaſtolẽ quaſi ſine termino. In latitudine p̄
terea ſm breuiatõem ⁊ plongatõem. demũ ĩ
ꝯiũctõe mutua ſupra quã habeat fieri ĩ mu
ſica ſenſuali. ibi maxima vbi ẽ ĩ celo vna vox
letantiũ ⁊ vnus ardor letantiu. ¶ Decreui/
mus ad extremũ de tot inſtrumentis/trium
(vt diximus) figuras apponere: videlic mo
nocordi iuxta lr̃am orõnis dñice. ⁊ decacor
di ſm alphabetu. ſimul ⁊ pater noſter. ⁊ lit
terã. x. p̄ceptorũ. Scacordu v̓o q2 duplex
hab officiũ tãq̃ chor9 caſtroꝝ. a. cãticũ mi
litare deſcribit̃ cũ ſua quadam elucidatione

ſeu canone vt in prioribus. Sed antea mi/
grabimus tandem duce theologia. poſt the
ologiā ꝛ phiam ad cātica canticoꝝ. ꝑ tercio
ꝛ finali thomo pn̄tis opuſculi de cāticis iu/
xta ſuum originem diſtinctiuo.

Thomus tercius

anticorū diuerſas ſpecies inueſti/
gauimus ſm hiſtoriā. ꝑmo q̄ ad cā/
tica ſenſu ꝑceptibilia. dehīc ſm phi
cam diſciplinā de canticis in omi creatura
repertis que ꝑ intellectum ꝑcipiunt. Putabit
aliquis nihil ſupeſſe. qm̄ vltra vel ſupra cre
aturā vniuerſaꝫ q̄ cātica reperies. Atuero ſi
theologiā videbim⁹ grādiora ſupeſſe queād
modū mirabiliori mō cā cauſaꝝ quā i amo
re fūdauim⁹ tractat. inchoans ſuā ab eo tra
ditōeꝫ/ vbi ꝛ i q̄ phia ſtetit/ nō habēs vltra q̄
ſuum deduceret ſcrutiniū. Ecce ꝙ ꝓgreſſus
phie ſm apl'm ꝛ ſapientē/ fit ab eis q̄ viſibi/
lia ſunt ad inuiſibilia dei q̄ſi ꝑ ſcalā aliquā.
q̄ vbi deficit/ phiaꝫ ſtare neceſſe ē. vel in tene
bris temerariā ꝯcutiendo palpare et errare.
Nā q̄ ſunt diuine volūtatis ꝓrſus liberrime
ꝯſtituta. q̄ leges. q̄ tēporū ꝯſtitutiōes. ſolus
ille ſcit ꝛ cui voluerit reuelare q̄ voluit ꝛ di/
xit ꝛ facta ſunt. Omittam⁹ interim ꝟbuꝫ de
myſterio beatiſſime trinitatis. qḋ enarrauit
fili⁹ vnigenit⁹ i ſinu patris q̄ ſol⁹ nouit que
ſunt ei⁹. Sileam⁹ ꝑterea de ipō ꝟbo dei per
qḋ facta ſunt oīa. ꝛ ḋ amore ꝑſonali q̄ ē ſpūſ
ſanct⁹ quē mutuo cōicat ꝛ ſpirat ſumma libe
ralitate pater ꝛ fili⁹. Creaturarū q̄ppe ꝓdu
ctio q̄ ē niſi quedā punctual' ꝛ vix alicuius
momēti cōicatio reſpectu cōicatōis illi⁹ infi
niteq̄ fit in ſpūſancto. Deſinam⁹ inſuꝑ que
rere ſi ꝯueniēter poſſum⁹ ḋ illa trinitate glo
rioſiſſima. ponere canticū ſumme ſuauitatꝭ
ꝛ leticie ſicut illic ponimus ꝟbū numeroſiſ
ſimū plenū rōnibꝫ ꝛ ideis abſqꝫ termio. Po
nimus ꝛ amorem iocundiſſimū ſpiritūſan/
ctum q̄ ꝟbū tendit in patrē ꝛ pater in ꝟbuꝫ
tenore gratiſſimo. Ponūt alij hierarchiā il
lic vbi pater iquiūt nō graduali ꝑfectōe ma
ior ſed in ꝑſonarum origine principat᷑. ¶ Di
mittamus inquā talia/ diuinis theologie ꝑ
ſcrutatoribꝫ cum ocio magno. cum ingenio
clariſſimo. cū exercitio diutiſſimo. Nobis ſit
hic ꝛ nūc ſatis de canticis i creatura poſitis
loqui/ plus ad deuotionis excitationem q̄ꝫ
intellectus admirationē ꝛ eleuationē in alta
maieſtatis. ſcientes ꝙ ꝑſcrutator maieſtatꝭ
opprimet᷑ a gloria. et quo ampli⁹ acceſſerit
homo ad cor altū/ eo ampli⁹ exaltabit᷑ deus
¶ Ueniamus ad rē noſtrā collocātes pedeꝫ
inueſtigatōis vbi ſtetit phice pes inq̄ſitōis.
hic aūt ſi bene tenemus pes erit i amore. ſic
vt canticū ſua generalitate ſumptū deſcribi
poterit ꝙ ē numeroſa vox amoris vel amor
numeroſus. vel numer⁹ amoroſus. ¶ Addi/
tū ē de ſpeciebꝫ amoris poſt diuinā. qm̄ vn⁹
eſt naturalis ꝯuertibilis cū ente. alter aīalis
alter rationalis. alter intellectual'. quorū cō
ditio naturaqꝫ deſcripta eſt. Porro de crea/
to amore ſuꝑnaturali/ de charitate quaꝫ qui
habet manet in deo ꝛ deus in eo. De amore
quoqꝫ nuptiali dei cū homibꝫ ꝟbuꝫ nullū. i
quo tn̄ ꝛ ſuꝑ quē fundant᷑ cātica canticoꝝ q̄
epithalamia nominam⁹/ ꝛ cāticū diuinale.
¶ Erat aūt ab initio ꝑncipal' intentio facere
ꝟbū ꝯſonāter ad xpi parabolā de cātico du
plici. vno ſm ſaltationē vel exultatōem. alte
ro ſm lamentationē ꝛ planctū. ꝛ h̄ nō ſecula
ri ſeu prophana vanitate ſed xpiana pietate
Cōuerte fideles oculos ad xpm. videbis af
firmo tāq̄ꝫ i exemplari pietatꝭ ipm duplex h̄
cātici gen⁹ reſonaſſe. nā ꝛ exultauit ſpūſācto
raptus ad vocē patris intus ſonantē cū cla
mauit. Cōfiteor tibi pr̄ celi ꝛ terre. qꝛ abſcō
diſti hec a ſapientibꝫ ꝛ prudentibꝫ. ꝛ reuela/
ſti ea puul'. Ita pr̄ ſic placituꝫ ē ante te. Rur
ſus ita lamētat⁹ ē ꝛ plāxit vt ꝯq̄reret᷑ palaꝫ.
O vos oēs q̄ trāſitis ꝑ viā attēdite ꝛ videte
ſi eſt dolor ſicut dolor me⁹. Talia colligim⁹
h̄ duo cantica. vnū exultatōis. aliud lamen
tationis. ad qualia nō habuit philoſophia
ſcrutādo venire quorū quodlibet fundat᷑ in
amore. nō qualicūqꝫ ſed charitatis ꝛ amici/
cie deiformis. ſm oppoſitas tamē et diuer/
ſas rōes. vna eſt diuialis adoptio ꝛ deſpōſa
tio. altera reprobatio ꝛ repudiatio. Nihil ꝑ
mo cantico melius. iocūdius. beatius. Ni/
hil ſcḋo deterius. inſuauius. infelicius repi
tur. Primū cecinit Salomō in canticis. et
Dauid pluribꝫ pſalmis. Alterum hieremi/
as in trenis. Et Eſaias ibi. Cātabo dilecto
meo. vbi de repudio canit᷑ ſynagoge. ¶ Nūc
aſcendat theologia ſupra phiam nō incho/
ans ꝓceſſu ab infimis inſtar phie/ ſed a deo
ꝑmo omniū ꝑncipio. ad qḋ attingit vtiqꝫ ꝓ
ceſſus prior phie. Et dicamus vltra phiaꝫ
ꝙ deus ipſe tāta pietatis dignatōe. tāta cha
ritatis bonitatiſqꝫ dilatatione/ humanā di/
lexit naturam/ vt eam formaret ad imaginē
ꝛ ſimilitudinē ſuaꝫ/ quaten⁹ ſui ꝑticeps eſſe
poſſet. ꝛ ita particeps ꝙ eideꝫ iūgeretur feli/

ciſſimo federe nuptiali ſicut ſpõſa ſpõſo ſuo/ qua dilectõe ⁊ charitate/nullã diligibiliorẽ/ nullã chariorẽ eſtimare põt coꝛ humanum. ¶ Poſuerũt nec negamus aliq̄ phantiũ magis eleuati et diuinitus illuſtrati ſic̃ Ariſto. ꝙ vltima felicitas homĩs ꝯſiſtit in dei ꝯtemplatione. nec vt arbitroꝛ ſequeſtraſſet amorẽ eius. nihilominus cũ cognouiſſent deũ/ nõ ſicut deum gloꝛificauerũt neqꝫ grãs egerũt. ⁊ quid inde ſecutum fuerit pudet recoꝛdari qḋ apoſtolus aperiat. Amabãt dei virtuteꝫ illuſtrantẽ intellectuꝫ. ſed ipaꝫ que ſanaret ꝗ coꝛrigeret que repꝛehenderet affectum (dicit Augꝰ) non amabant. ¶ Amplius ipi phĩ qꝫuis aliquẽ hominis amoꝛeꝫ ad deum ponerent ⁊ debitum ſcirent/ nullo pacto tamẽ valuerunt attingere vel ſuſpicari ꝙ mutua eẽt amicicia ꝑ̄ſertim ſponſalis/ dei ad homineꝫ ⁊ econtra qualẽ nobis reuelauit theologia/ fundata in charitate de qua eſt illud. Charitate ꝑpetua dilexi te. Nõ eñi quilibet amoꝛ dici meret̃ amicicia ſm̃ philoſophuꝫ. ſed ille quo ſibi mutuo cõmunicãt ⁊ cõuiuunt ⁊ cõgratulant̃ ⁊ couniunt̃ amantes quale aliud neqꝫ Plato dicens deum nõ miſereri hominibus. nec Ariſto. redemptionis ignoꝛans myſteriũ. nec aliud oĩno phas habuit ſine fide. ¶ Temptemꝰ nũc de canticis exultationis ⁊ lamentatõis aliq̄d dicere/ qḋ ſit ſupꝛa nõ contra philoſophiã. que duo cantica notans qui dixit. Miſericoꝛdiã ⁊ iudiciũ cantabo tibi dñe. Hec autẽ eſſe iam tetigimus. vnũ nuptiale quod epithalamiuꝫ nominat̃. aliud repudiatõnis repꝛobe qḋ infernale dici poterat. Opoꝛtet igit̃ vt a nuptijs carnalibus figurã accipiamꝰ nõ diſſonãter ad apoſtolũ/ q̄ loquens de coꝛpali mrĩmonio. Sacramentũ inq̄t hoc magnũ ẽ. ĩ xp̃o dico ⁊ eccleſia. ¶ Sunt ṽo litteraliter tres modi deſponſationis. vnus viri cũ libera. alius viri cuꝫ ancilla. tercius viri cũ domina. Ultimũ hunc modũ tenuiſſe videt̃ ſolus Joſeph vir iuſtꝰ cũ vxoꝛe ſua Maria. Primũ legimꝰ in Abraã cũ Sara qḋ quotidianũ ẽ. Alterum ipius eiuſdẽ cũ Agar ancilla/ ſicut in Jacob dupliceꝫ hunc modũ reperies reſpectu Lye et Rachel liberaꝝ. quibꝫ additũ eſt ancillaꝝ vtriuſqꝫ connubiũ. ¶ Ueniamus ad myſteriũ. figurauit nãqꝫ matrimoniuꝫ Ade cum Eua conſoꝛte ⁊ libera cum adhuc non peccaſſent coniũctionẽ dei cũ anima ſancta. etiam ſi nõ fuiſſet incarnatio filij dei ſubſecuta Figurauit inſup ſm̃ apoſtolũ ꝯiunctioneꝫ xp̃i incarnati cũ eccl'ia cuiꝰ caput ẽ ⁊ cõſoꝛs in natura. Figurauit ꝯiũctionẽ humane nature cũ deo in vnitate ſuppoſiti. Figurauit ſm̃ Aug. ⁊ ſequaces ꝯiunctionẽ poꝛtionis ſupioꝛis. quaſi viri cũ inferioꝛi tanq̄ꝫ mulieris. Figurauit iuxta metaphoꝛã ſalomonis de foꝛti muliere cõiunctionẽ homĩs vel ſpiritꝰ ſapiẽtis cum lege dei vel ſapientie. Sic eñi loquit̃ alibi. Queſiui ſponſam mihi aſſumere eam. ¶ Subinde matrimoniũ Abꝛae ⁊ Jacob cũ ancillis/ notat apoſtolꝰ figurari ſe ꝯiũctionẽ xp̃i cũ ſynagoga q̄ generauit filios ĩ ſuitute. Deniqꝫ matrimoniũ Joſeph cũ Maria certe cũ dña que nõ ab eo pepit. nec eam humiliauit ſed eiꝰ cuſtos fuit/ aptat̃ ꝯgrue ꝯiũctioni ꝑlati cũ eccl'ia ſua quã ſpũs ſanctꝰ impꝛegnat/ nõ ipe q̄ cuſtos ẽ qꝫuis ſpõſus. ¶ Habemus ecce ſeptẽ genera ſpũaliũ nuptiaꝝ de quibꝫ nõ erit dicendũ ꝑ ſingula. grata nihilominꝰ eſſet ſpeculatio circa vnũquodqꝫ genꝰ intuenti. quo pacto cantica cãticoꝝ ſalomonis aptarent̃ vnicuiqꝫ tanq̄ꝫ ĩ epithalamio ſaltationis vel exultationis. ¶ Et quidem de coniũctione chriſti cum ſynagoga veteri. rurſus cũ eccleſia noua et libera necnon ⁊ naturali. doctoꝛes copioſiſſime diſſeruerũt in expoſitõibꝫ cãticoꝝ litteraliter ⁊ allegoꝛice De ꝯiũctione p̃terea dei cũ anima ſm̃ tropologiam nõ ſiluerũt. ſed nec vſqꝫquaqꝫ de coniũctione pꝛelati cũ eccleſia vice xp̃i tacuerunt. ¶ Ceteꝝ de altero duplici ꝯiugio myſtico qḋ ſupereſt/ ſi q̄s aperuerit os in canticis vt ꝑ anagogiaꝫ diſſereret ignoꝛamus. Scimus venerabilẽ Richardũ non vnũ non alterum/ ſed oĩa pene volumina ſua de hoc matrimonio ſpũs ⁊ aĩe ꝑ myſteriũ compleuiſſe. p̃cipue libꝛo de. xij. patriarchis ſubtilitate mirabili. cui ꝯſonãt tractatꝰ alij de archa myſtica. de viſionibꝫ Danielis. de exterminatõe mali Deniqꝫ totꝰ in iſta verſatꝰ ẽ metaphoꝛa/ que poꝛtionẽ ſuperioꝛem viꝝ/ ⁊ inferioꝛem appellaret mulierẽ. nec ſiluit ſenſualitatis ꝯcubinas/ veꝝ nõ traduxit ad cantica qḋ viderimꝰ. ¶ Uiſum eſt tñ mihi nonnũq̄ꝫ meditãti in ſecreto coꝛdis mei cubiculo/ ꝑ noctes heu ꝑ̄ſentis vbiqꝫ calamitatis/ poſſe fieri vt epithalamiũ diuiale ꝯſonare mõſtraret̃ huic ꝯiugio ſpũs ⁊ aĩe/ ꝑſertim ĩ xp̃o. Rurſus alteri cõnubio ſpũali/ ſapiẽtie diuĩe create cuꝫ ſpũ creato deifoꝛmi ſicut in exultãti ſpũ Marie potiſſime ꝯpetebat. Si pauſemꝰ interea paululũ. dehic alio velut ſub exoꝛdio naturã epithalamij ꝑmo

deſignātes. poſtmodū temptabimus illud
exponere qđ nobis meditatio locuta eſt de
xpo ꝛ maria. quod certatim laudāt angelici
ſpūs/ imo ꝗlibet creatura a ꝗbꝰ vtinā nō di
ſcordet vox noſtra. laus nr̄a. ſtudioſitas no
ſtra. carmē ꝗꝫ noſtrū qđ ꝛ ſaltare docet ꝛ plā
A gere cū pueris in foro ludētibꝰ. ¶ Epithala
miū nō hic accipimus ſenſuale canticū pro
nuptijs carnalibꝰ quibꝰ hymeneū ꝑeſſe gēti
litas fabulaꝛ̄. nō inſuꝑ intelligimus canti/
cuꝫ celeſte beatitudinis eterne. vbi ꝑfecta ſe
curaꝗꝫ fruitione nuptiali/ felices aīe cū deo
totaliter vniunꝛ̄. transformanꝛ̄. ſopiunꝛ̄. io/
cundanꝛ̄. ſed epithalamiuꝫ dicimꝰ hic canti
cū vie/ ꝓ deſponſatōe diuinali ꝗ ꝑ grām hic
incipit ꝛ in gloria conſummaꝛ̄. aut ſi perdiꝛ̄
in finem charitatis/ anima ꝑpetuo repudio
cruciaꝛ̄. ¶ Epithalamiū ꝑſupponit amorē
naturalem. animalē. rationalē. dilectionem
quoqꝫ liberam beniuolentie/ ꝛ honeſte quo
qꝫ ꝯcupiſcentie demū ſocialꝭ amicicie. Sed
addit in ꝓpoſito noſtro/ donū charitatꝭ gra
tie viuificans diuinitus aſſimilans et ꝑfici
ens. donū inſuꝑ ſpei tendentis in ꝯſumma
tionē glorie. donū quoqꝫ cuiuſdā zelotipie
laudabilis ꝛ fidelis qua zelāt ſe mutuo ſpō
ſus ꝛ ſponſa. Eſt zelus amor vehemēs. nō
compatiēs qualecūqꝫ contrariū vel aduer/
ſuꝫ fieri contra rē dilectā Et hoc ꝑſtat fides
Eſt igiꝛ̄ epithalamiū noſtrū deſcribere can
ticū ſponſi ꝛ ſponſe. fide ſpe ꝛ charitate iun
ctoꝝ. ¶ Epithalamiū Salomonis qđ cā/
tica canticoꝝ dicimus/ cōpoſuiſſe crediꝛ̄ et
tradiꝛ̄ ab eccl'ia rex Salomon/ inſpiratus
a ſpūſancto tempore quo erat amabilis do
mino. ꝗꝫuis verba videanꝛ̄ carnalia. ꝗꝫuis
inſuꝑ autor poſtmodū miſerabiliter ꝛ lamē
tabiliter corruerit. vt nō glorieꝛ̄ ſtulta ꝑſum
ptio cordis hūani/ ſi myſteria omnia cogno
uerit ꝗlia ſunt in canticis maxima. ſed ꝗ glo
riaꝛ̄ in dn̄o glorieꝛ̄/ videatqꝫ ne cadat. Fiat
ita circa nos o glorioſiſſime ſpōſe Jhu. duꝫ
te cogitamus loquimur. extollimus cū dile/
cta ſponſa tua. nequādo cū illa Vaſti ſupba
repudiemur a regali copula tua. ¶ Epitha/
lamiū datur ꝑ ſymbola. vt ſm̄ Aug. deſide/
reꝛ̄ ardentius. nudeꝛ̄ iocūdius. ſpecioſius vi
deatur. nihilominus oportet ſi fructuoſe. ſi
ſecure. ſi ſalubriter cantari debeat. ꝙ eleuet
ſe mens ad remotionē fantaſie vbi nō ſit ma
ſculus neqꝫ femina. ſicut nec charitas ſexuꝫ
habet. Oportet iterū depurationē fieri ꝟtu
tis appetitiue quā nulla titillet carnalis ſub

carneis ꝟbis ꝯplacētia vꝉ libidinoria. Opꝫ
tet ampliꝰ humiliari ꝟtutē iraſcibilē. vt nul/
la ſurrepat ꝓ cognitis myſterijs ſupbia. ſed
quāto maior ē humiliet ſe ī omībꝰ ¶ Epitha
lamiū temptaꝛ̄ incaute cantari ab aīa quan
tumcunqꝫ ſeculariter erudita/ ſi nō fuerit ex
purgata prius a ſordibꝰ pctōꝝ. q ꝺ doceꝛ̄ fie
ri ī ꝓuerbijs Salomōis. ſi nō fuerit ꝑterea
ſurſum eleuata ꝛ illumiāta ꝑ ꝯtemptū terre
noꝝ ad qđ monet Eccl'iaſtes. Si nō fuerit
poſtremo cordialiter affecta ꝛ ꝑfecta deſide/
rio ſupnoꝝ/ quod queriꝛ̄ ī canticoꝝ canti/
cis exerceri Ac ꝑinde deſcribiꝛ̄ epithalamiū
tripliciter ſm̄ tres actꝰ hierarchicos. purga
re. illuminare ꝛ ꝑficere. ꝗ tria preſtat ſol iuſti
cie tripliciter exurēs mōtes nature ſublimis
humane. ¶ Epithalamiū ſalomōis pōt inſi
piēs ꝛ aīalis hō fideliter admirari ꝛ ſimplici
ter credere/ ſed nō arrogāter ꝑſcrutari. qꝛ ni/
hil ꝑiculoſius. pōt homo rōnalis ꝛ ꝑficiens
illud pie meditari ruminationis typo. ſꝫ nō
ex abrupto ꝯcinere. quo nihil difficiliꝰ. Po
teſt homo ſpūalis iā carni deſipiēs ꝛ ſangui
ni/ epithalamiū ſapiēter cū ſapore deprome
re. quo nihil ſuauius et ī terris beatius erit.
Vide opa dei ꝙ fit idē canticū electis in edi
ficationē. conſolationeꝫ ꝛ bonum odorem.
alijs in ſcandalū. ruinā. contradictōꝫ. ꝛ odo
ris in mortem. ¶ Epithalamiū fit nō aman B
tibus omnino barbarū nec intelligibile. fit
mala ꝛ carnaliter amantibus/ in offenſionē
ꝛ ſcandalū. quibus augetur inde furor igne
us. fetor carneus. inſatiabiliſqꝫ pruritus.
Quod etate noſtra vel in fictis quibuſdā de
uotis compertū punitūqꝫ ꝑ ignē fuit. Atue
ro ſi fuerit deo ꝓpicio exercitatus hō ſpūa/
lis pati diuina. ſicut de Jerotheo ſuo loqui
tur Dionyſius. ſi fuerit in eo deiformis ꝛ bn̄
ignitꝰ affectus/ ſi ſentiat diuiſionē anime et
ſpūs a ꝟbo dei fieri. ſi ꝑ multa ꝓbatꝰ multū
dei ſenſum cognouerit. pergat qui hmōi eſt
epithalamiū frequentare. nō in delicijs ꝛ ꝟ/
bo ſuperbo. ſed in hoc benedicat deum qui
fecit illum et inebriantē cum talibus bonis
ſuis. ¶ Epithalamiuꝫ ē quod grāmatici no
mināt dragma vel dragmaticū. quod fit in/
ter duos more dialogi. nō ꝗliſcūqꝫ. Eſt eīm
dialogꝰ inter magiſtꝝ ꝛ diſcipulū. cui dida/
ſcolicō nomē ē. Eſt aliꝰ inter loqntē ꝛ ſuū in
terptē. Sed iſte terciꝰ fit inter dilectū ꝛ dile/
ctā cum ꝓprioꝝ celatōe noīm. Et pōt drag
ma eē vel indeclinabile neutꝝ vel declinabi/
le femininū ſcđe declina. vel neutrum tercie

vt ibi frequētate nobis dulcia cantica drag
matis. Videbis ī cāticis canticoꝝ ſic obſer
uari vt ſpōſa preloquatᷣ. ſponſus reſpōdeat
ꝯmixtis aliquādo interrogatōibꝫ vel reſpō
ſionibus ſodaliū ſiue adoleſcētulaꝝ ſiue cu
ſtodū ſiue amicorū ¶ Epithalamiū / introdu
xit ſponſam quaſi philocaptā ꝛ inamoratā
de ſponſo ſuo. cuius aſſidue pſentiā. verba.
complexuꝫ oculus deſiderat. ſed hoc tamē
cū virginali pudicicia / ꝛ mira grataqꝫ puel
lari verecūdia. Quid eñ procacius. q̇d odi
bilius. quid puniſbilius in ſponſa puella et
virgine. ſi vltro nedū rapiat viꝝ. ſi vel palam
petat aut roget ad ꝯſummationē operis nu/
ptiaꝝ. petit tamē ſignis aliquibꝫ cuꝫ pudica
circūlocutione ꝛ inſinuatōe verecunda tem/
pus expectans ꝛ locū beneplaciti viri. dū fu
erit introducta p eum in matrimoniale cubi
culū. nō iam vt ſponſa p ſpem. ſed vt vxor p
felicē / nec amplius diſſolubilem vnionem.
¶ Epithalamiū / introduxit ſpōſuꝫ tāq̄ꝫ phi
locaptū ſpōſa nō ſine verecūdia quadā ſi vi
deᷣ ī turba cū ſponſa vel ad ſpōſum / querit
obinde ſolitudineꝫ vt illa blādiatᷣ. pſpicit p
cācellos ꝛ feneſtras / zelās ſcire q̇d agat ſpōſa
ſalit ꝛ tripudiat feſtinus totus dū pgit ad cā
dum vult audire voceꝫ ſuam. faciem videre.
oſtium aperiri. ſe ſequi. Nihilominus expe/
ctat horā venire cubiculi nuptialis / nolens
ante legitimū tempus ſpōſaꝫ cognoſcere nō
dum federe ꝯſummato ¶ Habemus ex iſtis
epithalamijs notulᷣ / nō paruā (niſi fallor) eru/
ditionē p cognitōe reliquorū. que vlᷣ illic tra
dit littera vel gloſa doctorū notat. Sed ad
huc pauca iūgamus / nō que dant totuꝫ ſup
cantica cōmentū. hoc eñ nō eſt pſentis opu
ſculi / tot metaphoras ſigillatim apire / ſatis
erit vel vbertim apertas repetere. ſat erit ali/
quas quaſi ſcintillas excutere p colluſtratio
ne cū incendio leui cordis deuoti. ¶ Epitha
lamiū eſt canticū de amore ad amorē. d̄ cha
ritate ad charitatē. de dilectione ad dilectio/
nem ſine fantaſia carnalis ſexus in amāte vlᷣ
amata. Dicet aliquis hic contradictionē im
plicari p terminos. Nōne maſculinū inqui
et genus ad maſculū. femininū ſpectabit ad
feminā. alioquin diſtinctio talis q̇d opabitᷣ ī
articulis. Rurſus ſi qd̄ natū eſt ex carne ca/
ro ē. ſic qd̄ ſimilitudo carnalᷣ eloquij cauſat /
nōne corporeū fantaſma putandū ē. Veruꝫ
attēdat q̇ ſic opponit / dictum hoc vltimū re
torqueri p nobis. Nā pōt oculꝰ rōnis et in/
tellectus / ex fantaſmatibꝫ vtiq̄ꝫ corporeis /
ſpēs elicere ꝛ fodere ſpūales / p q̄s ītelligit ea
q̇ ſunt ſpūs. q̇ teſte xpo carnē ꝛ oſſa nō habēt
nec corꝝ ſilitudinē. ſed qd̄ natū eſt ex tali ſpū
ſpūs ē. Videre ē pinde rē eandē pcipue ſpūa
lem recipe quēlibet articulū. Exemplū d̄ ſpi
ritu ſancto quo nihil indubitabilius ꝛ ſine ſe
xu. latine hic dicitᷣ ſpūs / hec charitas vel ſpi
ratio paſſiua vel grā. ꝛ hoc flamen. hebraice
hec ruha. grece hec neuma vel chariſma. De
niq̄ꝫ deus ſi p Eſaiā ſpōſum ꝛ ſpōſam ſe viꝝ
ꝛ mulierem que matricē etiā habeat / confite
tur. Ita demū dat intelligi ſe p naturaꝫ neu
trā eſſe. p metaphorā apponitᷣ vtercꝫ. niſi for
te q̄s ita deſipuerit. vt hermofrodita pro du
plici ſexu mōſtruoſoq̄ꝫ credatur. ¶ Epithala
miū vocat alterū amorē tanq̄ꝫ virū ꝛ ſpōſū.
nō p ſexu carnis. ſed quoniā eſt potentie ma
ioris. ſapiētie clarioris. influētie potioris. Vo
cat alterū amorē vt ſpōſam. nō ppter debili
tatem ſexus que nō eſt. exempli grā. in ſapiē/
tia increata nec creata. ſed ob quandā fecun
ditateꝫ. venuſtatē. iocunditatē allectiuā qui
bus ſolet mulieri eminere ſibi quaſq̄ꝫ tribuit
ſapiētia Ego inquit mater pulcre dilectiōis
cum alijs ſonātibus ad pdicta. Deſerat igitᷣ
mens epithalamiū canens : palliū metapho
rarū foris. ꝛ nudam charitatē vel amorē in/
troducat. alioq̄n ſi neſcierit ſe non idoneū / q̇
cātet epithalamiū fateatᷣ. ¶ Epithalamiū / p
prie eſt in via nō in termino. in deſpōſatione
nō in cōſummato cōnubio. Ꝯcluditᷣ ex p/
miſſis hec epithalamij noſtri ꝯditio. q̇ conſe
quēter infert epithalamiū / nō requirere con
firmatū amorē vel charitatem. Hic pinde da
tur intelligi q̄ exultatio epithalamij / compa
titur ſecum lamentationē ꝛ planctum nō mi
nus aliq̄n q̄ꝫ elegiacū carmē. in amore carna
li qd̄ elegiacū a miſeria nominatᷣ. quia in lit/
tore quot conche tot ſunt ī amore dolores.
ait vnus. inſanos amores docere ſe partem
iactans. ¶ Epithalamiū Salomonis ea p/
bat que mox intulimus. licet ī amore diuio
videri poſſint indigna. Et q̇dē de ſaltatōe et
exultatōe / de tripudio geſtiēti gaudio. nullꝰ
vel ambigit vel maleſert ſi ſint in amore di/
uinali. Atuero vis in ſpōſa audire lamenta/
tionē ꝛ planctū. Filie hieruſalē nūciate dile
cto / q̄ꝛ amore langueo. Et iterꝝ. Percuſſerūt
me ꝛ vulnerauerunt me. Quid porro totus
iſte circuitus inquirēdo dilectū ſonat / niſi ſu
ſpiria gemitus et luctum. Vis ꝛ hoc audire
quod amplius mireris in dilecto. Vulnera
ſti inq̇t cor meū ſoror mea ſpōſa. Ceterū dū

clamat ad oſtium foris. Caput meũ inquit
plenũ eſt roꝛe. ꝛ cincinni mei guttis noctiũ/
ſe pati frigus iniuriaſqꝫ aeris nõne plãgit?
¶ Epithalamiũ canticũ nõ reddit cantãtem
beatũ/niſi tm̃ i ſpe. a qua tamẽ vt multi pñt
excidere. Hinc eſt pfecto lamẽtatio quãdo/
qꝫ nõ equabilis nõ enarrabilis vlli ppter ti
moꝛẽ repudij dũ tempus aduenerit cubicu/
li. Nequãdo foꝛte dicaꝛ illud ei parabolicũ
de fatuis virginibus imparatis. et clauſa ia
nua petentibꝫ introitũ. Neſcio te. O verbuꝫ
durũ ꝛ aſperũ. O diſcidiũ ſola vel leui ſuſpi
tione recogitatũ/amanti ſponſe nõ ferendũ
¶ Epithalamiũ nõ ita curat aut petit mutu
as hic in via conſolatões amoꝛis/qñ ad cu/
biculum eternitatis plus ardet. Colligiꝛ
ex fine canticoꝛuꝫ vt ſponſa monita p ſpon
ſuꝫ. Que habitas inquit in hoꝛtis amici au
ſcultant. fac me audire vocẽ tuam. Ilico re
ſpondit. Fuge dilecte mi ſup mõtes aroma
tũ. Quis amicuꝫ talẽ ꝛ taliter velle crederet
ſpõſum fugere nec ſecũ eſſe. Deſiderabat cu
biculũ quale nõ erat i hoꝛtis/nec ĩ amicoꝛũ
turbis. immo ſurſum ſup montes aromatũ
quo fugere ſponſum petit/qm̃ illuc ſe trahẽ
dam mox ſperabat. Amplius ꝛ ſi ſpõſa deli
cioſa cupiebat ociũ cũ ſponſo. ſciens tamen
voluntatẽ ſuaꝫ eſſe de cura quãdoqꝫ primo
rum/pponebat ſui ſponſi voluntatẽ. Ueni
dilecte mi/egrediamur in agrũ/cõmoꝛemur
in villis. ¶ Epithalamiuꝫ tradit multis ſub
metaphoꝛis ꝛ circũlocutionibꝫ ſponſam al
loqui ſpõſum p ꝯſolationibꝫ recipiẽdis hic
ab eo. Audis quẽadmodũ petit oſculũ. nũc
amplexũ. nunc trahi poſt ſe. nũc fulciri floꝛi
bus et ſtipari malis. et ita de reliquis. Cur
ita? plane quoniã amoꝛ ocioſus eſſe nequit.
Ignis quippe ẽ. ſe pdere geſtit aſſidue/que/
rit intima coꝛdis amici penetrare. Nã ſpũs
quideꝫ ẽ qui ſcrutaꝛ pfunda/qui raptũ facit
ꝛ extaſim in amatũ. Rurſus amica quaſi li/
liũ inter ſpinas poſitũ. ſi protectionẽ. ſi conſo
lationẽ/ſi recreationẽ queſierit i dilecto/ne
mo recte mirabiꝛ. neqꝫ iã adeo p ſe quantuꝫ
p amici dilectione. Leteꝛ coꝛ meũ inqt. cõſi
dera finẽ vt timeat nomen tuum: vt ſcilicet ĩ
amoꝛe ſuo foꝛtioꝛi ſtabilitate ſubſiſtat. Naꝫ
delectatio tenet opantẽ i opatõe dicit Ariſt.
D cũ experientia. ¶ Epithalamiũ nemo põt pfe
ctuꝫ cognoſcere ſine triplici theologia. ſym/
bolica ſcꝫ ppꝛia ꝛ myſtica. Haꝫ quamlibet
tradit Diony. Sed ſymbolicã ſuã latini nõ
habẽt/niſi qꝫ guſtũ eius dedit vlti. ca. de ce.
hierarchia/tradẽs intellectũ locutõis figu/
ralis. quã ſcptura ſacra trãſfert ad angelos
qꝫ elati ſunt. qꝫ armati. qꝫ lumina ferũt cũ ce
teris. Sic in epl'a quadã de menſa ſapiẽtie.
Sparſim vero tã ipſe qꝫ noſtri ſcpture glo/
ſatoꝛes exponũt huiuſmodi ſymbola q̃ deo
tribuunꝛ/p ſimilitudinẽ ad coꝛpoꝛalia/qua
liter fit in hoc toto cãticoꝝ libꝛo. nũc d oſcu
lis oꝛis dei quid ſit. nũc de vberibus/de ca/
pite/de oculis/de lingua/de genis. ꝛ ita per
vniuerſum. qd enucleare p om̃ia/non ẽ pſen
tis opuſculi ſeoꝛſum poterit foꝛſan dari. ſi/
cut de theologia myſtica q̃ pꝛoꝛſus ẽ neceſſa
ria cantare volenti p amoꝛẽ duplex opuſcu
lũ hoc illud pꝛactice tradidimus. ¶ Epitha
lamiũ poterat p theologiaꝫ ſymbolicã ꝛ my
ſticam ad quodlibet genus matrimonij cuꝫ
deo p amoꝛẽ ſpũaliter adaptari nominatiꝫ
vbi minus videreꝛ ad xpi ſpũm ꝛ ad animã
ſuam tanqꝫ ad virũ deſponſatũ cuꝫ muliere
ſpõſa ſua. Sunt hic multa ſupponẽda que
alibi iuxta ꝯmunẽ theologie ſententiã/tra/
dita ſunt. ¶ Unũ eſt qꝫ in xpo ſm humanita
tẽ/pars ſeu poꝛtio rõnis ſupioꝛ quaꝫ hic ap
pellamꝰ ſpm̃ (ne cõtrouerſia ſit d noĩe finis)
fuit ab inſtãti ꝯceptõnis plene beata. quẽad
modũ ꝛ nũc eſt ꝛ erit in ſecula. ppterea neqꝫ
doluit neqꝫ timuit neqꝫ ſperauit ſpũs iſte in
eterna beatitudine/vbi non erit amplꝰ neqꝫ
luctꝰ neqꝫ clamoꝛ/ſed nec vllꝰ doloꝛ. ¶ Sup
ponimus pterea qꝫ anima xpi que nominaꝛ
hic inferioꝛ poꝛtio rõnis/qꝫuis eſſet eadem
res eſſentialiter cũ ſpũ. nõ tamẽ fuit tũc i ter
mino beatitudinis. ſꝫ habuit ſtatuꝫ vie/ſub
iecta paſſionibꝫ exiſtẽs/vt doloꝛi/timoꝛi/pa
uoꝛi cũ ceteris. ita tamen qꝫ nulla paſſio pue
niebat iudiciũ rõnis ſupioꝛis minꝰ qꝫ i adã
p ſtatu nature pmitus inſtitute. ſicut ꝛ d be
nedicta matre ſua fuiſſe cõfitemur. ¶ Abijci
mus qꝫ aĩa xpi p ſuis quidẽ peccatis nõ do
luit que nõ habuit. ſed pro nr̃is generaliter
q̃ ad ſufficientiã deletõis. ſed q̃ ad efficaciaꝫ
pro ſol' electis mẽbꝛis ſuis. Cũ igiꝛ eſſet aĩe
xpi ad ſuũ ſpiritũ naturalis ſimul et diuina
lis ꝯuerſio ſicut contra. cõcludit ſtatim pſpi
cax ſpeculatio/qꝫ aĩa petebat crebꝛo ꝯſolati
onẽ ſpũſſancti. nũc ꝯtra doloꝛes ex obiectꝭ
rerũ contriſtantiũ ſenſualiter ꝛ p realẽ appli
cationẽ in verberibꝫ/fame/ſiti/frigoꝛe. nunc
aliqñ ꝯtra res apphenſas intentionabiliter
ꝯtriſtationẽ afferẽtes cuiꝰ peccata erant ali
ena que p ꝯpaſſionem ſua fecerat. ¶ Eleuet
igitur ſe pius animus in ꝯtemplatiõe Ieſu

xpi in lumine fidei et euangelice narratiōis.
Cōſideret deuota pietate animā hanc ſpon
ſam ſpūs impaſſibilis paſſibilē ⁊ crebro pa/
tientē. ſi ꝓ conſolatōne dilectiua ſuſpirabat
ad ſpiritū. Oſculet̃ me oſc̃lo oris ſui. cū mul
tis ſimilibꝫ cōſolationis refrigeriū ſonātibꝫ/
vt illud nominatim. Quis det mihi te fratrē
meū ſugentē vbera matris mee vt inueniam
te ſolū foris/ ⁊ deoſculer te ⁊ iā me nemo de/
ſpiciat. Quid ſonabat hec optabūda petitio
ſi ſpiritū cōſideres lac beatitudinis toto ore
tota ſecuritate. tota dilectiōe ſugentē ab vbe
ribus cōſolantis diuinitatis tanꝗ matris
ſentiēs animā ad illū felicitatis ſtatū quem
nondū acceperat ſuſpirantē hec dicere. Di/
cebat chriſtus ꝓ hac anima ſua/ quā ponere
⁊ reſumere pħas habebat Baptiſmo habeo
baptizari/ ⁊ quomō coartor donec impleat̃:
que ratio ſciebat nimirū glorificationē ani/
me ſubſecuturā/ mox baptiſmū mortꝫ et am
plexu nō amplius diſſolubili gauiſurā cum
ſpiritu. ¶ Epithalamiuꝫ traduci poterat ad
deſponſationē ſpūs exultātis Marie/ cū ſa
pientia ſed nō abſqꝫ tropicorū cognitōne ſer/
monū ꝑ theologiā ſymbolicā ⁊ anagogiarū
ꝑ myſticaꝫ. Gloriat̃ ſapientia/ delicias ſuas
eſſe cū filijs hominū. nullā vero repperit ſa/
pientia delicias ſuas cū qua amplius inue/
niret ꝗ cū beatiſſimarū beatiſſima et deifor
mi Maria querebat hic cōplecti ī via ſpiri/
tū Marie. iungere ſecū oſcula ꝑ opationes
inſpiratiōeſqꝫ virtutū donorū beatitudinū
qꝫ ſingularū ſub ſpe certa fruitōis iocūdiſſi
me ac indiſſolubilis ī eternitate. vbi ſuo ſpi/
ritui dū aſcēdit obuiauit quaſi mater hono
rificata/ ⁊ quaſi mulier a ꝟginitate ſua ſuſce
pit illū. ¶ Quid porro dicemus de coniugio
ſpūs deiformis beate ꝟginis/ cū ancilla ſen
ſualitate ſua/ ſub typo vel agar vel bale ⁊ cel
te. Nōne ſenſualitas generare debet ſpūi ꝓ/
lem virtutū maxime moraliū q̃ſi ī ſeruitute
Neqꝫ em̄ habet libertatē eſſentialiter. ſꝫ qua
lē dūtaxat ſibi ꝯmunicat̃ a ſpū. ¶ Sup̱ his
itaqꝫ ꝯiugijs in eadē pſona humana/ grāde
ſilentiū eſt apud expoſitores cāticoꝝ. qui de
ceteris myſticis plurima diſſeruerūt. Greg.
⁊ Beda de eccl̃ia ⁊ xpo. Nicolaus de lyra d̃
ſynagoga ⁊ deo. Bern̄. de aīa ⁊ verbo ⁊ aliq̃
de humana natura ad filij ſuppoſitū. G. pa
riſien̄. de vtriſqꝫ ꝑ declaratōnes ⁊ diſtinctio
nes magiſtrales. ꝑ q̃les ve fert̃ ſanct⁹ Tho.
hic inceſſit diſtinguēdo multiplex oſculum.
multiplex vber. ⁊ oleū ⁊ vngentū. ⁊ ita de re

liq̃s que dilatāt materiā. Origenē nō habe/
mus quē Hiero. ī hoc ope teſtat̃. nedum ali
os viciſſe/ ſed ſeipm̄. ¶ Ceterū de matrimo/
nio p̄lati cū eccleſia domina ſua quā fecūdat
ſpūſſanctus et ipſe cuſtos eſt eius typo Io/
ſeph ad Mariā. Rurſus de ꝯiūctōe angeli/
ce nature cum deo nō legimus expoſita hic
ꝑ cōtexta ſeriē cātica. ¶ Quid p̄terea ꝙ amo/
ris lingua (Bern̄. teſte) barbara eſt nō amā/
tibus. ſed qualis eſt p̄co ꝛ amātibus: ſane dif
ficilis cognitu ꝑ hec cantica. ſi nō eaꝫ efferat
familiarē diuturna ꝯuerſatio. Occultat em̄
ſe ſub enigmatibus et figuris. loquit̃ per in/
teriectiones voce nūc incognita. nūc inter/
rupta. nūc de repente ab hoc ī alterū. quaſi ſi
ne lege vel ordinis vel ꝓpoſiti tenacis vel ſe
quele ſemet trāſfert. quādoqꝫ variatꝫ verbis
ſenſum retinet eundē. aliquādo ſenſus plu/
rimos vnico verbo ꝯcludit. ¶ Deterret nos
hec cōſideratio pleniorē de canticis cantico
rum tētare ſermonē ī hoc opuſculo tercie ꝑ/
titiōis. quo theologia poſt hiſtoriā ⁊ phiaꝫ
aſſumpſit originē cantici diuinalis in chari
tate radicari nō completaꝫ dare cognitionē.
que nec magnis voluminibus explet̃. addi
to ꝙ vnctio plus in hoc docet ꝗ lectō. plus
deuotio ꝗ demōſtratio. plus deſideriū fer/
uens ī affectu/ ꝗ ſtudiū vehemēs in intelle/
ctu. ꝗuis vt p̄notauimus/ aſſidua diutur/
naqꝫ meditatio ſit neceſſaria. que valefiat ce
teris om̄ibus curis impleat illud. Uacate ⁊
videte. Et iterū. Guſtate ⁊ videte. ducat ani
mā oportet deus in ſolitudinē vt ibi loqua/
tur ad cor eius. ⁊ lactet eā/ et impleat ſolatio
cū germine ſancto. ¶ Concludētes ad extre/
mū dicamus. ꝙ ī amoris hoc cātico et exer/
citio/ ſupra quodlibet aliud verſat̃ luſus no
ſter parabolicus puerorū ī foro. qui nūc ad
ſaltū. nūc inducit ad lamētū. Primū ſub cō
ſummādi ſpe ꝯiugij in gl̃ia. Alterū ſub for/
midine ꝑhēnalis repudij. vt exultatio ſit cū
tremore. Plane timor inſtar corde ſonantis
vbi cor viciſſim ſpe dilatat̃/ mox timore con
ſtringit̃. ¶ Hoc aūt agere eo facili⁹ philoca/
ptus ī amore dei quo (ad exemplū amoroſiſ
ſimi Auguſtini) altius myſteria diuitatis/ ⁊
familiari⁹ miſeriā hūane fragilitatis fuerit ꝑ
ſcrutatus. dū neſcit hō qua diſtinctōe quod
agit iudicet̃. nec q̃ fine terminet̃. Ut etiā lau
dabili vite hoim ſi ſemota pietate iudicetur
Hinc Auguſtino fuerūt ꝓfundiſſime ꝓ p̄ia
matre lachryme. Hinc ſibi iam ſeni fuerunt
lachryme panes die ac nocte. amariſſimam

quoq; legit ⁊ lugubꝛē ꝑ ceteris ſue ſenectu/
tis iā pene extremā duxiſſe vitā. ¶ Credide/
rit aliqs forſan hoc Auguſtino ꝑpter obſi/
dionē ꝑpꝛie ciuitatis eueniſſe/ multo ampli
us pꝛopter iudicioꝝ dei formidinē anxiaba
tur arbitroꝛ. ſciēs nō magnū eſſe ſi cadūt pe
ritura menia. ⁊ ſi moꝛiunt̄ moꝛituri. ꝯſidera
bat ꝙ leticie ⁊ triſticie pꝛo tꝑalibꝫ vane ſunt
⁊ nihil ſi ꝯferātur eternis. Erat nihilominꝰ
in pace mētis/ amaritudo ſua amariſſima in
ſumma deſꝑatōe ſumme ſperās. ¶ Poſſet ex
ꝑmiſſis gāma myſticū qḋ in q̇nq; voces af/
fectuū ſm̄ q̇nq; vocales lr̄aꝝ alibi diuiſimꝰ/
ad tres reduci velut ī trigono ſeu ī tricoꝛdo
ad exemplar aliqḋ beatiſſime trinitat̄. Ti/
moꝛ cum meſticia oꝛiēs ex ꝯſideratiōe patr̄
repꝛobātis. Spes cum leticia ex ꝯſideratō
ne v̄bi redimentis. Pietas ſeu ꝯpaſſio ſui ⁊
alioꝝ ex ꝯſideratōe ſpūſſancti ſubinde cōſo
lātis. Vñ v̄ſus. Spes timoꝛ ⁊ pietas reſo
nāt ī carmine coꝛdis. Tres ⁊ ad has voces
gāma referto nouū. Dat ſpes diſcātuꝫ mol
lem. tremoꝛ ē tenoꝛ atq;. Ut ꝯtratenoꝛ ē cō/
patiēs pietas. Coꝛ aſſidue coꝛdas ſympho/
nia ꝯcoꝛs. Huic ſit eiq; choꝛꝰ ꝯcinit angeli
cus. Ita tandē opoꝛtet gaudere cū gaudēti
bus ⁊ flere cū flētibꝫ. ſi nō voluerimꝰ impꝛo/
perium ferre quale notauit xp̄s aduerſus re
pꝛobā iudeoꝝ generationē ſub ꝑabola pue
roꝝ in foro clamātiuꝫ. Cecinimꝰ vobis nec
ſaltaſtis. lamentauimꝰ nec planxiſtis.

ſ Secūdū opuſculū.

Puſculū iſtud de cāticoꝛdo. i.
de cantico coꝛdis. habet tres
o thomos. id ē diuiſiones vl' to
nos ꝑncipales cuꝫ notis ⁊ no
tulis. Note ſunt ꝯſideratiōes
ſpeciales. Notule v̄o particule ſingulares.
¶ Primus thomus ꝯtinet pꝛoemiū cum de
ſignatione quale fuiſſet monocoꝛdum in ſta
tu innocentie. et quale eſt in ſtatu v̄tutis ꝑfe
cte. vt in chꝛiſto fuit ⁊ Maria ꝑ nouem no/
tulas. Ponit vlterius differētias cātici coꝛ
dis ad canticū oꝛis cum diſtinctione canti
ci noui hoīs ad veterē ꝑ decem notas ſeu
notulas. Ponit ꝯſequēter dubitatōes mul
tas circa ꝑſentia que ſoluunt̄ ꝑ reliq̄s. xxxiiij
notulas. ¶ Secūdus thomus deducit ꝑn/
cipaliter ꝙ eſt ponendū canticoꝛdū docens
quid ſit deſcriptiue. et quemadmoduꝫ habe
re debet ſuū gāma. ⁊ qualiter fuit ī xp̄o ⁊ ma
ria. Continet. xij. notas ſm̄ ꝯſideratiōes to
tidem ſpeciales ꝑncipales. ⁊ in vniuerſo no
tulas. xviij. ſingulares. ¶ Tercius thomus
inſtituit nō abſq; circūitu qualiter gāma foꝛ
met̄ ꝑ canticoꝛdo ꝯtinens notas ⁊ notulas
que ſe legentibꝫ offerunt ſatis plane.

Thomus primus

Anti q̇ audiūt v̄buꝫ dei ⁊ cuſtodiūt
b illud. Verbum habituri de cāticis
ꝑ theoꝛiaꝫ ⁊ pꝛaxim. Modo ꝑcipue
de cāticoꝛdo quod ē verbū dei ī coꝛdibꝫ no/
ſtris. Quale potuimus exoꝛdiū ꝯueniētiꝰ aſ
ſumere/ q̄ꝫ a v̄bo v̄bi dei/ q̄ꝫ a pꝛincipio de
pꝛincipio/ q̄ꝫ a dei ſapientia ꝑ quam cōdita
ſunt omnia. et ſine qua facere nō poſſumus
quicq̄ꝫ. Que ludens erat cum patre/ dū cun
cta componeret cum ipſum laudarent aſtra
matutina. Hec ē ſapientia quaꝫ auris bona
audiet cum omni ꝯcupiſcentia. Aperiat igi
tur aures noſtras. ſonet ⁊ expediat verbum
dei cuiꝰ totiens iſta fuit exhoꝛtatio. Qui ha
bet aures audiēdi audiat. Auriſ itaq; coꝛdis
intelligens. Quibus nō apertis ſumꝰ (iuxta
pꝛouerbium) aſinus ad lyrā. quia nullam in
armonia verbi dei dulcioꝛeꝫ ſuꝑ mel et fauū
ſuauitatem inueniemus. Poꝛro ſi repletum
fuerit coꝛ noſtruꝫ verbo dei. fiet quod ab eo
dicit̄. Ex abundātia coꝛdis os loquit̄. abun
det igit̄ bone Jeſu cuius os hic loquit̄ ⁊ eru
ctat coꝛ iſtud verbuꝫ bonum. Abundet igit̄
obſecro ſpūs tuus bonꝰ in pauperculo coꝛ
de meo. ⁊ impleat illud/ vt dect̄ ſermo in aper
tione oꝛis mei. ⁊ ſemꝑ ſit laus tua ī oꝛe meo.
compleat̄ in me monitio tube apoſtolice/ q̄
afflatu tuo abundāter impleta/ nobis omni
bus inſonuit et cecinit/ hoꝛtans/ docens et
interpꝛetans verbuꝫ chꝛiſti ait. Habitet in
vobis abundāter ī oīm ſapiētia cōmonētes
⁊ docētes voſmetipſos ī pſalmis ⁊ hymnis
⁊ cāticis ſpūalibꝫ in gr̄a cantantes ī coꝛdibꝫ
veſtris domino. O verbū xp̄i. immo verbū
chꝛiſtus quod erat in ꝑncipio apud deum ⁊
deus erat verbum. ⁊ verbum caro factum ē.
Veni dñe Jeſu habites in coꝛde abundan/
ter. ⁊ ſi nō in omni ſapientia/ ſaltem ꝑ fidem
que ꝑ dilectionem operetur. vt docere et cō/
monere valeam me pꝛimitus. deinde pꝛoxi/
mos meos filios tuos/ in pſalmis/ ⁊ de pſal
mis/ hymnis et cāticis ſpūalibus. vt ſimus
in gratia cantātes tibi dño in coꝛdibus no/
ſtris. ⁊ gratias agentes ꝓ oībus tibi ⁊ pr̄i
Cantet ecce quotidie vocibus crebꝛis vehe
mēter auribꝫ nr̄is ſpūs tuus bonus ꝑ oꝛa ꝑ/

Ce

phetaꝝ/tua organa pſonās. Cātate dn̄o cā
ticum nouū. Et rurſus. Cātate ⁊ exultate ⁊
pſallite. Et iterum. Pſallite deo nr̄o pſallite
pſallite regi nr̄o pſallite. Qm̄ rex om̄is terre
de⁹. pſallite ſapiēter Hec aūt exhortatō mil
lies repetita/ nullo mō prorſus exequi pote/
rit os nr̄m niſi primit⁹ impletis cordib⁹ ve/
ſtris. Quoniā ex abundātia cordis os loq̄/
tur in canticis. Quaꝫ felix illa ciuitas ī qua
iugis ſolēnitas. vbi vna vox letantiū. ⁊ vn⁹
ardor cordiū. que plena modulis in lande ⁊
canore iubilo vacat. videt. amat. cātat. ī eter
num pleno corde toto ore. Felix nihilomi/
nus homo qui factus ē rectus. ſi nō imiſcu/
iſſet ſe peccando queſtionib⁹ infinitis. nō ō
paradiſo voluptatis et canticis angeloꝝ de
truſus eēt in vallem lachrimarū. in ve lamē
tationis ⁊ planctū. Qui iam comparatus iu/
mentis inſipientibus ⁊ ſurdior illis factus.
cor fere ſicut Nabuchononoſor habꝫ/ vt au
diens nō audiat. ⁊ intelligēs non intelligat
¶ Formauerat itaq̄ʒ dei ſapiētia ad ſil'itudi
nem maioris mūdi corpalis corp⁹ homīs. ī
cui⁹ medio poſuit cor inſtar ſolis ī celo. Cō
poſuerat illud tanq̄ʒ inſtrumentuꝫ vel orga
num muſicū tempatiſſime ꝯcordatuꝫ. ī quo
⁊ ꝑ quod ſpūs human⁹ tūc vtiq̄ʒ pſallēdi pe
ritiſſimus/ vtpote plenus verbo dei/ canta/
bat iocūdiſſima cātica ſyon celeſtis hierl'm.
nec erat diſſonū quicq̄ʒ/ in pulcerrimā om̄ia
conſonabant melodiā. quoniā nihil erat vt
hic et nūc obuiam rationi ſub cui⁹ imperio
cuncta erant. quemadmodū poſtea fuit ī or
gano corpis beati illius/ de quo mulier que
dam extollens vocem de turba dixit. Bea/
tus venter qui te portauit. Beatus pfecto.
q2 ꝑ omnia ſubdit⁹ erat ṽbo dei ꝯcors quo
q̄ʒ rationi. concors inſuꝑ ſine diſſidentia ſi
biipſi. ¶ Cognouerūt hāc ineſſe debere cōſo
nantiā humano cordi phantes aliqui. ſicut
Ariſto. tradit. q̄ in ṽtuoſo om̄ia ꝯſonāt rō
ni. Quid aūt magis homini ꝓpriū eē debet
q̄ʒ ratio q̄ʒ viuere conſequenter ſm̄ eā ⁊ eidē
conſonare Puto autē nulluꝫ talē inuenerat
Ariſto. virtuoſum. vbi non frequentius diſ
ſonaret vetus homo/ rōni corpus videlicet
mortis hui⁹. ſed ita voluit non quales vide
bat. ſed quales eē debere cēſebat ph's iſte cla
riſſim⁹ deſcribere/ dū felicitātē venat̄ huma
na natura. ¶ Porro null⁹ vnq̄ʒ phantiuꝫ et
pſcrutatoꝝ ſeculi potuit attingere vn̄ eēt diſ
ſonātia talis in homine/ quaꝫ heu cogimur
ſentiēdo fateri. ſola fides hanc ex petō ꝓmo/

rum parentuꝫ veniſſe reuelat. Et hoc altero
duoꝝ modorū ponit̄ a ſanctis Unus ē q̄ iu
ſticia originalis erat integritas inſtitute na
ture humane a deo/ cuius pfecta ſunt opera
qui anime immortali corpus aptauerat po
tens nō mori. ⁊ ꝑ contemperās rationi. Po
nunt alij iuſticiam originalem fuiſſe habitū
quēdaꝫ additum quo fiebat talis coaptatio
ad rationeꝫ q̄ʒdiu ratio ſubdita eēt deo. qua
iuſticia ſublata/ ſenſus velut effrenes abſq̄ʒ
retinaculo ꝓruerunt ī obiecta ſua ſpreto nec
expectato regimine rōnis. ¶ Grādis apta ē
ꝯquiſitionis tam phice q̄ʒ theologice mate
ria. ſed ad rem quam attendimus accedat ꝓ
tinus cor nr̄m ⁊ os nr̄m. tradere ſcꝫ noticiaꝫ
canticordi id ē cantici cordis vnde procedit
canticum oris. quoruꝫ differentias ad inui/
cem primo ſi notauerimus/ patebit q̄ddıtas
ſeu natura citius vtriuſq̄ʒ. quomō pterea ṽ/
bum dei veꝝ/ affirmat q̄ ex abundantia cor
dis os loquit̄ ⁊ cantat ¶ Canticū oris. ē vox
ſenſibilis numeroſa ab auditu exteriori pro
prie pceptibilis. ponit̄ vox ꝓ genere. ⁊ nume
roſa iungit̄ quaſi ꝓ differētia ad voces. nul/
lam habentes numeroſam ꝓportionē. Ad/
dit̄ tercia clauſula ꝓpter voces cordiales in
trinſecas ⁊ intellectuales. que pcipiunt̄ au/
re cordis vel intellect⁹. prout ſcpturis ſacr̄
⁊ phicis locutionib⁹ trahi pōt. Haben⁹ ſic
ꝑmā precipuā differentiā a canticordis que
ē vox interior numeroſa ab auditu ſolo inte
riori proprie pceptibilis. ¶ Cāticū oris/ cō
uenit aīalib⁹ p̄ſertim auib⁹ in quibus nume
roſa vox inuenitur/ ab auditu exteriori pro
prie pceptibil'. Teſtat̄ hoc philomena. hoc
alauda. hoc carduellus. hoc turtur ⁊ hyrun
do. cignus ⁊ alia multa. Colligim⁹ hic ſecū
dā differentiā a cātico cordis maxime ratio
nalis et humani. de quo p̄ns ē inq̄ſitio. Uñ
q̄ʒuis auib⁹ ꝯcinētib⁹ ſi cuiq̄ʒ ſuum cor ſit et
imaginatio quedā ſeu fantaſiatio numeroſa
q̄ ſe mōſtrat exteri⁹/ ſit deniq̄ʒ multiplex paſ
ſio. nihilominus ad canticū nr̄m cordis ſi/
ue canticordū nō attingūt. Hic aſpicim⁹ q̄
paſſiones ⁊ ſenſus ſunt ī irrationabilib⁹ de
terminate ꝑ obiecta ſua. ⁊ vniformiter opat̄
q̄ʒlibet indiuiduū ſue ſpeciei. Nō em̄ cātat
aliter vna philomena q̄ʒ alia. ſic nec aliter fa
cit nidum ſuū. Sec⁹ ī hoīe cui⁹ ratio nō eſt
ad vanū limitata. vn̄ tāta varietas ī hūanis
orit̄. Nā qō ē ſparſum ꝑ induſtrias ſingula
res in brutis. ratio colligit in ſe totū. ¶ Can
ticū oris pōt ab altero cognoſci ⁊ pcipi tu/

dicari. Canticũ ꝟo cordis ſol⁹ ille ꝗ̃ erit ĩno
reſcere mediate vel immediate. Facit ad ħ il
lud aplicũ. Tu dñe qui noſti coꝛda oĩm Et
illud. De⁹ intuet̃ coꝛ. cũ multis in hãc ſniaꝫ
Qualiter autẽ pateat coꝛ hoĩs vel hic vl' ĩ
patria. tã angelis ꝙ̃ ſanctis. ſeu locutõe mu
tua. ſeu oꝛõnis directõne deuota / alibi vide
tur. ¶ Cãticum oꝛis põt cum altero cantico
oris ꝑ ꝯtinẽtes ad inuicẽ cõbinari. ac in vnã
colligi ſymphoniam. hoc in diſcantib⁹ ꝑ te
noꝛem. ꝑ contratenoꝛeꝫ. ꝑ minucias ⁊ ꝑ fra
ctiones vocum multifarias Et expiẽtia mõ
ſtrat. ⁊ ars certa tradit ⁊ ſcribit. Hec aũt oĩa
fieri nõ pñt ſaltẽ hic ĩ via ꝑ hoĩes foris ĩ can
tico cordis. ꝯſurgat ꝑinde difficultas cogni
tionis canticoꝛdi apud eos qui nõ ꝯuertun
tur ad coꝛ. ſed ab eo negligentia vel ruditate
vel imperitia diuertunt̃. ¶ Cãticum oꝛis po
teſt inuito fieri / qui apertis aurib⁹ velit nolit
illud audiet. aut ſi ꝯſiſtit in geſticulationib⁹
vt ſunt tripudiationes / illud inſpiciet. niſi
tunc oculos clauſos habuerit. Canticũ ꝟo
cordis alit̃ (vt p̃miſſum ẽ) non ꝑcipit ĩmedia
te ab auditu vel intuitu. etiã ſi conatum ſuũ
dederit ad audiẽdum vel videndũ. pñt nihi
lomin⁹ ꝯiecture quedã ſumi queadmodũ ex
occurſu faciei. ex oculoꝝ nutu. ex geſtu coꝛ
poris coꝛ ſe ꝓdit. ¶ Cãticum oꝛis põt fieri ſi
ne libero arbitrio ꝑ motum naturalẽ vel aĩa
lẽ vel extrinſecum ſeu alienum. patet ĩ auib⁹.
patet ĩ pueris ⁊ alijs nõdum habẽtib⁹ expe
ditum iudiciũ rõnis. Arm ꝟo canticoꝛduꝫ
quale ꝑquirimus / ſola ꝓducere põt libertas
arbitrij / vbi voluntas p̃monet ⁊ inclinat. rõ
deliberãs oꝛdinat ⁊ imperat. Tandẽ volun
tas exequit̃ ⁊ effectui mãdat. Sancti ꝑinde
ꝯcoꝛdant̃. dũ vn⁹ attribuit (exẽpli grã) oꝛõ
nẽ voluntati. ali⁹ rõni Sic p̃terea dũ vnus
dicit oꝛonem et cantica ꝑ ꝟtutes intellectua
les. ali⁹ ꝑ moꝛales. ali⁹ ꝑ theologicales. ali⁹
ꝑ dona cauſari Sicq̃dẽ nullũ ẽ cãticũ qꝺ nõ
poſſit a ꝟtute q̃libꝫ imꝑari. id ẽ mediate cau
ſari. Ita eñ videm⁹ ĩ omnib⁹ actib⁹ bonis.
ſed immediata ꝓductõ ⁊ elicitio ſuã habet ꝓ
priã ꝟtutẽ. vt ſpare ſpem. diligere charitatẽ.
oꝛare deũ. ⁊ ſibi canere religionẽ. q̃ ſpẽs ẽ iu
ſticie. ¶ Cãticum oꝛis de ſe indifferẽs eſt ad
bonitatẽ vel maliciã de genere moꝛis / datur
rõ. qm̃ de ſe ⁊ intrinſece nõ ẽ actus liber pro
pterea ſi dicit̃ bon⁹ moꝛaliter aut mal⁹. lau
dabilis aut vituꝑabil' / opoꝛtet ꝙ ħ recipiat
aliunde. ⁊ hec dr̃ñtia ſequit̃ ad p̃cedẽtẽ. Sꝫ
cãtico cordis dam⁹ laudẽ aut vituperiũ / tã

ꝙ̃ ſit a libero arbitrio elicitiue. ⁊ ꝑinde eẽnti
aliter ⁊ intrinſece liberꝝ ẽ hmõi caticoꝛdum
Nolum⁹ tñ ab actib⁹ hũanis extrinſecis tol
lere laudẽ vel meritum. ſed ħ habẽt ex ꝑtici
patione ⁊ origine p̃me libertatis. ¶ Cãticuꝫ
oꝛis põt violẽter elici. ſcꝫ ab extrinſeco non
ꝯferẽte vim paſſo. ⁊ ſaltẽ diuina ꝟtute. Se
cus inuenies in nr̃o canticoꝛdo ad qꝺ volũ
tas cogi neq̃t. Implicat eñ ꝙ actus cordis
humani ſit elicitus libere / ⁊ reſpectu eiuſdeꝫ
ſit violẽt⁹. iã volũtas patiet̃ vim ꝯferret. nec
ꝯferret ĩ actu ſuo. qꝺ iplicat. ¶ Cãticũ oꝛis ẽ
ſubiectiue in re materiali ⁊ extẽſa. ſiue ſit ſi
ue nõ ſit oꝛganica. Subiectum ꝟo nr̃i cãti
cordi / ẽ in ſolo coꝛde rõnis. ſiue ſit poꝛtio ſu
perioꝛ ⁊ quaſi vir. ſiue inferioꝛ quaſi mulier.
ſiue ĩ quadã ſcintilla ⁊ apice intelligentie pu
re quam mentẽ aut ſinderesim quidã appel
lant. Sed vbiqꝫ ſuum elicit cãticũ / ſine vſu
coꝛꝑalis oꝛgani req̃ſitio. ꝙ̃tuis ad fantaſma
ta prius aſpexerit. ⁊ ex ill' ſpẽs intelligibiles
abſtraxerit. Et hoc ſi nõ fit ex alto / ꝟtute ꝟ
bi dei colluſtrãtis / ĩmediata reuelatio. ¶ Cã
ticum oꝛis ſpectat ad veterẽ hoĩem. canticoꝛ
dum ꝟo noſtꝝ ꝑtinet ad nouũ. qui ſm̃ deuꝫ
creatus eſt ad imaginem ⁊ ſimilitudinẽ ſuã.
nõ dumtaxat ĩ veſtigio. Sequimur hoc lo
co conſiderationẽ apoſtoli de bipertito ho
mine in quolibet viatoꝛe. cui⁹ intelligentiaꝫ
⁊ myſteriũ nũc ⁊ hic ſupponimus. dicentes
ꝯſequẽter tot eẽ differẽtias aſſignabiles in
ter canticũ oꝛis ⁊ noſtrũ canticoꝛduꝫ / quot
⁊ quantas apoſtol⁹ aſſignauit ĩter noſtros
homines. hunc veterẽ iſtum nouũ / ſub vna
⁊ in vna hoĩs naturali ꝑſona. vt ꝙ vetus
tyrãniſat lege carnis ⁊ pctĩ. ꝙ obuiat ⁊ diſ
ſonat rationi. ꝙ legi dei ſubiectus non eſt.
ꝙ captiuat nos ſub iugo peccati. ⁊ ita de re
liq̃s. At nouus agit̃. ducit̃ ⁊ regit̃ ſpũ liber
tatis ⁊ iuſticie. ⁊ adoptõnis filioꝝ dei. ⁊ ſpe
hereditatis eterne. ¶ Collocato tenoꝛe dicẽ D
doꝝ. ꝯſequẽter notulemus nũc reſpondẽdo
obiectõib⁹. nũc noſtra ponẽdo. ¶ Habẽt in
p̃mis dubitationẽ ea q̃ dicta ſunt de cãtico
cordis qꝺ diſtinguit̃ a cãtico oꝛis. qꝛ põt fi
eri ſine eo. Cum dixerit xp̃s ꝙ ex abundãtia
coꝛdis os loquit̃. Cũ p̃terea certũ ſit nullaꝫ
voceꝫ q̃ ẽ ſonus ab oꝛe aĩalis plat⁹ / fieri ſine
coꝛde qꝺ eſt p̃ncipiũ vite ⁊ motus. Reſpõde
mus ꝙ vbiqꝫ ſunt in aliqua diſciplĩa ſeu ve
ritatis cognitõe diuerſi termini. quoꝝ q̃libꝫ
habet acceptões multiplices ſeu ꝑ analogi
am ſeu ꝑ equocationẽ. reſtrictio vl' limitatio

pōt ⁊ debet ꝑmitus fieri vel ſupponi ad cer/
tum aliqđ ſignificatuꝫ. alioq̄n incideret ſta/
tim ꝯfuſio. ⁊ ex ꝯfuſione deceptio ſeu ſophi
ſtica paralogiſatio. Propterea ſi debet in ꝑ/
mis ꝑſupponi q̄d nomīs ſicut debet. opor/
tet ꝯſequēter illud eē certū. vel q2 ſic vult im
poſitor cum nomina ſint ad placitum. vel ex
vſu autentico maioꝝ colligit᷑. Fatemur ita
q̄ꝫ cor dici multipliciter ⁊ ad multa. ſil'r os.
Placuit nihilominus ex cauſis impoſitis/
coartare ſermonē. mō qui dictus ē vt cor ſi
gnificet hic in hoīe liberꝝ arbitriū rōis. Os
ꝟo notet organū carnis. q̄uis etiam cor ita
ſumptū habet ſuum os intrinſecuꝫ. vt ibi. la
bia doloſa i corde ⁊ corde locuti ſūt. Os car
nis pari mō ſuum os hēe inuenit᷑. vt ibi. In
ore fatuoꝝ cor eoꝝ. ¶ Conſequēter notādū
ē iuxta diuiſionē apoſtoli de duplici homīe
nouo ⁊ veteri. ꝙ duplex ē in genere cāticum.
vnum nouū. vetus alteꝝ. Que diſtinctio ſu
mit᷑ penes ꝟtutē ⁊ viciū. celeſte ⁊ terrenum.
ſpūale ⁊ carneum. liberꝝ ⁊ illiberū. gratiaꝫ et
pctm̄. meritum ⁊ demeritum. charitatē ⁊ cu
piditatem. vel amorē dei. et amorē ſui quem
dicimus libidinē. Quo fit in canticis vt q̄c
quid ſpectat ad virtutē immediate vel medi
ate. elicitiue vel impatiue. intrinſece vel ex/
trinſece. eſſentialiter vel denominatiue. illđ
computet᷑ inter cantica noua. aliud auteꝫ ex
aduerſo vetus reputetur. Colligit᷑ huius di
ſtinctionis rōnabilitas ex ap'lo locis pluri/
mis. Et quia xp̄s dixit. Ex verbis tuis iu/
ſtificaberis. ecce nouitatē. Ex ꝟbis cōdem
naberis. ecce vetuſtatē. que duo tamen a cor
dis abundantia ꝓcedūt. Stabit igitur ꝙ ſi
mile canticum ſit in ore vnius nouū ⁊ in al/
tero vetus. immo ſunt in eodem ore tempo
re ⁊ corde mutatis ¶ Cur autē iſta notam⁹:
niſi pro cognoſcēda verius diſtinctione can
tici cordis a cātico oris. q̄ nō ſic accipiēda ē
vt nō plerūq̄ꝫ ꝯueniāt ⁊ ſit aliqđ cāticū oris
nouū. licet nō intrinſece ⁊ illicitiue. Sit pre
rea cāticū aliqđ cordis vet⁹ dum vltro peſſi
mas machinat᷑ cogitatōes. ⁊ ab eo exeūt iu/
xta ꝟbū xp̄i cogitatōes male. homicidia. ad
ulteria. fornicatōes. furta. falſa teſtimonia.
blaſphemie. auaricie. nequitie. dol⁹. impudi
cicia. ocul⁹ malus. ſupbia. ſtulticia. Uides
q̄ꝫ prauuꝫ cor tale. q̄ꝫ diſſonum ⁊ horribile.
J ¶ Opponet᷑ hic forte nobis de puer̄ q̄ non/
dum habēt vſum cordis intellectual'/ qđ eſt
iudiciū liberꝝ rōis. Nōne ſeq̄ videt᷑ ex ꝑnota
tis/ nullū in ipſis eē cāticū nouū/ neq̄ꝫ vet⁹

plus q̄ꝫ in beſtijs ⁊ auib⁹. Cū tn̄ xp̄s appro
bās cātica pueroꝝ hebreoꝝ ꝯfirmauerit di/
ctū ſuū autoritate ꝓphetica. Ex ore infanti
um ⁊ lactentiū ꝑfeciſti laudē. Proinde fru/
ſtra ponerent᷑ i eccleſijs pueri. q̄ tn̄ vident᷑ ḡ
tiſſima portio chori canentiū. Quid iteꝝ di
cem⁹ de beato illo infante Johē baptiſta in
materno vtero geſtiente. ſaltāte ⁊ exultante.
Nōne fuit iſta ſpūaliū nouitas gaudiorum
Cui mox ꝯcinebat mr̄ exclamans voce ma
gna. Bñdicta tu i mulierib⁹. Canticū inſu/
per addit ſuum Maria dicēs. Magnificat
aīa mea dn̄m. ¶ Fuit plane nouitas in h̄ be
ato puero cum nouo cordis. Aut q2 ꝑaccele
ratū ē i ipo iudiciū rōis. aut q2 ſpūs xp̄i mo
uit cor neſcientis ad exultationē nouitatis.
Sic de pueris hebreoꝝ. imo ⁊ de ꝓpheticꝭ
viris. ⁊ de ipſis etiā ap'lis die pēthecoſtes di
ci pōt dū diuina patiebant᷑. put đ Jerotheo
loquit᷑ Diony. dūq̄ꝫ rapiebant᷑. ducebātur.
agebāt᷑ a bono ſpū vehemētius q̄ꝫ agebant.
Quo ꝯtra de veſana vate đr. i maluꝫ dat ſi/
ne mēte ſonū. In illa ſiq̄dē ſil'ib⁹/ ſpūe phi
tonic⁹ nō erat ſubdit⁹ ill'. quemadmodū đ ꝓ
phetis affirmat ap'ls ꝙ ſpūs eis ſubiect⁹ eſt
ſubiectōe intellige nō ſeruitutis. ſed ꝯdeſcen
ſiue pietatis. vt xp̄s fuit Joſeph Marieq̄ꝫ
ſubiectus. ¶ Ceterū de pueris alijs ſpeciali
ter nō inſpiratis. cantantib⁹ tn̄ i eccleſia de/
uoteq̄ꝫ laudātib⁹ q̄d dicem⁹. Nunq̄d dānabi
mus vel inter vetera quaſi ſoli⁹ oris ſint aut
carnis numerabim⁹: Poſſet q̄ꝫ fieri queſtio
de muſicis organis/ tā in veteri q̄ꝫ i noua le/
ge/ ad diuīas laudes cantādas ordinatꝭ. de
carmīb⁹ deniq̄ꝫ q̄ nō intelligunt᷑. vt ſepius a
multis cantantib⁹ q̄ ſunt ſine litteris idiote.
¶ Supperit hoc loco neceſſaria ꝯſideratio
de libertate actuū quā alibi lati⁹ expoſitam/
breuiter hic receſem⁹. Eſt itaq̄ꝫ liber act⁹ il/
le ſol⁹ formaliter ⁊ intrinſece/ q̄ elicit᷑ a volū
tate libera/ formaliter ⁊ eēntialit᷑. ⁊ tale ē cā/
ticordum nr̄m. id ē canticū cordis. put expo
ſuim⁹ ꝙ repoſitū ē i organo cordis. ⁊ đr ei⁹
abundātia. ¶ Quiſq̄s igit᷑ i has fortelr̄as in
cideris vigili corde ſemꝑ intellige coaptatio
nem hanc noſtrā de corde. ad ſignādū dūta/
xat liberū ſpm̄ humanū. q̄uis inueniat᷑ di/
ctum cor carneū ⁊ lapideū. ſꝫ apud nos cor
dictū de ſpū ſcđm ꝯditōes ſuas arbitremur.
¶ Sunt alij act⁹ q̄ dicunt᷑ liberi ꝑticipatiue
eo ꝙ impant᷑ a voluntate libera. ⁊ h̄ diuerſis
ordinib⁹ vel gradib⁹ ꝓximis aut remotis in
ordine ad ſpūalis cordis impiuꝫ. Exemplū

in cantico. quod elicit̄ ꝑmo a mente cordis.
hoc em̄ verbo vtit̄ Maria ĩ ſuo magnificat
Deinde format̄ in corde carnis ꝑ imagina/
tiuam virtutē/canticū ſimile ꝑ impium vo/
luntatis. Procedit deinceps ad ſenſus exte
riores.ꝑſertim ad os vbi fit ſonus vocalis.
aut ꝑgredit̄ vſq₃ ad ꝑcuſſionē inſtrumētoꝝ
muſicoꝝ in quib₉ fit reſonātia. que licet fiat
in reb₉ nō animatis/nec vllo mō libertatem
habentib₉. dicunt̄ tñ hec cātica libera. q₂ ſūt
ſaltem mediate a libero impata. Exemplu₃
de ſagitta quam ad occiſionē homīs miſſa₃
dicim⁹ libere moueri. probatio. q₂ mors in/
de ſecuta/libere facta iudicatur et punitur.
¶Quocirca patet reſponſio/cur poſſunt in/
ter cantica noua numerari. immo ⁊ dici me/
ritoria multa que carēt ſenſu. quāto ampli⁹
ea q̄ cum aliquo ſenſu fiūt. ⁊ cum quada₃ in
clinatōe ſpōtanea. nō ſicut in pueris ē. nam
⁊ bruta ꝑticipāt aliqua tali ſpōtanea. lic₃ nō
libera motōe. q₂ nō ita ꝓſus agunt̄ q̄n coa/
gant. Tāta deniq₃ viget ĩ aliquib₉ eſtimati/
ue ꝟtutis claritas/ vt ꝑticipes eē libertat̄ ⁊
diui hauſtus (vt de apib₉ poeta dicit) videāt̄
Et vñ hoc ſi nō ex lege diuinitatis a diony.
tradita/ q̄ infimis ſupioꝝ ꝯiūgunt̄ ſuprema
inferiorū. quēadmodū igit̄ ꝯuenit ſpiritus
humanus cum angelis in apice mētis. ita ⁊
brutalis cognitio cum hominis imaginati/
ua ꝟtute. ¶ Placeat vltra progredi. videbi/
mus q̄ nulla penitus opatio ĩ vniuerſo quā
tūcunq₃ naturalis habeat̄ q̄n relata ad pri/
mū ꝑncipiū/dicat̄ ⁊ ſit libera/ tanq₃ ab eo li
berrime producta. Et ita q̄libet opatio lau
dabilis ē ⁊ collaudanda. Sicut eleuati pro
phete ꝯſiderātes oīa ĩ ordine ad ſuū ꝑncipi
um/collaudare dixerūt ipm̄ deū/ ⁊ ad collau
dandū ⁊ bñdicēdum ꝯgratulādo ꝯplacēdo
q₃ ſunt hortati. Que ꝯſideratio q̄₃ late pate/
at ad cātica cordis nr̄i/ſciet cor illius qui ex
ſentētia dicet cū ꝓpheta. Uiā mādatoꝝ tuo
rum cucurri cū dilataſti cor meū. Quale ſa/
lomō d₂ habuiſſe latū nimis. Quāto ampli
us illa beatoꝝ beatiſſima cui ꝯueniebat illō
Eſaie. Tūc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabit̄ ⁊ di
latabit̄ cor tuū. q̄ in oīb₉ ⁊ ſup oīa videbat et
audiebat cantantē filiū ſuum dei ꝟbū ¶ In
uenim⁹ ꝑterea rōes alias ĩ pueris/cur ad ec/
cleſiaſtica cātica mācipant̄/ q̄₃uis nōdū ple/
nus ſit ĩ eis vſus rōnis. ꝑmo q₂ tollit̄ ociu₃
iners qđ multa mala docet. Dehinc habit⁹
ton⁹ facili⁹ acq̄rit̄. Recōdit inſup memoria
ſibi cātica q̄ poſtmodū meli⁹ intelligent̄. dū
quaſi rumināda deducta fuerint addentes
pie meditatiōis ⁊ iudicij rōnis. Uidem⁹ ita
fieri circa diſciplinas alias. vt in grāmatica
pueri ꝯmendant donatū cui⁹ nulla ē in ipis
tūc intelligētia. Adde q̄ aſſiſtētes magni re
cipiunt hmōi cantica pueroꝝ ad eleuationē
mētis in deū. Faciunt inſup illa cantica ſua
eſſe/ dū ea vel ꝑcipiūt/vel inſtituūt/vl̄ appro
bāt/vel ipſis ſemet afficiūt. q̄₃uis nō ē oīno
tollēdum q̄lecunq₃ meritū ab ipſis pueris q̄
gratia₃ baptiſmalē habēt. ⁊ quorum angeli
ſemꝑ vident faciē patris Qui deniq₃ ꝑui nō
paruo q̄nq₃ affectu ferunt̄ ĩ deum. ſicut d̄ ſe
refert Auguſtinus. Nā euenit ibi eſſe pl⁹ af/
fectionis vbi minus cognitionis naturalis
poſitum ē. Patet in aīalib₉ ⁊ feminis/ ¶ Ca/
deret hic querimonia/nullis ꝓ ſua indigni/
tate verbis explicāda/ de peſſimis ſeductiōi
bus puerorū. quorū puritas vt angelica ve
nerari ſeruariq₃ deberet. quos ad cātica mo
deſta ſanctaq₃. iuxta etiā phi traditionē op/
tebat inſtitui. Sed ve ⁊ ve carni ⁊ ſanguini.
q̄m̄ ꝑter ⁊ vltra corruptionē naturalē puer/
ſe originis/gaudet malignans flagitioſitas
maioꝝ/ demergere colloten⁹ ꝑuulos ĩ ſceno
rum gurgitē verborū factoꝝ ⁊ cāticoꝝ. Cō
ſolat̄ tñ apl̄s electos dei/ quib₉ dicit oīa co
opari in bonū. miris ꝓſus ⁊ incōprehēſibi
lib₉ modis. Et quēadmodū de veneno ꝯpo
nit̄ tyriaca. ſic ꝑditio malorū/ſaluatio fit ele
ctorū. Fit demū opatio eadē (vtputa cāticū
oris puerilis) vni ad vitā. alteri ad mortē. ac
ꝑinde diuerſis reſpectib₉ idē cāticum vita ⁊
mors noiat̄. ¶ Surgit alia dubitatio. Po/ R
nendo differentias cantici cordis ⁊ oris. Di
ctum eſt cāticum cordis eſſe liberum ⁊ ĩtrin
ſece. ac ꝑinde laudabile ⁊ ĩ noſtra poteſtate.
videt̄ expientia contradicere/ cum querelis
deuotorū frequenter lamentantiu₃ illud de
pſalmo. Cor meū dereliq̄t me. Na₃ cur pro
magno ⁊ ꝑcipuo dono loquit̄ Dauid ad do
minū. Inuenit ſeruus tuus cor tuu₃ vt ora
ret te. ſi paſſim omnib₉ hoc concedi videret.
Supaddit̄ obiectio nō minus plena mur/
muris apud multos. dicit̄ em̄. Si canticu₃
cordis ſufficit apud deū. cur addita ſunt tot
cantica oris que corpus atterant ſua multi
plicatōe/ ⁊ mentē diuertunt a ſua deuotiōe.
⁊ nō niſi faſtidium frequēter ſua repetitione
nauſeāti cauſant. ¶ Eſt alia queſtio ſup mō
traditōis nr̄e de cātitordo nouo. q̄ videtur
ſua nouitate vel arrogās vel inutilis vel ꝯfi
cta vel ꝟboſa. ¶ Uerū tamē expediam⁹ du/

as antea ꝑpoſitas dubitatiões. ⁊ dicam⁹ ad
ꝑmã de libero vſu canticordi nr̄i. qð intelli
gimus cum ꝑſuppoſitõe ⁊ non aliũde. ſcʒ im
pedito ⁊ abſorpto. ſed ſtãte iudicio rõis Nã
⁊ arbitriũ dicit̃ liberũ de rõne iudiciũ. Hoc
autẽ impedimentũ fit aliquãdo nõ imputa/
biliter ad culpam ex toto. quãdoqꝫ ex tãto.
modi quoqꝫ cauſantes hec impedimẽta/ ali
bi traditi querendiqꝫ ſunt. Ceterum ſtante
iudicio rõnis/ põt nou⁹ homo regeneratus
in xp̃o libere cãticum nouũ cordis exercere
vel elicere/ mõ tali aliquo qualeʒ notabim⁹
ſm voces ⁊ ꝑ voces affectuum. etiã vbi cãti/
cum oris nullum ſequeret̃. Alioqn apoſtoli
ca monitio taʒ Pauli q̃ꝫ Jacobi fruſtra eẽt.
hoc autem fieri ſemꝑ poſſe idcirco quibuſ/
dam nõ apparet. quia vel nõ ſentiunt hmõi
affectiones ĩ corde ſuo carnali. quales dicte
ſunt ⁊ poſite ſunt paſſiones a p̃his quaſi ſo
le. vt ſpes. metus. meror. gaudiũ. aut oppo
ſitas voluntati ſue paſſiones. tales ipſi pa/
tiuntur inuiti. Hec eſt fatemur nõ mediocris
neqꝫ irata conqueſta timoratarũ quoqꝫ con
ſcientiarum vehemens exagitatio. Cui ſub
vnius caſus exemplo conabimur responde
re/ aperiẽdo dicendis infra viam. ¶ Celebri
ter querit̃ ⁊ paſſim a theologicis/ ſi dolor cõ
tritionis ꝺ peccatis debet eſſe maximus. ⁊ ſi
minus eſſe põt: Notant ipi diſtinctionẽ vti
lem ⁊ accõmodam valde pro canticordi no
ſtri totius intellectu. Eſt inquiũt dolor ali
quis ĩ ſola rõne qui libero ſubiacet arbitrio
Dolor iſte ⁊ diſplicentia vel odium vel dete
ſtatio ſic elicita cum gratia/ ſufficit ad dete/
ſtationem peccati. ſuppoſito ꝙ nullus ĩ cor
pore dolor ſequeret̃. Attamen dicitur dolor
de peccatis ⁊ dolor maximus. qꝛ de nulla re
altera temporali tanta deteſtatio elici debet
a corde rõnis. ſicut nullũ ẽ damnũ pene qð
equipararetur damno culpe. Dolor ali⁹ ẽ quẽ
p̃hi numerant inter paſſiones concupiſcibi
lis ſenſualis. qui ↄſurgit ex ap̃p̄henſione ob
iecti diſconueniẽtis ipſi ſenſui corꝑali. habʒ
hic inſuꝑ cauſari cum motu ſpirituũ ⁊ ↄſtri
ctione cordis Hunc vtiqꝫ dolorẽ nõ oportʒ
eſſe maximũ ĩ penitente. immo nimi⁹ ⁊ cul/
pabilis eſſe poſſʒ. vtpote cordis ſenſualis ⁊
corꝑis deſtructiu⁹. ¶ Porro nõ ẽ ſm hunc
dolorẽ menſuranda ſemꝑ bonitas peniten
tie Cui⁹ ratio ẽ. ſtat eñ duos eſſe ⁊ ſepe vide
mus quorum vnus ex complexione natura
li cor hʒ ſtrenuũ ⁊ virile nec lachrimis ido
neũ. ita vt vel vix vl' nunq̃ꝫ flere poſſit. Erit

alter cordis feminei moll'/ ad oẽm miſeratio
nis occaſionẽ lachrimis latum vel pronum
Primus eliciet deteſtationẽ peccati ſui intẽ
ſius in animo. fortius ⁊ laudabilius in caſu
q̃ꝫ alius. nec apprehendet illũ ſapientis ver
bum. Cor durũ male habebit in nouiſſimo.
Jam eñ talis peccata deteſtãs propter du/
rum/ nõ durũ cor habere ſed molle dicẽd⁹ eſt
fit tamẽ vt ſepe redundãtia doloris cordial'
in corpus/ niſi ſiſtat ſe libere mens ne fluat ĩ
inferiora. ſicut ĩ xp̃o fuit ſicut poterat Adã.
ſicut Maria nullũ habens motũ ꝑuenientẽ
iudiciũ rationis / imꝑabat vt placebat ĩ cor
pus ¶ Eliciunt̃ ex hac diſtinctione magiſtra
li ⁊ autentica vulgata probata receptaqꝫ ſa/
lubres ⁊ pulcre conſideratões. ¶ Primo ꝙ
noĩa ſenſibiliũ paſſionũ transferunt̃ ratiõa/
biliter ad affectiones voluntatis ſignifican
das. Hoc ↄfeſtim ꝑſpicuũ ẽ de dolore de q̃
minus q̃ꝫ de pluribꝫ aliĩs apparet. Etſi dif
fuſe deduxit Aug. in ſuo ꝺ ciuitate diuerſis
libris ⁊ capitulis. maxime dũ longã de opi/
nione ſtoycorũ ex hiſtoria agellĩ texit orõeʒ.
ſumpta occaſione de paſſiõibꝫ demonũ ſm
poſitionẽ platonicorũ. noĩatim apulei. q̃ de
ſcribẽs demones dixit eos eſſe aĩalia corꝑe
eterna. animo paſſibilia. oñi videlicet gene
re paſſionũ quales in hominũ cordibꝫ expi/
mur. Ac ꝑinde nitit̃ ſaluare ſuꝑſtitões genti
liũ ⁊ ſacrificia ⁊ carmĩnationes. qm̃ dixit de
mones talibꝫ allici vel placari. Ceterũ Aug.
ↄcludens ex hac miſerabili ↄditiõe damna
tionẽ demonũ ꝑuerſiſſimã plus q̃ꝫ hominũ
hic etiam peſſimorũ redit ad rememoratio/
nem duarum ſectarũ. Una fuit ſtoycorũ q̃
paſſiones ponebat in ſapientem cadere nõ
poſſe. quoniã erat ỽtuoſus. ỽtutes autẽ in
ſenſibilitates. qꝛ ſenſum ꝓhibent paſſionũ.
Secta fuit altera peripateticorũ q̃ nõ dãna
bat paſſiones oẽs. nec a ỽtuoſo ꝓhibebat ſi
fierẽt moderate. Cõcludit tamẽ Aug. diſpu
tationẽ hanc magis eẽ ỽbalẽ ꝺ nomibꝫ paſ/
ſionum q̃ꝫ realem de ſuis affectibꝫ. Fallebã
tur aũt ſtoyci. qꝛ ſolũ ↄſiderabant in homie
rationẽ. nec aliquid habere debere qð eẽt cõ
mune cum corꝑe credebãt. Deceptus ẽ ecõ/
tra ſtultus epicurus/ nihil in homine more
ſaduceorũ ꝑter corpus attendẽs. et dicens ĩ
corde ſuo non ẽ deus. Fides ỽo ↄſonat il/
luminate rõni Ariſto. ponẽti in homine ani
mã rationalẽ ⁊ corpus organicũ. hec ſunt ꝑ
ut hic loquit̃ ⁊ caro. Fuerũt apud nos pre/
cipui duo theologi. quorũ vnus magis inſe

cutus phiaꝫ Ariſto. tradidit noīa paſſionū
non ꝓprie dici de affectibus ſpūalibꝫ. Alter
plus herens Auguſtino. tradidit in ſpū ra
tionali ſic inueniri concupiſcibilē ꝛ iraſcibi
lē voluntarias ſm ꝓpriam theologorū acce
ptionē. quēadmodū ī appetitu ſenſuali ſm
phm. Et hoc abſq; dubitatione putamꝰ eē
verū. q̄uis (vt Aug. tradit) fruſtra d̄ verbis
vbi de re conſtat nectitur cōtrouerſia. Neq;
eñ phs ipe (quāto minꝰ quiuis theologus)
negat etiam deo gaudiū eē delectationē et le
ticiam. dicit eñ deuꝫ vna ſimpliciſſima ꝛ im
mutabiliſſima operatione delectari. Plato
quoq; dicit deum poſtq̄ mundū fabricauit
exultaſſe gaudio. Et ī ſacris litteris gloria/
tur ſapientia delicias ſuas in filijs hominū
Et ꝯ letabit̄ deus in opibus ſuis. nō quidē
affectus ſui mutatione/ſed exterioris opati
onis innouatione. ¶ Elicit̄ amplius ex p̄no
tata diſtinctōe tanq̄ꝫ claue nr̄a pro canticor
do ꝙ nō ex motu cordis carnalis accipi de/
bet ꝟtutū aut viciorꝫ/ nec etiā reuelationuꝫ
vinculis ꝛ certa diſtinctio. Uere ꝓſus enū
ciauit ſapiēs Cor tuū ſicut parturiētꝫ fanta
ſias patit̄ niſi ab alto īmiſſa fuerit viſitatio.
Neq; paꝫ formidāda ē ꝟbi dei ꝑ os pſalmi
ſte ꝯminatio. Dimiſi eos ſm deſideria cor/
dis ſui/ibunt ī adinuētōibꝫ ſuis. Quāq̄ꝫ di/
xiſſe legat̄ deuotꝰ Berñ. ꝙ ex motu cordis
ſpūſſancti p̄ſentiā agnoſcebat. Qđ q̄lit̄ itel/
lexerit habeat̄ ex alijs dictꝫ ſuis ꝛ regul̄ euā
gelicis q̄ nō in motu paſſionū corꝑaliuꝫ ſed
imitatōe ꝛ cuſtodia diuiorꝫ ſermonū ꝯſiliuꝫ
dicunt eē ponēdū. Conſiliū meuꝫ (inq̄t ps.)
iuſtificationes tue. Paſſiōes aūt cordis car
nal̄ habeto eo ſuſpectiores quo feruētiores
nec rōis frenū ſequētes attēderis/quātūcū/
q; ſancte deuote iuſte ſublimes appareant.
qm̄ latet ī talibꝫ aut ſub talibꝫ vt ſepe demo
niū meridianū. ¶ Habetur cōſequēter ꝙ nō
ſemꝑ illi ſunt ꝟtuoſiores q̄ iudicaut̄ deuoti
ores ī ꝯpūctōibꝫ ꝛ lachrimis ad q̄s ſexus fe
mineus qꝛ ꝓnus ē cātatur eē deuotꝰ. ¶ Uerꝫ
potuerūt iſte veritates cū ſimilibꝫ īfra expli/
cari ſoluendo terciā dubitationē ſi ſcđam p̄
mitus abſoluerimus. pro rep̄henſione mur
murantium contra tot cantica oris que car
nis eē ponimꝰ. ꝛ q̄ fieri crebro cū fatigatiōe
hominis vtriuſq; nemo negat. licet alia ꝛ alia
rōne hic ꝛ ille moueat̄. Cōſonat diſtinctō d̄
dilectione dei. quā nō oportet ſemꝑ eē maxi
mā in ſenſu ꝑ intenſionē vel extenſionē. ſed ī
mente ꝑ appreciationē ꝛ ꝑ ponderationeꝫ q̄

citius eligitur omnis amor alius ꝓprie etiā
vite. deſeri/q̄ꝫ dei ſubeatur offenſa. Patuit ī
martyribꝫ magis q̄ꝫ ī carnaliter philocaptꝫ.
Saluat hec diſtinctio cōſequenter quo pa/
cto ſtant ſimul in eodeꝫ/triſticia ꝛ leticia. cū
motus habeant ꝯtrarios in corde. illa ſtrin
git. hec dilatat. verum nō in mentali. ſed ſen
ſuali paſſione locum habet. ¶ Demū ad edi
ficationē eccleſiaſticoruꝫ maxime monacho
rū pauca notemꝰ. Eccleſiā ꝯſideremꝰ ciuita
tē gl̄ioſam eē. Preterea reginā illā q̄ aſtitit a
dextris dei ī veſtitu deaurato circūdata va
rietate. eſſe rurſus corpus inſigne myſticū/
habēs inſtar corꝑis naturalis/multa mem/
bra que nō eundē actū habēt. ſed in ea diſtri
buit ſpūſſanctus dona ſua prout vult. tam
gratuita ſolum q̄ꝫ gratificantia gratum fa
ciētia. Deniq; ciues huiꝰ ciuitatꝫ oportet quē
libet ambulare vocatōe qua vocatꝰ ē. hunc ī
actiua/alterꝫ ī ꝯtēplatiua. nūc ī opatōe. nūc
in ocio ſancto. q̄nq; ī obediētia regulari. ali
quādo in quadā ſpūs ꝛ corꝑis libertate. De
ſcendit hmōi varietas vſq; ad cāticorum di
uerſificatōem ī eccl̄iaſticis cerimonijs mul/
tiplicem. Itaq; dum apl̄i diſcurrebāt oēm
terrā ad ꝯuerſionē gētiū. Ipſi tñ nō legūtur
in hmōi cāticis exterioribꝫ ſemet exercuiſſe.
p̄ſertim more iudeorū ī ſynagogis ꝛ templo
Salomonis. Et qm̄ legalia ceſſaſſe docue
runt. ac deinceps magis traduxerūt ritꝰ gē/
tiliū ꝑ flamines ꝛ archiflamīes ad eccl̄iaſti
cā politiā/q̄ꝫ ꝑ ſacerdotiū Aarō. ſub fine tñ
altero q̄ꝫ gētiles. Porro tpe martyrꝫ circūie
runt aliq̄ ī melotis. ī pellibꝫ caprinis. ī mon
tibꝫ ꝛ ſpeluncis ꝛ ī cauernis terre. apđ quos
ꝛ quales ſatꝫ ꝓbabile ē vocalia cātica nō fuiſ
ſe. Poſt dilatationē eccleſie ac reddita pace/
fuit nihilominꝰ multa varietas. Sola pſal
morū accētuatio tenuis fuit apud aliquos.
apud alios celebrior cū arte ſua cantꝰ. Fuit
apud alios diſcātus. addita ſunt cymbala ī
eccleſijs beneſonantia que cāpanas dicimꝰ
Fuerūt apud alios organa multarū fiſtula
rum iunctis apud aliquos tubis ductilibꝫ.
¶ Poſtremo q̄đ neceſſe ē nūerare ꝑ ſingulas
quales ī canticis eccleſiaſticis habite ſunt ꝛ
nūc obſeruant̄ varietates. Rē amas ad fru/
ctū vel vſuꝫ ¶ Dedit Aug̃. q̄dā loco ꝯfeſſio
nū ſuarꝫ ītelligi/nō paruā eē difficultatē circa
rē hanc/ita vt ī neutrā ptē auſus fuerit preci
pitare ſentētiā. Nā cū recordabat̄ inſtitutio
nis ambroſiane de cāticꝫ ꝛ hymnis/ne ppl̄s
ī eiꝰ cuſtodia vigilās merore tabeſceret. dū/

ꝙ lachꝛimas ſuas meminerat ꝙ̃s hm̃oi voci
bus acriter ꝯmotus habuerat eliquabat̃ ve
ritas in coꝛ eius/ ⁊ bñ cũ illis ſibi erat. trahe
bat̃ appꝛobare cantãdi talẽ moꝛẽ. Sed po/
ſtremo dũ ſentiens blandimẽta dulcioꝛũ cã
ticoꝝ cedere ſibi ĩ quandã auriũ voluptatẽ/
dixit ſe malle tunc cantantẽ nõ audire. nam
penaliter inquit me peccare ꝯfiteoꝛ. dũ plus
ipſe cant⁹ ꝙ̃ id qð cãtat̃ me delectat. ¶ Con
quiſitionẽ habet h̃ vltimũ/ nõ mediocrẽ/ pꝛi
mo de muſicis inſtrumentis ⁊ oꝛganis q̃ ni
hil vtiq; loquunt̃ vltra mulcentẽ armoniaꝫ/
niſi ꝑ incertis intelligẽtia. Sed et de laicis
aliiſq; nõ intelligẽtib⁹ ea q̃ cãtant̃ quaſi par
A est difficultas. ¶ Deinde ſupaddit̃ altera ꝑn
cipalis dubitatio de multiplicatione cãtico
rum/ mẽtis deuotionẽ ſuffocãte ſepius ꝙ̃ re
fouẽte. maxime cũ beatus Gregoꝛi⁹ alter ex
inſtitutionib⁹ talium canticoꝛũ iudicauerit
indignũ/ ſi deditũ verbo dei/ ſtudium ſuũ in
iſtis tempuſq; darent. que ratio videt̃ ad di
ſpoſitos ꝯtemplatõis ocio trahi. ne officiũ
quod ꝑ deuotõe ⁊ xpiana ꝑfectõe inſtitutuꝫ
eſt/ ꝯtra deuotionẽ militet. aut ꝑfectiõis cul
mẽ appꝛehendere ꝑpediat. ¶ Pauca dicamus
pꝛo re tanta. fatemur em̃ ꝙ plene ſatiſfacere
nõ hic ſufficimus. Multe ſunt cauſe multi/
plicatõis pſalmodiarũ vocaliuꝫ in eccleſiis
Una ẽ vite laicoꝝ/ laudabilis occupatio/ aſ
ſiſtẽtiuꝫ ꝯſolatio/ diſcoloꝝ moꝛũ deuitatõ/
cohabitãtiũ regulatio/ penal' ſatiſfactio/ car
ceral' mãcipatio/ dei collaudatio/ toti⁹ eccl'ie
repſentatio/ voti ꝯpletio/ mutua recõpenſa/
tio/ vtilis aſſuefactio/ mẽtis hũiliatio ¶ Ha
rum autẽ. xii. cauſarum ⁊ ſi ſunt alie non re
ducibiles ad iſtas/ deductionẽ nõ pꝛoſequẽ
tes ad pñs iungamus ꝙ non ſemꝑ hõ con
ſtituit̃ quo ꝑfectius viueret/ aut ꝯtemplan/
do/ aut theologiſando/ aut alioꝛũ ꝑfectibus
obſequendo. ſicut ⁊ in politia quoſdaꝫ vide
mus ſeruos. magni tamẽ ingenii. quoſdam
mechanicos/ quos ad liberales artes natu/
ra genuerat idoneos. et ita de plurib⁹ quib⁹
tradidit regulã apl'us vt ambulet vnuſq̃ſq;
vocatõe qua vocat⁹ ẽ. Sit hec vocatio ſpũ
alis/ a diuina pꝛouidẽtia que vtiq; generali
ter ⁊ immediate ꝯcurrit ĩ om̃ib⁹. ſit hec voca
tio ꝓpꝛia deliberatõe. queadmodum ĩ religi
onib⁹ quoꝛũ pꝛofeſſoꝛib⁹ ſi murmurauerit/
quid aliud dicet̃ ꝙ̃ illud ciuile. Uide tibi q̃
taliter elegeris. Et iterũ. Patere qð ſponte
ſubiſti iugũ. Grauat plane/ nedũ deſidiã in
ertẽ. ſed aliqñ aĩaꝫ pꝛi⁹ ſtrenuã onus aſſidue

repetiti ſeruitii. Nã veriſſima pꝛoꝛſus eſt rñ
quã monachus dedit interrogat⁹/ q̇d cẽt in
ſua religione difficillimũ. an ieiunia. an vigi
lie. an ſilentiũ? Cõtinuo inquit/ ꝯtinuati re
petitio cãtus. ¶ Amplius ꝟo quia murmur D
ſuum palliant aliqui. deus inquit intuetur
coꝛ. ⁊ bona voluntas ꝑ facto reputat̃. ⁊ mĩo
ra ꝑ maioꝛa bona recompenſari poſſunt. ſi/
cut ꝑ ꝯtemplatiuã actiua. Dicamus ꝙ iam ĩ
obligatis/ alia eſt ratio ꝙ̃ de liberis ab obli
gatione. et hec eſt vna cauſa cur ſolidioꝛ aut
voluntas aut ꝯpẽſatio nõ ſufficit ſemꝑ. No
ui tempoꝛib⁹ noſtris duos celebꝛes ĩ theolo
gia doctoꝛes (ꝓpiciet̃ om̃ib⁹ ſuis de⁹) hi con
ferentes cũ patribus duarũ religionũ mihi
ſimiliter notiſſimis ſi religionem introirent
Poſſetis inquiũt onera religionis cõfoꝛmi
ter ad ceteroſ fratres exequi? quib⁹ ſe nõ poſ
ſecum iam fracti eſſent etate reſpondentib⁹.
ſed poſſe ſtudẽdo. docẽdo. meditãdo ꝯpenſa
tionẽ afferre. Subintulerunt. Et ſi quoti/
die cũ Paulo rapet vos deus in terciũ celũ/
niſi compleueritis inſtituta religiõis. nobis
quoꝛum magna pars animalis ẽ nõ niſi ſcã
dalũ ⁊ vobis ludibꝛiũ futuros eẽ noueritis.
tempus intrãdi religionẽ/ tempus manẽdi.
vulgo dicit̃. Qui cũ lupis eſt cũ ipſis vlulet.
¶ Rurſus ſi voluntas ꝑ facto reputet̃ apud
deuꝫ quo ad meritũ eſſentiale vite eterne. ta
men multiplex in aliis repit̃ inſtãtia. vt ĩ ac/
cidentali pmio qualis eſt aureola que datur
actui excellenti nõ ſolum voluntati. Ut rur
ſus ĩ actibus priuilegiatis. quales ſunt lar/
gitiones pꝛo indulgentiis. vt p̃terea ſunt ex/
ercitia ſacramentoꝛũ q̃ vim ſuã habẽt ꝟtute
opis opati. vt inſuꝑ ſunt opa ſatiſfactoꝛia. q̃
lia ſunt ſolutiones debitoꝝ. aut reſtitutiões
ablatoꝝ vt ĩ ꝓpoſito ſolutio vocalis ſeruitii
quoꝛũ omiſſiões ⁊ ſi nõ ſemꝑ ꝓpter impoſſi
bilitatẽ ſint culpabiles ad damnatõꝫ. nõ tol
lunt tñ oẽm ex ſola voluntate ſatiſfactionis
obligationẽ. qm̃ ſemꝑ adueniẽte ſatiſfactio
nis opoꝛtunitate. ꝑ ſe vl' ſuos tenent̃. quod
nõ eſſet ſoluto pꝛius realiter p̃cio. Demũ in
penis ⁊ pmiis ciuilib⁹/ euidẽs ẽ. ꝙ voluntas
occidẽdi ſola vl' volũtas alterũ ditãdi facto
nõ equat̃. Adiice pꝛioꝛibus ꝙ ĩ ciuili vel ec/
cleſiaſtica ꝯgregatõe ſicut ⁊ in legũ traditõe/
reſpectus habet̃ ad ea que vt in plurib⁹ eue/
niũt. nec ꝑuilegia nec ꝯditões nec vtilitates
paucoꝛũ pluralitati p̃iudicabiles eſſe debẽt
¶ Cõfiteamur tamen opoꝛtet diſpenſatiões
⁊ bonaꝫ equitatẽ apud tales caſus ꝑticula/

res locū tenere. qui ſi negeť ꝑtinaci crudeli/
tate aut inſipiēti ſtoliditate. nō video q̄d ſu/
perſit afflictis/ niſi recurſus ad deū patrem
ꝫ ſolatij cum imploratōe miſcdie ſue ꝙ con
uertat corda patꝝ in filios/ faciēs cū tēptati
one ꝓuentū. potens ē quippe deus dare pa/
tribꝫ intelligi fieri poſſe ꝑ vtilitate fratꝝ ſpū
ali cum maria vacantiū. exonerationē ſerui
tij que datur laborantibus in officijs tēpo/
ralibus cum Martha. niſi ꝙ aptior eſt ocu
lus carnis ad iſta q̄ȝ illa. et ſi nō ſemꝑ maior
neceſſitas. ¶ Ualebit ad extremū (ſicut opi/
namur) ad conſolationē lugentiū ſub iugo
corꝑalium canticorū/ declaratio cāticordi
noui/ ad quē ꝓperat intentio/ ſi attētio non
defuerit. qm̄ q̄ v̄bū narrat nō attendēti qua
ſi q̄ excitat dormiētē de graui ſomno. Quid
autē nequius/ q̄d intolerabilius/ q̄d lege pu
nibilius/ q̄ȝ ſi nolit officij ſui ꝓſus honeſtiſ
ſimi. diuiniſſimi. ſaluberrimi doctrinā q̄s
audire? Dedit x̄o nobis eccleſiaſticis deꝰ re
giones gentiū ꝫ labores populorū vt cante/
mus ei. vt in ſacris verbū ſuū ſcripturis au
diamus. beatificās illos qui audiunt v̄bū
dei ꝫ cuſtodiunt illud. Quō cuſtodiunt? ne
ſollicitudo ſeculi ꝫ fallacia diuitiarū/ ſuffo
cent verbū. Quale verbū? quod inſitū ꝫ ī mā
ſuetudine ꝫ patientia ſuſceptū poteſt ſalua
re aīas nr̄as. afferens in corde bono ꝫ opti
mo fructū multū cū iubilatione letiſſima in
canticis ꝫ verbo ſolatij. Ecce ꝑegrini ſumꝰ ī
hieruſalem celeſtē. Comitatur nos aſſidue
verbū nō habens amaritudinē/ nō tedium/
q̄ſi comes facūdus in via ꝓ vehiculo eſt. co
mes alter quis facūdior v̄bo dei/ cuiꝰ verba
ſpūs ꝫ vita ſunt. Senſerāt hoc q̄ dicebant.
Nōne cor nr̄m ardens erat in nobis dū lo/
quereť in via ꝫ apiret nobis ſcр̄turas. Sȝ
tandē nouus homo pauculas de canticor/
do nouo/ notulas attendat.

Thomus ſecūdus.

Canticum nouū aliq̄d eſſe ꝫ fieri ī ſo
lo corde ꝫ verbo mentis tradit ana
gogia chriſtianis peregrinis. Ana
gogiam dicimus ſurſum ductionē qualem
eccleſia quotidie monet facere ꝯcinēs Sur
ſum corda. Cur hoc? niſi vt q̄ ſurſum ſunt q̄
rat noſter homo nouus de celo celeſtis dū
peregrinamur a dn̄o. ꝯuerſationē nouā que
rentes in celis. vbi cantať canticū nouū co/
ram ſedente in throno qui dicit. ecce noua fa
cio oīa. Hic dudum ꝑ Ezechielē pollicebatur. dabo vobis cor nouū et ſpiritū nouum
ponā in medio veſtri. Quidni tales innoua
ti ſpiritu recto/ canticū nouū cantent in cor
de nouo iuxta ſuaſionem apoſtoli ſcribētis
ad Eph. Implemini ſpūſancto loquentes
vobiſmetipſis in pſalmis ꝫ hymnis ꝫ canti
cis ſpūalibus cantantes ꝫ pſallētes ī cordi/
bus v̄r̄is. Sic agebat Cecilia virgo. ſemꝑ
euāgeliū x̄pi plane nouū plane v̄bū dei ſem
per gerens in pectore. ꝫ cantātibus organis
ſoli deo decantabat. Fiat cor meū ꝫ corpus
meū immaculatū. ¶ Cāticum tale nouū rō
nabiliter appellať canticordū. i. cāticū cor
dis vel cordium. Suum q̄ppe ſubiectū. ſu
um inſtrumentū. ſua corda q̄ d̄r a corde. ſuꝰ
auditus. ſua vox. ſuum os. ſua modulatio ē
introrſus vel in corde mentis vel mente cor
dis. quēadmodū vſa ē pſaltes nr̄a maria in
ſuo cantico canticoꝝ ꝓſus nouo. q̄r nouū
fecerat dn̄s ſuꝑ terrā dū iam mulier circūda
bat virum. Ait nempe. Fecit potentiā ī bra
chio ſuo. Certe nouo. certe v̄bo dei Diſpſit
ſuꝑbos mēte cordis ſui. Ecce mētē cordis.
ſiue referas ad deū diſꝑgentē q̄ alio loco d̄r
tactꝰ dolore cordis intrinſecꝰ. Et alibi loq̄/
tur. Inueni virꝝ ſc̄m cor meū. Siue magis
libeat ad ſuꝑbos ꝯiungere/ quatinꝰ enormi
tas ꝓfunda ſui ſuꝑbie maiori exaggeratiōe
damneť. ¶ Canticordum nr̄m nouū deſcri/
biť eē vox numeroſa. mēte cordis ad dei glo
riā elicita libere. quā ſolus nouit q̄ accipit.
Hoc nimirū ē myſteriū quale loq̄bať apl̄s
abſcōditum. Et ſc̄m Dionyſ. ſolis ꝓprium
x̄pianis. hoc ē nomen nouum ī calculo can
dido ſcriptū. id ē ī corde puro. q̄d nemo no
uit niſi qui accipit. quoniā in experimētali no
ticia tactus ſpiritual' poſitū ē. Hinc apl̄s ait
Quis hoīm ſcit q̄ ſunt homīs niſi ſpūs ho/
minis qui in ipſo ē. ¶ Eſſe vero voces aliq̄s
numeroſas in corde ſola cordis aure perce/
ptibiles niſi deo ꝫ quibus deus voluerit re/
uelare. Cōuinciť exemplo moyſi. cui forin/
ſecus tacenti dicit dn̄s. Cur clamas ad me?
Et in ps. Deſideriū paupeꝝ exaudiuit dn̄s
ꝑparationē cordis eorū audiuit auris tua.
¶ Finis cāticordi noui ponitur eſſe dei glo/
ria. ad differentiā veteris. cuiꝰ finis eſt amor
ſui vſq̄ ad ꝯtemptū dei. Ceterum libertas
electōis tenet locum forme/ iuncta maxime
gratia x̄pi que mandatū verbi dei nouū de
dilectōe format ꝫ implet. Diſcerniť et hac ꝑ
ticula q̄ dicit elicita libere. cāticordū ab om
ni ꝓſus cātico intꝰ vel exteriꝰ tm̄ imperato.

Q ¶ Cāticordum hmōi/fuit excellētiſſime ī il
la btā q̄ cecinit. Magnificat anīa mea dn̄m
Et exultauit ſpūs meus ī deo ſalutari meo
Preponim⁹ hāc btā ī exēplar pulcerrimū ꝛ
in teſtimoniū pro dicendis certiſſimū. ne di
cat aliq̄s iſta nos ꝯfingere de corde nr̄o Ne
p̄terea cogamur interim ꝑ equocationez vel
aliter in aliena ſeu vetera cantica labi. Sed
in ſola anagogia nouus ſermo verſet̄. conci
natꝛ loquat̄. Aſſis igitur nobis o gr̄a plena
Dignare te nos laudare/ꝛ laudādo diſcipli
nā nouā/ſed certā ꝛ verā apire. Tu inquā cu
ius ī corde q̄ ſanctus et nouus amor ſingu
lariter ardebat ſpūſſanctus in carne ꝟgina/
li mirabilia faciebat. ꝛ cor eructabat ꝟbuꝫ il
lud bonum. Magnificat anima mea dn̄m.
Nonne tibi videtur et hoc ſtatiꝫ cantico fa
cta fuiſſe mirabilis illa nouitas ī maria tym
paniſtria noſtra. que nouitas appellatur ab
apoſtolo/diuiſio anime ꝛ ſpūs. quam effice
re pōt ſol⁹ ſermo dei viu⁹ ꝛ efficax. ꝛ penetra
bilior oīm gladio ancipiti. ꝑtingens vſq̄ꝫ ad
diuiſionē aīe ꝛ ſpūs. cōpagū quoq̄ꝫ ꝛ medul
larū. ꝛ diſcretor cogitationū ꝛ intētionū cor
dis. Videat̄ ſuꝑ hac diuiſione autor de ſpū
ꝛ aīa. quid conformiter ad Richardū de ver
bo ad verbū tradiderit. quoniā elucidatō ꝓ
nobis eſt in grande ſtupendūq̄ꝫ miraculum
nec atteſtatione noſtra ſola ſatis credibile.
¶ Pergamus interea cōſiderare quo pacto
ſpūs Marie dictus eſt neduꝫ canere. ſed ad
actum ſaltare. tripudiare ꝛ exultare velut ex
tra ſe ſaltare. volebat parabolicū illud īpro/
periū cauere quod de pueris ludentibꝫ in fo
ro/xp̄s benedictus fruct⁹ vētris ſui ſumpſit
ꝯtra ꝑfidiam veterum iudeorū. Cecinimus
inquiunt vobis nec ſaltaſtis Maria cecinit
in ſpiritu ꝛ ſaltauit. nimirū carmē illud erat
nuptiale qđ epithalamiū dicimus. Sed q̄
rū nuptiarꝫ: vtiq̄ꝫ plurimarꝫ. Nubebat ī al/
uo ꝟginalis vteri palacio humanitas cum
deitate. caro cū verbo. limus cū deo. Nube
bat eccl'ia quā Johes vidit tanq̄ꝫ ſpōſaꝫ no
uā de celo deſcendentē a deo paratam nouo
viro ſuo chriſto. Nubebat deiformis Ma/
rie ſpūs deo ſuo dn̄o et agno qui erat tanq̄ꝫ
ſponſus procedēs de thalamo ſuo. ver⁹ ſol
iuſticie ponēs tabernaculuꝫ ſuum in corde
Marie. q̄ erat mulier amicta ſole/deſponſa
ta vni viro ꝟgo caſta Jeſu xp̄o. ¶ Figam⁹ ꝑ
cor in hoc ſpū ſaltātē ꝛ exultātē/ſpūales ocu
los cordis ī lumine fidei. Cōſiderem⁹ hunc
deiformē ſpm̄ tanq̄ꝫ diuiſuꝫ a carne. effulge
at apud nos tanq̄ꝫ angelus vn⁹ dei ſine car
ne ꝛ ſanguine Nihilominus aſpiciam⁹ ip̄m
ꝓ tpe vie tunc vere paſſuꝫ diuina ſimul ꝛ hu
mana. Naꝫ inuenta ſunt nō confuſa tamē in
ipſo hec omnia. ſpes. metus. meror. gaudiū
nō quidē ꝓpter corpus ſolū iuxta poete ſen
tentiā. Hinc metuūt cupiunt gaudētq̄ꝫ do/
lentq̄ꝫ. Nec auras deſpiciūt clauſe tenebris
ꝛ carcere ceco. Sed electione ꝛ acceptōne li
bera voluntatis. Nolo tamen credat aliq̄s
ſpūm marie/nō habuiſſe modum cognitio/
nis aliorꝫ viatorꝫ. in quibus omnibꝫ cogni/
tio procedit a ſenſu. ſed hac adepta ſpūs ſu⁹
libere vtebat̄ ſuis affectionibꝫ abſq̄ꝫ organo
corporeo. de quo paulo poſt infra dicimus
Habebat inſuꝑ affectiones varias ꝓporti/
onales paſſiones illis quibus anima ſenſu
corporeo vtens afficit̄ nō ſine motu carnis
aut corꝑis. aut bonas tamē oēs habebat
moderatas ꝛ ordinatas ſub monade deo. ī
armoniā pulcerrimā ſuauēq̄ꝫ/quā inhabita
trix dei ſapiētia delectabat̄ audire. ¶ O ſi co
gnouiſſꝫ ſtoycorꝫ diſciplina grauis. ſi īueniſ
ſet ex fide mulierē hāc fortē/exclamaſſet ꝑfe
cto hic h. O diuina mēs ſapiētis qualeꝫ in
homine poni debere ꝯtēdim⁹ a qua mēte nō
gaudia ſed mala gaudia. nō timorē ſꝫ vanū
timorē. ꝛ ita de ſpe et dolore remouēdas p̄e
dicamus. alioquin q̄d a lapide q̄d alia q̄uis
inſenſibili re differret cōditio ſapiētis. ¶ Ta
les p̄terea poſuerūt taꝫ platonici q̄ꝫ peripa
tetici celeſtes intelligentias/quales nos xp̄i
ani angelos nomīam⁹/q̄ꝫ impari varietate.
Audiamus tm̄ ī corꝫ poſitiōe qualēcūq̄ꝫ ad
nos ꝯſonantiā vel tenuē veritatis. Adijcien
tes ī p̄mis q̄ celū ſit animatū tāq̄ꝫ aīal aliq̄đ
rōnale ꝯpoſitū ex materia celi ꝛ forma intel
lectuali Cōcedim⁹ tm̄/aſſiſtētes ec celis intel
ligētias q̄les appellat apl's admiſtratorios
ſpūs. Nam regula ē ꝯmunis theologie ac ꝫ
phia. corꝑalia ꝑ ſpūalia miſtrari. Conceda
mus q̄ꝫ verbū dei/ꝑ amorē ꝯmunē ſpiritalē
ꝛ vitalē alere oīa quē amorē interp̄tata fuiſ/
ſe videt̄ phia. apud Bociū ſpm̄ vel animaꝫ
celi ꝛ mundi. O felix inquit hoīm genus. ſi
v̄ros animos amor quo celū regit̄ regat Et
alibi de aīabus loquēs deo. Quas inq̄t lege
benigna ad te ꝯuerſas reduci facis igne re/
uerti. Jgnē q̄d aliud intelligēs q̄ꝫ amorem.
¶ Ponebāt rurſus iſti phi ꝯſone ſat̄ ad ma
gnū Diony. q̄ ī q̄libet intelligētia poſt p̄mā
ꝛ vnicaꝫ q̄ deus ē/triplex motus ſpūalis in/
uenicbat̄. Unus quaſi circularis ꝛ vnifor/

mis circa diuinã mentẽ ab ipſa ĩ ipſaꝫ tanq̃ꝫ
ab oriẽte in oriẽs. Ali⁹ velut obliqu⁹ ꝺ ſe ad
ſe. in ſe tanq̃ꝫ ab occidẽte redeat ĩ occidẽs nõ
ſine multa particulariũ quadã irregulariter
recta. Tercius imaginabat̃ motus rect⁹ ſeu
diametralis creatura a ſe ꝛ contra ſe. Lãta
uit iſta apud Boccium phia dicẽs. O q̃ ꝑ/
R petua ꝛc. videat̃ ibi. ¶ Atuero dicet aliquis.
cur ꝛ vnde/talis tãq̃ꝫ remota digreſſio? Cõ/
ſonãter ꝛ decore ꝑ oẽm modũ Reſpiciamus
mariam/etiam pro ſtatu vie ſublimẽ habuiſ
ſe ad contemplationẽ oĩfariã celeſtiũ et in
fernorũ. Et hinc affectiones hauſiſſe multi
formes. quaquauerſum. ſurſum. deorſum.
ante retro. dextrorſum. ſiniſtrorſum. intror/
ſum deniq̃ꝫ. Tales ꝟo affectões nõne que
dã voces erant canticordi ſui cui⁹ naturã in
quirimus/ꝛ practicã eius ſub arte quadam
tradere ſatagimus. Cur autẽ plus exemplo
ſpũalis cordis marie viatricis/q̃ꝫ angeli/q̃ꝫ
ade ꝑ ſtatu innocẽtie/q̃ꝫ alteri⁹ ſanctorũ/q̃ꝫ
demũ ipſius chriſti placuit hoc facere/quiſ/
q̃s hec legerit accipiat paucis. Spũs Ma
rie viatricis quãtũcunq̃ꝫ diuiſe cõſiderat⁹ ab
aĩa ꝛ carne fuit paſſibil' voces exꝓmẽs in ſe.
nũc amoris ꝛ gaudij. nũc meroris ꝛ odij. nũc
ſpei. nũc metus. necnõ ꝓ oĩa pie cõpaſſiõis.
vtpote que regina miſe͛die tũc erat. Lãticor
diũ igitur habemus in ea ꝑ eam. velut ĩ exẽ
plari veriſſimo. clariſſimo. certiſſimo. Sed
angelos bonos ſed ſanctos ſpũs glorifica/
tos. ſed Adam ĩ ſtatu primit⁹ inſtituto. nul/
lus admodũ paſſibiles dicit. Xp̃s ꝓterea nõ
neceſſario ſed diſpẽſatorie/dolorẽ/timoreꝫ/
miſerationẽq̃ꝫ ſuſcepit. Alij deniq̃ꝫ viatores
boni a venialiũ diſcordantia nõ ſecludũtur
Spũs ꝟo marie cũ nulla diſſonãtia crimi
nali vel veniali paſſa ẽ affectiones ex ꝯditio
ne nature mortalis/proportionabiles paſ/
ſionibus carnis. ¶ Potuerat hec ꝯſideratõ
ſufficere ꝑ practica canticordi noui/ꝑtinus
arte tradenda et ponẽda veluti ſunt oculis.
ſed antea iũgamus ad ꝓmiſſa quod ipſis cõ
ſonet. nec nos impediat. Ecce ꝙ ſpiritũ ma
rie nudũ ꝛ ſolũ ꝛ ſepan̄ ab aĩa ꝛ carne ꝑpo/
ſuimus inſpiciendũ dũ etiam viueret in car
ne mortali. Nũc eadẽ ꝯſideratione nõ ꝑtur/
bata/formemus. immo formatũ tribuam⁹.
imo tributũ reſpiciam⁹. organũ vnũ ꝓſtãtiſ
ſimũ ꝑ quod ꝛ in qđ ſpũs marie canticũ ſuũ
nouũ nõ introrſus clauſum teneat ſed ad ex
teriora deducat. nec ẽ opus inquirendo lon
ge ꝓgredi. Lõuertimĩ intuitu ad corp⁹ eius

organicũ phiſicũ/quod oĩno cõtempera/
tũ fuit. Et ita ꝑſus elongatũ ab oĩ fomi
te rebell' diſſonãtie/ꝙ nec etiã mĩma potuit
opationũ notula ſibi diſcors eẽ. Glorioſuꝫ
plane dixerimus organũ tale ad oẽm armo
niã formabilẽ ſumme diſpoſitũ. Leleſte di/
xerimus illud organum potius q̃ꝫ terreſtre.
nõ natura ſed gratia. Leleſte ꝑſus ob quã
dã ſtabilis mutabilitatis effigiẽ. ob inerra/
bilẽ obedientie ſue ſpiritui legem. Cui⁹ viciſ
ſitudines ĩ motibꝫ ſuis nõ pl⁹ fuerũt a recto
deuiabiles/q̃ꝫ orbiũ celeſtiũ giratões. ¶ Po
ſtremo videre erãt in organo Marie corpo/
reo/motũ ꝓportionatũ ꝓmo mobili celeſti/
motum velut obliquũ/curſui planetarũ nõ
oĩno diſſimilẽ/motum ꝑinde rectũ. ad ex/
emplar elementoꝝ grauiũ et leuiũ. ꝛ hec oĩa
cũ ſummo ordine/ꝯcentu/numero ꝛ ponde
re mẽſurata fuiſſe crediderís ¶ Accepiſti ſub
breuibꝫ/quale fuerit cãticordũ ſpũs marie/
in multis ſimile ſpiritibꝫ angelicis. Adiun/
ctuꝫ ẽ de organo corꝑis ſui temperatiſſimo
ꝛ ꝯmenſuratiſſimo. ĩ quo et ꝑ qđ ſpũs iſte ꝛ
aĩa Marie. poterat imperatiue cãtica ſpiri
tui ꝓportionata foris ꝯcinere. nõ ꝑut expe/
rimur in organis diſtẽperatiſſimis corpoꝝ
nr̃oꝝ. qualia ſepiſſime luxit ꝛ planxit ap̃lus
noſter. ꝓfitẽs nõ ſe poſſe bonuꝫ qđ volebat.
ſed tyranniſari ſub lege peccati q̃ eſt cõcupi
ſcentia. volebat eĩ nõ cõcupiſcere: ſed poſ/
ſe inquit nõ inuenio. q̃a vanitati ſubiecta eſt
omnis creatura nõ volẽs. iſta tamẽ excepta
quã impleuit totaꝫ charitas ꝛ humilitas vt
locũ in ea nõ h̃ret vanitas ꝛ cupiditas ¶ Lã S
ticordũ marie vocibꝫ innumeris muſicalibꝫ
reſonabat/dũ ĩ corde ſuo ꝯferebat oẽm ſcẽ
euangelicã veritatẽ. dũ ꝓterea cãtabat canti
cũ nouũ/qđ null⁹ alter ſpũs cãtare poterat
aut poterit Itaq̃ꝫ ſi tot in cordibꝫ nr̃is ſpiri
talibꝫ/cogitationes ꝛ affectões poſſum⁹ eli
ciẽdo formare/quos corpa corrupta. quos
ꝓprie iniq̃tates ſupgreſſe caput noſtꝝ/gra/
uant/obtundũt/obnubilãt/mergunt. Lõie
cturet pius ꝛ ſolers anim⁹ quid ĩ illa ſancta
rum ſancta/ſpũs ſapiẽtie ſanct⁹ ꝛ multiplex
operabat̃. quo ſapiẽtie ſpiritu intĩ plena ſi
cut ꝛ grã benedictiõeq̃ꝫ celeſti fuit. ꝙ ab vni
uerſali eccl'ia nõ ſapiẽs/ſed antonomatica q̃
dam appropriatione/ſapientia ſuis cũ ꝓco/
nijs eẽ cantat̃. vt ꝙ eſt mater pulcre dilectio
nis ꝛ timoris ꝛ agnitionis ꝛ ſancte ſpei. in q̃
gratia oĩs vie et veritatis. oĩs ſpes vite et
ꝟtutis. quã qui audit non ꝯfundetur. quia

vox ſua dulcis a dilecto ꝑdicit᷑. ¶ Cāticordū
marie poſſumus ad paucas voces reducere
ꝑncipales. ſub quibꝫ ⁊ ad q̄s oēs affectōnes
ſeu paſſiones / phīa theologiaqꝫ reducūt. q̄
ſunt amor ſeu gaudiū / timor / odiū ſeu dolor
⁊ q̄nta quaſi completa fit compaſſio. Sci/
et q̄ſquis fuerit ſcriba doctus in regno celo/
rum / pferre de theſauro ſuo / noua hec et ve/
tera. de theſauro. ſ. theologoꝝ ⁊ phoꝝ q̄ ſup
re ſunt opuſcula q̄dā ſcpta. Nullus aūt pu/
rus hō quantūcunqꝫ ſcriba doct⁹ tale aliq̄d
ſapiētius efficere cognouit / q̄ꝫ amica ꝑ amo
rē dilecti filij ſui. cui blandiēs dicit illud de
cāticis. Omnia poma noua ⁊ vetera dilecte
mi ſeruaui tibi. Que vere beata. qꝛ cū ꝟgina
li ſponſo ſuo totiens audiuit verbū dei cor/
poreis auribꝫ et humanis cuſtodiuit obſe/
quijs. ¶ Cāticū Marie pōt velut ſub arte q̄
dā exemplo ſenſibili ad gāma vnū componi
Cantatū ē a phis expientiā ſequētibꝫ ꝙ ars
q̄ eſt recta ratio agibiliū / cōfert plurimū ipſi
nature / ſicut ingenijs bn̄ diſpoſitis a natu/
ra. ꝓficit ad eruditionē ⁊ ad illuminatōꝫ am
pliorē. Amplius ꝟo ſi ars imitatrix nature
ſolet a generalioribus incipere. ſolet ad cer/
tum paruūqꝫ ordinē confuſa multaqꝫ cōpo
nere. ſolet ꝑ exempla ſenſibiliū ad intelligibi
lia viaꝫ dare. cur nō temptabimus hoc ī mu
ſica facere ſpirituali / quod factū cernimus ī
carnali. Pro cuius intellectu faciliori tradi
dit nobis induſtria prioꝝ vnū gāma. quod
ꝑ ſe voces aut notulas figuratuꝫ velut ocul᷑
inſpiciendū monſtrat᷑. ¶ Canticordū. i. ſpū
ale canticū non ideo prohibet᷑ gāma ſuū ha
bere poſſe. qꝛ iuxta ꝓprietatē in deſcriptōne
canticordi poſitā / ſolus ille nouit q̄ accipit /
videbit᷑ forte parum attēdentibꝫ hoc fieri tā
irriſibileqꝫ impoſſibile. quēadmodū ꝺ colo
ribꝫ ceco. de ſonis ſurdo naturaliter diſcipli
na nequit tradi. Sed apiam⁹ aures cordis
vt q̄ habet aures audiēdi audiat. Et ī ꝑmis
audiat᷑ phs a quo ſumpta videtur inſtātia.
Voces inquit ſunt eaꝝ que ī animo ſūt paſ
ſionū note. Ecce loquitur ad muſicā conſo
nāter notarū verbo vtens. Audiat᷑ ꝑterea al
ter loquēdi compoſitus ab emula Samſo/
nis. Nūc inquit aperuit vir meus cor ſuuꝫ
mihi. Audiat᷑ ſimul Grego. dicēs. ꝙ ꝑ ſenſi
bilia cognita ducit᷑ anim⁹ ad incognita. Ac
per hoc q̄ꝺ ſcit cognita diligere diſcit ⁊ inco
gnita amare. Collidam⁹ iſta pariter. et ſcin/
tilla veritatꝭ erūpet. que ſcintilla? Iſta nimi
rū / ꝙ paſſiōes cordis ſpūal᷑ licet iuuiſibiles /
licet inſenſibiles. exteri⁹ apiri ſicut et cor vti
liter pn̄t. ¶ Pn̄t ſiquidē agnoſci foris / ſꝫ nō
oīno. ſilr ad cor quod afficit᷑ ⁊ expimenta
tiue mouet᷑ et tangit᷑. hoc em̄ fieri nō q̄rim⁹.
Quid ergo? plane vt cor audiēris ad aliq̄d ī
ſe formandū vel eliciendū ſimile conticetur.
Nōne ſic omni die / mater audiens filiuꝫ ſic
dicentē. O doleo. o timeo. format in ſpiritu
ſuo vel doloris vel timoris vel cōpaſſionis
affectū. Et qua fit hoc arte. qua ve ratiōe. ni
ſi ꝙ aperuit ſibi fili⁹ cor ſuuꝫ. ⁊ latentes inti
notauit paſſiones. Suppetunt plures alie
rationes quibus efficit᷑ perſpicuū / artem de
muſica ſpūali nō eſſe ficticiam. nō inutileꝫ.
nō impoſſibilē. nō irriſione / ſed veneratōne
⁊ gratiſſima receptione gratiſſimā digniſſi/
mā. Et ſi non iſta forſanqꝫ ſubſcribitur. alia
tamen quā ſubtilior ⁊ ſolertior tradere poſ/
ſet indago. ¶ Canticordum nouuꝫ ſeu muſi T
cū pōt hr̄e gāma breuius ī notulis ſeu figu/
ris vel lr̄is / q̄ꝫ ſit gāma manuale Cōferam⁹
muſicā ſenſualē vel oris cū muſica cordis et
voces vni⁹ cū vocibꝫ alteri⁹. Habet ħ muſi
ca oris ꝙ pōt ſm̄ fraſim. ſm̄ theſim. ſm̄ pro
portionabilē inſup ꝯtinuationē cū alijs va
riare voces ſuas. Patet potiſſimū vbi diſcā
tant et cantant in choro plurimi ſimul. Eſt
aūt in vocibꝫ oris aut alijs melodijs ipa fra
ſis / eleuatio vel depſſio penes acutuꝫ et gra/
uē accentū. Theſis attendit᷑ ī ꝓductōne aut
breuiatōne notulaꝝ / ſillabaꝝ ⁊ vocū. Cōbi
natio ꝓportionalis dicit᷑ multoꝝ ad inuicē
cātantiū ⁊ cōtracātantiū ꝯſonātia. Ecce aūt
deficit hec tercia cōditio ī muſica cordis. ſal
tem hic in via ⁊ ꝑ arte danda Nō em̄ ſatis ē
factibile / vt conueniāt iſta duo ſub ꝓportio
nali combinatōe latentiū affectionū / ſicut in
auditis ⁊ viſis. Gāma tamen manuale mul
tiplicationē ſuā potiſſime neceſſariā habet
in hac cauſa. Ceteꝝ quo ad fraſim ⁊ theſim
dicimus vtiqꝫ que repiunt᷑ in affectōnibus.
Sūt em̄ qualitates ī quibꝫ phīa ponit extē
ſionē ⁊ cōtractionē q̄ ē theſis. Intentionem
quoqꝫ ⁊ remiſſionē q̄ ē fraſis. Cōcludit᷑ hoc
ex motu venaꝝ pulſatiliū cordis material᷑ ꝑ
medicos. Sed in affectōibꝫ ſpūs vbi tenēt
eas ī ſe / ceſſet hec cognitō medicinal᷑ / q̄ꝫuis
ſit in ipſis theſis ⁊ fraſis. ⁊ ī qualitatibꝫ non
vitalibus / de quibꝫ minus apparet ſit extē
ſio. ſit ⁊ intenſio ſm̄ tres dimenſiones altitu
dinis / latitudinis ⁊ ꝓfunditatis. ¶ Cāticor
di voces poterāt ī Maria / poſſunt et in no
bis / multis modis agnoſci. Cognoſcat᷑ iſta

vox pmo introrſus in corde ſonāte. q̄ ſi in
cor ſonare dubitaueris Eſaias te doceat vbi
legit̄. Cor meū ad Moab ſonabit. Fit ta
men vt nō auertat̄ a ſe ⁊ qdammodo rapi⁹
fiat. Sit igit̄ ſermo noſter hic de illis q̄bus
loq̄tur de⁹ q̄ ꝯuertūt̄ ad cor. Nōne q̄ſo ſcit
cor ſe amare. ſe gaudere. ſe dolere. ſe ꝯpati. ⁊
ita de reliq̄s? Scit inquā nō p opinionē.
nō p ſolā fidē. ſꝫ p expimētalē noticiā. quā
lēi alterā trāſfundere phas nō habꝫ niſi for
ſan incitatōe quadā ⁊ ꝯmonitōe p notas v̄
boꝝ vl' ſignoꝝ. Cognoſcitur rurſus huiuſ
modi vox (nō ē dubiū) a deo ⁊ ab oīb⁹ q̄b⁹
ipſe voluerit reuelare. ⁊ hoc vel in v̄bo vl' in
ꝓprio genere. vl' in ſupnaturali q̄dā lumīe.
quēadmodū credim⁹ fieri ſepi⁹ in beatis. tā
mutuo loquētib⁹ q̄ꝫ noſtra deſideria nō au
dient. Cognoſcit̄ ampli⁹ hec vox p q̄ſdā
opiniones ſeu ꝯiecturas. q̄n̄qꝫ p autoritatē
dicētis de ſe nobis vel ſcribētis vl' innuētis.
quādoqꝫ p ſiles in nobis affectōes genitas
ab obiectis vtriuſqꝫ ſil'ib⁹ p̄ſentatis. Dum
incōtinentes duo reſpiciūt virginē forſ pul
cherrimā / ſi libidinoſa ſit in corde cuiuſpi
am phas eſt argumētari q̄ ſit aut eſſe poſſit
in altero. nō aliter de duob⁹ v̄tuoſis et p op
poſitū. vnde pūerbiū ſumptū ē. Inſaniēs
in vna paſſiōe / de omnib⁹ ceteris ita putat.
Hinc ſapiens: intellige que ſunt p̄rimi tui
ex teipo. Poſtremo pi⁹ anim⁹ ex his paſſio
nib⁹ quas circa vicia ſenſit aliqn̄. quas in
ſup circa p̄imos quotidiana colligit expi
entia valet ꝯcludere varias eſſe voces illas
quas dei cultorib⁹ audit attribui. vt eſt illō
Quā magna multitudo dulcedis tue dn̄e
quā abſcondiſti timētib⁹ te. Et illō. Nihil
dulcius q̄ꝫ reſpicere ī mādatis altiſſimi. Et
illud chriſti. Uenite ad me oēs. Et ſequit̄.
Et inuenietis requiē animab⁹ veſtris. Iu
gū em̄ meū ſuaue eſt et on⁹ meū leue. Dicta
deniqꝫ doctoꝝ ad anagogicos exceſſus exer
citatoꝝ q̄bus nō credere / deſipe eſt. ⁊ quos
imitari nolle / ſtulticia ⁊ inſipiētia cordis ſi
⁊ dum pater celeſtis traxerit ad chriſtū. Nā
iſta eſt ꝓpria muſica et ſciētia chriſtianorū.
V ¶ Canticordū marie fuit ſm omnē artē mu
ſice ſuauiſſime doctiſſimeqꝫ modulatum.
Sane ſi ſpūſſctūs replens ap̄los docuit
eos omnē veritatē. ſi coꝝ corda afflata ſctō
ſpiritu / voces diuerſas intonāt. fantur dei
magnalia. Si rurſus maria ſm Damaſ. a
nullo vincit̄ illuſtriū. Si ampli⁹ ſm Dio
nyſij traditōē / lex diuītatis ē vt oīs inferi
orū pfectio ſit eminenti⁹ in ſupiorib⁹. cū ma
ria fuerit p grām ſublimata nedū ſup muli
eres et hoīes. ſed ſup oēs angeloꝝ choros.
quis ab ea muſicalē ī ſummo noticiā nega
uerit? Nolum⁹ idcirco ſuadere deuotis qui
bus loq̄mur / vt ſe tradāt muſicalib⁹ artib⁹
ſeculi cognoſcēdis. Curioſitas eni culpabi
lis hec eſſet in multis. ſꝫ ſi obuenerit cogni
tio / vl' et ſtudio iuuētutis. vel aliūde facilit̄
ſine detrimēto exercitij ſanctioris / nō abijci
ant donū dei. ſed et opib⁹ gētiliū ⁊ egiptioꝝ
ditati / ſeruiāt et illis deo / ⁊ ad laudē ſuam /
omnia / gl'iamqꝫ cōuertāt. ¶ Cāticordū ma
rie fuit aptatū ſm om̄e tēp⁹: nūc ſaltare nūc
plāgere. Saltare ſicut in epithalamio ſalo
mōis. plāgere ſicut in trenis hieremie. Se
patus eni fuit marie ſpūs ab omni ꝯtagiōe
carnalis amoris quē cāticoꝝ v̄ba ſonāt. Et
hoc in laqueū pedib⁹ inſipiētiū. in foueā et
in viſcū cū carne ⁊ ſanguine cū fantaſijs ſe
xuū viri et femie / ſi tamē blādimentis carna
liū nuptiaꝝ cor ſuū dederit his cāticis. Ita
qꝫ ſicut apud deū nō eſt maſcul⁹ aut femina
ſic nec in canticis iſtis et epithalamio ſpiri
tali nuptiali. Et tamē nihil aliud vident̄ ſo
nare / q̄ꝫ dilectū et dilectā. ſpōſum et ſpōſā.
amicū et amicā. ꝯplexus et oſcula. q̄ qualit̄
inueniri poſſint abſqꝫ ſexuū diſcretōe. mirū
valde ſꝫ tamē verū nec ab animali ꝯphēſibi
le. qui non ſapit q̄ dei ſunt / marie v̄o ſpiritu
cūcta hec facilia. ¶ Porro de luctu teſtimo
niū habemus ſancti ſenis. Tuā inq̄t ipius
animā ptrāſibit gladius. Et hoc p lamentū
cū multis tēporib⁹. Maria cecinerit flendo
cū flente ieſu. ſic gaudebat cū gaudēte. Pre
cipue tamē hoc inſonuit tpe paſſiōis bn̄di
cti filij ſui dū cum clamore valido et lachry
mis orās exauditus eſt p ſua reuerētia. Ni
hilomin⁹ fuit eo tūc / tā in filio q̄ꝫ in m̄re cū
cantico ꝓfundiſſime lamētatōis / canticū
altiſſime exultatōnis. Uerū hec ⁊ alia q̄ ſe in
gerunt loq̄nti d̄ maria / trāſgreſſionē afferūt
⁊ ſuſpēſam tenēt expectatiōem lectoris. qui
gāma nouū cāticordi noui tradēdū fore re
tinet ex nr̄a ꝓmiſſiōe. ¶ Atuero pauſem⁹ ite
rū ne cōtinuatio fiat in cātando minus ac
cepta. ſedeam⁹ cū vtraqꝫ maria ad pedes ie
ſu. nūc in domo nūc in cruce loquentis nūc
exultantis ſpū. nūc plorātis ſub vmbra illi
us. Sub vmbra illi⁹ quē deſiderabā (loqui
tur aīa ſancta anima marie) ſedi. Et fructus
ei⁹ fructus honoris ⁊ honeſtatis cū folijs
verborū ſuauiſſimis gutturi meo. Gutturi

plane tali de quali pſalmiſta annūciat. Ex-
ultatōes dei in gutture coꝝ. Quas exultati
ones appellamꝰ iure nr̄o cāticordū. Sup
quo/ poſt theoriā praxim dare conabimur
vt pateat ⁊ legaẗ i digitis. ac in manu deſcri
baẗ. coopante ꝟbo dei qđ ſe inclinans olim
digito ſcribebat in terra. qui pridē legis no
tas ſcripſerat in tabulis.

Thonus tercius.

x Amma cāticordi ꝗſquis deſide-
g rat vel audire vł cognoſcere/ de-
bet exuere veterē hoiem ⁊ nouuꝫ
induere ꝗtinus in chriſto puer/
imo ⁊ ſtultꝰ fiat. ¶ Talis erat nāqꝫ maria. ta
les nos petrꝰ vult eſſe īfantes. ſcꝫ rōnabiles
ſine dolo. recolens dictū a xp̄o. Amen dico
vobis niſi cōuerſi fueritis et efficiamī ſicut
paruuli nō intrabitꝭ regnū celoꝝ. ¶ Irriſus
eſt a Seneca ſenex elemētarius. Putreſcat
igiẗ ꝗ ad elemēta muſice ſpūalis admittēdꝰ
eſt. et memierit qm̄ oportꝫ addiſcentē crede
re. vt ſit ꝟe diſcipulꝰ. ¶ Talis erat Johis ſe
nectus vt aq̄le renouata cū nihil pene aliđ
loq̄reẗ/ qꝫ amoris noui vocē nouā. Filij dili
gite alterutꝝ ſꝑ ingeminaſ. Quid mirū ſi di
lectus đ dilecto. ſi cuſtos dilectiſſime ⁊ ami
ce ꝑ amorē xp̄i ꝗ nemo maiorē habuit cha-
ritatē fecit đ dilectōe iuge ꝟbū. ¶ Talis rur
ſum Arſeniꝰ dū poſt ſenatoriā ⁊ aulicā di-
gnitatē/ poſt multas in ſeclo lr̄as/ dū cōſu-
luiſſet patrē heremicolā ſine lr̄is. ſuis mirā
tibus ꝗđ tantus vir litteris grecꝭ et latinis
eruditus cū idiota ſermonē ꝓtraxiſſꝫ/ ſuſpi
rabundus ait. In ꝟitate dico vobis q꞉ nec
dū ad alphabetū huiꝰ ſenis attigi. Fuerat
enī ſermo ſuꝰ nō de ſciētia quā didicerat ſo
lam ſed de charitate ꝗ edificat. quā ideo ne-
ſciebat. q꞉ nō trāſierat ī affectū cordis. Cre
diderat tamen humił more diſcipuli pueri
tot expientijs caſtiſſimoꝝ affectuum ⁊ ſenti
mentoꝝ erudito. ꝗ fecerat opatōeꝫ in aquis
multis tumultuantiū fluctuātiūqꝫ tempta
tionū ī mari cordis. vbi viderat opa dn̄i ⁊
mirabilia eius in ꝓfundo. aſcēdens nūc in
celos. nūc deſcēdens ī abyſſoſ. Crede mihi
ꝗ tale nauigauit mare enarrauit ꝑicula ⁊ mi
rabilia eiꝰ. Non illi ꝗ ſe totos in ip̄o naufra
gos mergūt. nec vnqꝫ emergūt. quia vel nō
conanẗ vł conati ꝓtinꝰ reſorbenẗ. Obediue
rat iteꝝ ſe nec ille Salomōis filiū ꝟbo đ cā
ticis ⁊ hymnis ſpūalibꝫ. liga ea ī corde tuo
ſugiter. ⁊ circūda gutturi tuo. ꝗtinꝰ videlicꝫ

illa ſaperet ⁊ caneret gradiēdo ſtādo ſedēdo
qꝫ. ¶ Gāma nouū nō ideo ſpernat homo no
uus in chriſto/ ſi ſenſerit ſe grādiuſculuꝫ fa-
ctum in ip̄o. Nō eget affirmo tali monitu/
ꝗſquis ꝟe grādis factꝰ eſt ī chriſto. Qui ex
emplo marie ꝗ maior eo humilior ꝗ hūilio
ri xp̄o ꝓximior ſimilior ⁊ intimior. Sed ita
loq̄mur apud eos ꝗꝝ exaltatū eſt cor ⁊ ela-
ti ſunt oculi ambulātes ī magnis ⁊ mirabi
libꝫ ſuꝑ ſe. Ideo nec lactare iā dignāẗ vbe-
ra doctrine pie. Quidni maneāt ſicut abla-
ctati ſuꝑ mr̄e ſua corde arido ſicut teſta. Po
terit apud tales aſpectu primo/ reijci ſimpli
citas ruditas breuitas ſ gāma nr̄i. Cauſabū
tur ip̄m ſuꝑuacuū eſſe. quoniā abſqꝫ eo cāti
cis ipi ſpūalibꝫ ac myſticis habēde ſe iudi
cibꝫ fuerint inſtituti. vt ꝗđ ergo afferunẗ no
ua hec ꝗdem auribꝫ inqūnt nr̄is. ꝗ nec pa-
tres nr̄i dignati ſunt attingere. Nūc tercīꝰ e
celo cecidit Catho ꝗ ſuꝑ ſenes ꝗ ſuꝑ om̄es
docētes ſe itellexit. At uero iſta nihil mouēt
ſimplices aīos. ſciētes ſpm̄ ſctm̄ ſpirare vbi
vult. qn̄ vult. ⁊ quō vult. Alioq̄n nō diceret
apud Danielē. Pertrāſibūt plimi et multi
plex erit ſcientia. Prohibenẗ ꝑmo ꝗ offerūẗ
ſed nō in foro reꝝ venaliuꝫ clamoſo. nō ī ce-
cis fediſqꝫ libidinū ꝓſtibulis. nō ī agro bo
um cū fratre ſeniore ꝗ de foris ſymphoniā
⁊ choꝝ domi nō nouerat. Nō deniqꝫ puer-
ſo corde qđ eſt abomiābile diſſimile nec in-
ueniet bonū nec vllā ſciāꝫ retinebit. Addiẗ
⁊ illud. Acetū in vitro/ ꝗ cantat carmīa cor
di peſſimo/ ꝓcul tale ꝓcul. ¶ Gāma myſticū y
nō meliꝰ formare poſſumꝰ qꝫ ad exēplar do
mini nr̄i ieſu chriſti crucifixi vt dicat puer
ī chriſto. Croix pardicu gallis. ¶ Hoc pla-
ne eſt ſignaculū qđ maria poſuit ſuꝑ cor ſu
um in meditatōibꝫ et ſuper brachiū in opa
tōibꝫ. Que gloriaẗ in cāticis diceſ. Faſcicu
lus mirrhe dilectꝰ meꝰ mihi īter vbera mea
cōmorabiẗ. Faſciculꝰ vtiqꝫ paruulꝰ hūilis
⁊ paucꝰ qualē ꝗrimꝰ eſſe gāma noſtꝝ. ¶ Re
cedant vetera de ore veſtro dicebat illa cuiꝰ
cor exultabat in dn̄o. vetus anna mater no
ua. q꞉ deus ſciētiaꝝ dn̄s eſt. et ipi ꝑpanẗ co
gitatōnes. Nolite ergo multiplicare loq̄ ſubli-
mia gloriantes niſi forſan in dn̄o. ¶ Mihi
abſit gloriari cantat Paulꝰ renouatꝰ đ uuo
vetere niſi in cruce dn̄i noſtri ieſu chriſti/ ꝑ
quē mihi mūdus crucifixus eſt et ego mū-
go. Cuiꝰ iteꝝ hec ꝟba ſunt. Nō enī iudica
ui me ſcire aliquid inter vos niſi ieſuꝫ xp̄m
⁊ hunc crucifixum. qui et buccinabat oibꝫ.

de cetero nemo mihi moleſtus ſit. Ego eni
ſtigmata ihu in coꝛpe meo poꝛto. ¶ Suus
quoqꝫ coapoſtolꝰ Petrꝰ. chriſto ait paſſo
in carne et vos eadē cogitatiōe armamini.
Nam crux lignū ſalutare eſt qđ ad ꝓmā di
gnitatē renouauit oīa. Sic pollicitꝰ fuerat
chriſtꝰ dicens iudeis. Ego ſi exaltatus fue
ro a terra oīa trahā ad meipm. In qua tu
benigniſſime ⁊ innocētiſſime ieſu ꝑpēdiſti
vbi fuit extēſum tui coꝛpis oꝛganū. inſtar
tympani. vbi cecinīſti ꝟba ſalutis nr̄e. vbi
quinqꝫ plagis capitalibꝫ q̄ſi totidē notulis
vel caracteribꝫ te īſigniuiſti. ⁊ ꝓprij ſangui
nis minio rubcaſti. vbi tu piſcina ꝓbatica
ſalutaris / q̄nqꝫ poꝛticus vulneꝝ habēs. de
diſti haurire aquas ī gaudio de fontibꝫ ſal
uatoꝛis. ꝑcipue tibi p̄ſenti teqꝫ videnti tibi
ꝯcinēti o beata beataꝝ. tu digitulos illic cō
plodebaſ q̄s ſemꝑ ad bellū ſpūs docuerat
bn̄dictus deꝰ. Qui mirrhā ſtillabāt ꝓbatiſ
ſimā / q̄ apphēderūt fuſum pꝛo tunica viri
ſui et filij ieſu quē cibauerat quē ꝯtrectaue/
rat. cuiꝰ lachrymas ſiccauerāt ⁊ nūc deſcri
bebāt ſibi cū ſenſibꝫ alijs q̄nqꝫ voces ine/
narrabiles cāticoꝛdi q̄les inq̄rimus. ¶ Gā
ma myſticū phas nobis ē ad q̄nqꝫ notulaſ
ſeu voces vl' litterulas pūcta vl' caracteres
figurare. Sic licꝫ hō noſter vetus / crebꝛo
nob aduerſus. nihilominus loq̄baſ đ ipo
myſticus ſermo ꝓphete. Tu ꝟo vnanimiſ
dux meꝰ ⁊ notus meus. q̄ ſimul mecū dul
ces capiebas cibos. ī domo dn̄i ambulaui
mus cū cōſenſu. Tūc recolēs diſſidiū ꝑ de
mones ingeſtū ꝯuerſus ad illos imp̄catur
venire moꝛtē ſuꝑ illos. ¶ Ex h̄ p̄dicto tm̄ tā
te latitudis myſterio h̄ vnū trahimꝰ ad rē
p̄ſentē q̄ vetꝰ hō dux ē noſter. qꝛ neceſſe eſt
ſcḋm phm quecūqꝫ intelligētē fātaſmata ſpe
culari ⁊ a ſenſibꝫ cognitōeꝫ accipe. Cōſenta
neū eſt igiſ vt gāma noui hoīs ꝯſonet ad
gāma veteris. ⁊ ſi nō ſit ī oībꝫ ꝑſus idem.
¶ Vocaūt gāma / qđ manuale pueris inſti
tuiſ / ſex vocibꝫ diffiniſ. licꝫ ſcḋm fraſim ⁊ the
ſim multimode repetitꝫ. q̄ ſunt. vt. re. mi. fa.
ſol. la. Teneamꝰ ꝓinde ſcḋm phicā diſcipli/
nam q̄ oēs veteris hoīs voces ſeu notule
paſſionū reducunſ ad q̄ttuoꝛ notas a poe/
ta. cui cōſonat apud Boetiū phia. Tu q̄qꝫ
ſi vis lumine claro ⁊c̄. Deniqꝫ ꝯplectiſ illaſ
eccl'ia mater nr̄a dum canit in ꝓſa. Cōfuſa
ſunt hec oīa ſpes metus meroꝛ gaudium.
Ecce q̄ttuoꝛ voces exp̄ſſaſ. q̄s enumerādo
dedit eccl'ia q̄ntā aliā intelligi. dū cōfuſas
eſſe notat. quaſi videlicꝫ vna ſit ex omnibꝰ
aut multis cōpoſita reſultāſqꝫ ſicut ex q̄ttu
oꝛ elemētis ſimplicibꝫ / mixta fiūt. hāc certe
ꝯpaſſionē noiamꝰ a cō qđ ē ſimul. ⁊ paſſio
quaſi ſimul paſſio. Hāc aliter poſſumꝰ no
minare miſeratōem ſeu miſericoꝛdiā. cuiꝰ te
mr̄em et reginā ꝑ oꝛbē terraꝝ ꝯfiteſ eccl'ia
O maria Gāma. i. myſticū p̄t elegia diuia
cantatrix amoꝝ caſtoꝝ ſub duplici metro
complecti. A ſit amor gaudēs. ſpes e. ꝯpaſ
ſio iota. O timet. vqꝫ dolēs odit. ⁊ iſta no/
tes. ¶ Bn̄dictus deꝰ factus ꝓ nobis ꝟbuꝫ
abbꝛeuiatū / q̄ nobis hoc breue ꝟbū pꝰ mī
tā cōquiſitōeꝫ ſuggerere dignatꝰ ē / qđ emu
laſ ſignū thau. coꝛ fixum quoqꝫ tēſumqꝫ in
ipo ieſum chriſtū rep̄ſentat qđ ſimul ad pu
erile gāma veteris hoīs ſe ꝯformat. qđ pro
inde phicis diſciplinis cū theologicis ana
gogijs reſonāter eſt accōmodū ꝑ qđ ad ex/
tremū qđlibet canticū. ſit pſalmꝰ. ſit hym/
nus ſit in ſono tube. ſit in cithara. ſit in pſal
terio. ſit in tympano et choꝛis. ſit ī coꝛdis ⁊
oꝛgano. Deniqꝫ quomodolibet oīs ſpiritꝰ
laudet dn̄m poterit annotari. ¶ Pape dicet
aliq̄s / nimiū ḡndis eſt hec ꝓmiſſio. Gran
dis plane ſed ſimplici coꝛde recepta / fideliſ
eſt et vera ꝓpicio illo q̄ dixit. Dilata os tuū
⁊ implebo illđ. Qualiter ī pleuerat pſalmi
ſtam q̄ dicebat ex ſentētia. Immiſit ī oſ me
um canticū nouū / carmē deo nr̄o. Conuer
tamꝰ ocl'os etiā carnis ad ſignū qđ exalta
uit deus in natōibꝫ. cuiꝰ typū tenuit eneuſ
ſerpēs exaltatꝰ ī deſerto. Ecce iſtic ē longi/
tudo latitudo ſublimitas ⁊ ꝓfundū. Ecce
quattuoꝛ extremitates inſpicimꝰ et in ſubli
mi ſurſum rōnabiliter collocamꝰ ꝓmā lr̄aꝫ
que gaudiū et amoꝛē ſignificat. quoniā ver
tiſ ad celos vbi nihil qđ nō ſit gaudiū exer
ceſ. Glorioſa inquit pſalmiſta dicta ſunt đ
te ciuitas dei. Sicut letātiū oīm habitatō
eſt in te. Ac ꝑinde reſonātiū ab a vocali ꝓ
ma gaudio vel amoꝛe noſtꝝ gāma tanq̄ꝫ a
digniori ſumit initiū. Ceteꝝ collocamꝰ in
extrema ꝓfunditate deoꝛſum v. vocalē / que
deſignat doloꝛē et odiū. Nā ꝓfundū infer
ni q̄d aliđ ſonat. vbi doloꝛ et fletꝰ et ſtridoꝛ
dentiū. odiū quoqꝫ ꝑtinat dei ſctōꝝ ſctāꝝ
qꝫ omniū. Ponimus ſubinde in tono ſub
bꝛachio dextro e vocalē / que deputaſ ſpei ſi
gnificāde ſeu deſiderio. Nam et illic ſpera/
uit beatus latro. et ſperās audiuit. Hodie
mecū eris in ꝑadiſo. Dehinc trāſeuntes ad
tonū ſiue bꝛachiū ſiniſtrū cōfigimꝰ o. voca

lem que timorē infirmat. Quid enī terribili
us q̄ʒ vox a ſiniſtris ſonatura. Diſcedite a
me maledicti in ignē etnū. Sic habemus
quattuor orbis extrema que ſunt oriēs A.
occidens U. ſeptētrio E. meridies O. tan
q̄ʒ in vulgari rota fortune. fiat hec reuolutō
Regno. a. regnabo. e. regnaui. o. ſum ſine re
gno. v. Amplius ī X lr̄a que circa tp̄us na/
tiuitatis chriſti lr̄is latinis addita eſt/ aptiſ
ſime vocales q̄nqʒ ſituam⁹ tanq̄ʒ in quoqʒ
zodiaco ſit. Atuero reſpiciētes in actorē et
ꝯſummatorē ſalutis nr̄e ieſum cōfixum in
medio. quid aliud q̄ſo videbim⁹ q̄ʒ alteraʒ
quaſi mittā ex omībꝫ ꝯpaſſionē/ quam I
vocalis notat. a qua nomen Jeſu incipit.
Hinc eſt nr̄a redemptio amor ꝛ deſideriū.
Hinc de⁹ me⁹ ait pſalmiſta ꝛ miſc̄dia mea
Hinc appellabat Ignacius amorē ſuum
crucifixū. Hūc Andreas moriturus vide/
bat in ſpiritu atqʒ de crucis ſupplicio geſti
ebat. Uidit hūc Frāciſcus q̄ſi ſeraph ala/
tum qñ q̄nqʒ ſtigmatibꝫ ſeu ſignis ꝯſcp̄t⁹ ē
ab eo ſenſibili libro carnis. Hūc inſpiciēs
pijſſima mater miſericordie. nonne poterat
vti v̄bis in Eſaia poſitis. Uēter meus ad
Moab q̄ſi cithara ſonabit. Moab interp̄
tatur ex patre. quoniā a patre et filia geni/
tus eſt. Hic licʒ puus et ex dānato cōcubi
tu fuerit. mihi pſit tamē vt p metaphorā ſi
gnificet ieſum. qui ex patre deo vt fili⁹ eius
et maria ꝯceptus eſt/ nō virili ſemīe ſed my
ſtico ſpiramīe. Adhuc venter marie beati/
ficat⁹ a mlīere de turba. Tūc ſicut cythara
neruis tortis extētis et ſiccatis aptata ſona
uit ad te benedictū fructū vētris ſui. In cu
ius corde tūc indiſſonāter hec oīa ſpes me
tus meror gaudiū. Non dubiū q̄n pariter
ꝯpaſſio que ab vtero egreſſa ē ſecū. ¶Ecce
ꝗ inſtar moyſi et bezeleel fabricantiū federꝭ
arcā fecim⁹ gāma noſtꝝ ſm̄ exēplar qd̄ vi/
dim⁹ in mōte. qui ē montē ex lapide abſciſo
ſine manibꝫ tradidit daniel/ excreuiſſe ꝛ im
pleuiſſe terrā. Et hic ē de⁹ noſter ieſus chri
ſtus. lapis quē reprobauerūt edificātes fa
ct⁹ eſt ī caput anguli. lapis q̄ digiti dauid
goliā pſtrauerūt. ¶Coaptemus deinceps
ad gāma manuale ſpūale noſtꝝ. ꝛ attēda/
m⁹ ꝗ ſex notule nominātꝰ p q̄nqʒ vocales ſi
ꝯſonātes detraxerꝭ. que ſi ordiantꝰ vt ponatꝰ
bis. a. lr̄a. ſcʒ in fa ꝛ la. Liq̄ſcit aūt freq̄nter
fa in mi. p b. molle. Et eſt ordo talis. v. e. i.
a. o. a. f. et. l. a. la. ¶Deniqʒ q̄ʒtum ex veteribꝫ
phas eſt cōijcere/ cātus eſt ſenſualꝭ tradit⁹
p has quinqʒ vocales. imo et q̄dā diſcant⁹
quē cōtrapunctū dicim⁹ neumata deniqʒ
ſic inſinuabantꝰ q̄ ſunt cōſonantie tenorꝝ fi/
nales. Sic ordinauit primū hymni metꝝ
de Johāne baptiſta q̄ dicit. Ut queant la
xis reſonare mira famuli ſolue labia. ¶Eru
beſcāt hic noſtri ſapiētes ꝛ prudētes ī ocu
lis ſuis. quorꝝ nihil ocul⁹ niſi ſublime vult
inſpicere. quādo ipi ſummi pphete carmi/
na ſua digeſſerūt p lr̄as alphabeti/ nō ſine
myſterio. vt treni Hieremie. vt Salomō
de muliere forti. ī myſterio ſacre legis aut
virgis glīoſe. vt pſal. p̄terea Beati imacla
ti p octonabia ōcurrēſ. vt alter iſte pſal. Ad
te dn̄e leuaui aīam meā ꝛc̄. Quid vltra: Ui
debis ſilꝛe ī ecclīaſtico hymno. A ſolꝭ ortus
cardine. Et. Hoſtis herodes impie. ¶Uo
luit p̄terea dn̄s nr̄ ieſus chriſt⁹ magnū ali
qd̄ in ſeminario lr̄arꝝ deſignare qñ vehemē
ter exaggerans dicit. Amē dico vobis: nec
vnū iota. Ecce iota neutri generꝭ ſicut d̄ gā
ma ponim⁹/ qd̄ apud grecos ē littera q̄nta.
apud nos. g. nec vn⁹ apex trāſibit a lege do
nec omīa fiāt. ¶Porro nō minoris ē pōde/
ris/ ꝗ ſe ieſus alpha et o dignat⁹ ē nomīare
Mot⁹ eſt inde fortaſſis abbas Joachim
vt ex ſemīario. id ē lr̄is alphabeti intellectū
colligeret p̄teritorū futurorūqʒ temporum.
¶Cōſonāt hec oīa ne pcaci⁹ irrideatꝰ gāma
noſtꝝ/ in cuius ordinatiōe ſeq̄ videmur nō
voluntariā tātūmodo ſʒ naturalē. que men
tiri neſcit impoſitōeʒ dicēs. a. e. i. o. v. Ubi
ſub typo pſalterij/ ſonuſ inchoat a ſurſuʒ cor
da et pdit velut in deorſum. qd̄ ſentit vnuſ
quiſqʒ q̄ ſolerter aſpiratōʒ notauerit. quem
admodū piores grāmatici pſus oculati ꝛ
cordati viri ſapuerūt. ¶Eſt autē gaudium
vlꝭ amor ſicut. a. in quadā latitudine cordiſ
Deinde ſicut. e. ſpes cōtractior eſt. Dehinc
mollior eſt ſicut. i. cōpaſſio. O. p̄terea ſigni
ficans metū. ꝛ v dolorē vel odiuʒ ad labia
vſqʒ pueniāt. Ac pinde grauitatem ipi⁹ ſi/
cut pmis ſblimitatē dam⁹ vlꝭ acutiē. ¶Poſ
ſemus adaptatōes alias ſumere vel ex q̄ttu
or elemētis et eorū qualitatibꝫ primis. vel
ex diſpoſitōne celeſtiū planetarꝝ. vel ex cōbi
natōne ſeu cōfiguratōne cōplexiōis hūane
ex humoribus ipm corpus p neruos ꝛ arte
rias agitantibꝫ. ſed ad pſens ſufficiāt adap
tatōnes pmiſſe. ſi deſcriptōnem addideri/
mus manualē. ſed gāma (prout de clariſſi/
ma promptiſſima dici mos eſt) ſupra digi
tos poſuimus. ¶Scimus in manu quiqʒ

digitos eſſe:ſextū monſtra q̄dam habuerīt.
Diuidunt̄ aliq̄n̄ tres cōtra duos. de d̄o di
cit Eſaias ꝙ appendit tribꝫ digitiſ molem
terre. de chriſto ꝙ miſit digitū in auricl'as
ſurdi et audiuit. ꝙ ꝑterea dixit thome. In
fer digitū tuū huc lat⁹ oſtēdens. vt cert⁹ fie
ret ꝑ digitū. Legim⁹ q̄ꝫ digitos apd̄ Da
niele ſcribentes i pariete. Mane thetel pha
res. Deſcribēs quoqꝫ ſapiēs ſtultū dixit. ꝙ
digito loq̄tur. Non culpās q2 digito loqui
tur. ſ3 ꝙ diſcole puerſeqꝫ loquit̄. illd̄ ſc3 ſm
Eſaiam qd̄ nō ꝓdeſt. ¶ Nominant̄ ad extre
mū hi q̄nqꝫ digiti Poller Inder Mediuſ
Medic⁹ Auricularis. ¶ Cur aūt hec oīa
niſi ꝑ collatōē rationali vocaliū q̄ ɔponūt
gāma noſtꝝ. q̄tin⁹ in digitis poſſit tā ocul'
ſe ꝑdere q̄ꝫ auribꝫ loq̄ exēplo monachoꝝ nu
tib⁹ loq̄ntiū (vl' alioꝝ i gāma cātātiū) Pol
ler tāqꝫ pollētior et dignioꝛ habet. a. gaudi
um. Inder mōſtrās nō iā habita ſed ꝓria
⁊ certa hab3. e. ſpem. Collocat̄ in medio lō
giori breuis. i. miſeratōē ꝓducti⁹. None ꝑ
terea timoꝛ. o. medic⁹ eſt q̄ peccatū expellit
Demū dolor. v. dat̄ auriculari. quia ſola ve
xatio dat intellectū auditui. et aures q̄s cul
pa claudit aperit. He ſunt quinqꝫ lāpades
myſtice lucētes in manibꝫ ꝟginū prudētiū
A ad illuminatōem ſenſuū quinqꝫ ſuoꝝ ¶ Gā
ma noſtꝝ nō idcirco iudicādū ſupuacuū/
quia nō ꝑſtat ſua cognitōe cōfeſtim canti/
coꝝ exercendoꝝ facultatē. Notat̄ hec conſi
deratio ꝓpter illos q̄ fortaſſis auditu ꝑmo
ſuſpicabūt̄ hoc fieri debere ſi dicēda ſit ars
tal' efficax aut vtilis. quos arguūt alie que
liber artes. ipa in ꝑmis grāmatica quā non
ꝑterea totā ɔgnoſcim⁹/ſi ſuū tenuerim⁹ me
moriter alphabetū. Sic de muſicali gam
ma manuali. Sic de ꝑceptis rhetoricis/q̄/
li dixit rhetoꝛ ꝑcipu⁹ abſqꝫ vſu ⁊ exercitio
et vinacitate ingenij nequaq̄ꝫ ſufficere. ꝓdeſ
ſe tamē ad certiorē fideliorēqꝫ noticiā/q̄ꝫuiſ
ſine alphabeto. ſine gāma manuali. ſine rhe
torica arte multi loquūt̄. cantēt. ꝑorēt aptiſ
ſime. Sic in ꝓpoſito recipiat̄ gāma nouū/
ſine quo tot l'rati tot illitterati cecinerunt in
cordibus ſuis dn̄o. ¶ Atuero quia ꝓmiſſu3
eſt ɔſideratōe ꝑcedenti/poſſe gāma noſtrū
ad oīa cantica myſtica. illa etiam que ꝑ in/
ſtrumenta ſe demōſtrent. Et hec ꝑs tracta
tū ſpecialē depoſtulat. Dicem⁹ ad ꝑſens q̄n
tū ſatis eſſe ꝓ declaratōe ꝓmiſſiōis opina/
mur. Cōcurrūt ſiq̄dem in muſica ſenſibili
ſiue fiat cātu ſiue pulſu ſiue flatu/agēs. paſ

ſum. mediū. ſonus. obiectū. Sicut i pſalte
rio eſt ille q̄ ludit tanq̄ꝫ agens. et ipm vas ſi
ue inſtrumētū pſalterij. eſt mediū. ſ. aer rep
cuſſus. eſt ipe ſonus q̄ eſt qualitas ſenſibil'
ab auditu ꝓꝑe ꝑceptibilis. ē obiectū l'ra. ſ.
ſeu pſalm⁹ q̄ cantat̄ ſiue ſenſus ei⁹. ¶ Con/
ſtat autē ꝙ gāma manuale nō agit ꝑ ſuā co
gnitōem aliq̄d iſtoꝝ. quia nec cauſat ipſu3
q̄ agit. nec paſſum in qd̄ agit. nec mediū ꝑ
quod agit. nec ſonū quē efficit. ſ3 eſt tm̄mo/
do quoddā exemplū exterius quod aſpici
ens ipe q̄ agit/format in aīo ſuo vl' i corde
ſpeciē ſeu modū cantādi. Inde eſt ꝙ ꝑt ali
quis habere talē formā ſeu ſpeciē in animo
qui nullū formabit canticū. vl' quia n̄ vult.
vel quia nō ꝑt ꝓpter defectū inſtrumēti vl'
medij. Ars iſta nihilomin⁹ manualis/non
dicit̄ inutilis. quoniā docet numeꝝ pōduſ
⁊ menſurā quibꝫ eſt formād⁹ ſonus vt red/
dat̄ armonic⁹. ¶ Diſcreuit vtraqꝫ qui dixit
Exerce ſtudiū q̄ꝫuis ꝑceperis artē. Quali
ſe exercitio ꝓbabile eſt mariā occupaſſe nu
triēdo pueꝝ ieſum. vocaliter etiā ɔcinendo
inſtar angeloꝝ canētiū. Gl'ia in altiſſimis
deo. Et hoc vel ad pueri releuatōe3 māma
bilis dormituri. vel ad deuotiōem ſimul et
ɔſolatō3 tꝑe ꝑegrinatōis ſue. pſallēdo nūc
Magnificat. tūc Benedict⁹. vel Nunc di
mittis. vl' alia cantica ſyon. cū pſalmis q̄s
de filio ſuo nouerat ꝓphetice ɔpoſitos au/
diente crebro cū religioſa pietate ſpōſo ſuo
virginali Joſeph. vbi et ꝑueniebāt angeli
cōiuncti pſallentibꝫ in medio iuuencularū
tympaniſtriaꝝ. Et ibi puer ieſuſ beniamin
adoleſcētul⁹ in mentis exceſſu. Quas h̄ lo/
co poetaꝝ muſas ꝑtuleris ꝟbo ſapiētie/qd̄
eſt fons vite. nō equi voluētis pede ꝓdu/
ctus in ꝑnaſo mōte. ſed emanās a throno
dei criſtallo ſimilis a mōtibꝫ eternis. quem
fontē ambiūt ꝓ muſis noue ordies angelo
rū. q̄ nō ceſſant vna voce laudare. benedice
re. glorificare viuentē in ſecula. nō palladē
fabuloſam. ſed ſapientiā dei verā. Verū ꝑ/
gamus ad reliqua. ¶ Gāma myſticū pl⁹ cō B
fert in cāticordo ſeu cāticordis ſpiritualibꝫ
q̄ꝫ manuale gāma in cātico ſenſibili oris vl'
inſtrumenti muſicalis. Hoc eſt ꝑfecto no/
tandū valde myſteriū qd̄ elicit̄ ex ꝑmiſſis i
aſſignatōe diſtinctōis cāticordi a cantico
oris. quoniā primū libeꝝ eſt elicitiue. nō ſe
cundū. Cōcurrit in primo volūtas homis
ꝓ agente ſimul et patiēte et medio nil alid̄ ē
q̄ꝫ libeꝝ velle ſuū. Poteſt igit̄ dū vult ⁊ q̄n/

dō vult pſallere in ſe iuxta exēplar quod in
ſpexerit in gāma noſtro/nūc ↄcinēdo per.a
gaudiū.p.e.ſpem.nūc per.i.ↄpaſſionē. aut
ſi voluerit fiat in ſe.o.timoꝛ.vel.v. doloꝛ g̃/
uis. Puto quiſquis hoc ſapiēter nec minꝰ
humiliter attēderit cognoſcet fructuoſū eſ
ſe gāma noſtꝝ. Fructuoſū diximꝰ vt no
uella corda in chriſto dn̄ aduenerit tempuſ
amantiū/iuxta parabolā Ezechielis.dum
euaſerint in etatem illā in qua ſue ſint liber/
tatis ꝓ libito volūtatis vt amēt et cantent.
Sciant paulatim cōponere cātica amato/
ria caſtiſſimi cordis. vt addiſcant hymnis
iā cōpoſitis ſuos affectus cōſonare. quem
admodū nouerat beata illa aīa marie fre/
q̄ntādo dulcia cātica canticoꝝ q̄ dicuntur
dragma vel dragmata vl' dragmatica. vbi
ſcȝ ſit amantiū mutua/nō expſſis noīb ꝓ/
prijs allocutio. Inchoāte dilecta ⁊ dilecto
reſpōdēte. Itaq; vox oris vox iocūda vox
ↄcora qn̄ laudi ↄcanora pura ēvox cordiū
C ¶Gāma myſticū poteſt ad ↄſonātias mu/
ſicales : que vulgariter appellanť tercia.q̄n
ta.octaua dexuire. ſimiliter et ad tonos ſeu
neumata. Poſſet h̄ intuitu p̄mo videri cō
trariū p̄dictis de diſtinctōe canticordi a cā
tico oris. quoniā fit introꝛſus canticordū.
nec pticipat cū eo alienꝰ. nec cōſequens ip
ſi cōſonant ꝑ diateſſeron aut diapēte aut di
apaſon. Quoniā inſup aduerſari videť il/
lud philoſophicū. ꝙ impoſſibile eſt intelle
ctū ſimul plura intelligere. Similiť igitur
nec canere ſeu notulare deniq; nōdū appa
ret ars tradita de tonis affectōnū queād/
modū de vocalib neumis inueniť. ¶Diffi
cilia iſta nec vſitata fatemur. ſed non nihil
nos ſperamꝰ eē dicturos. Legiť btūs Ig
nacius vir totꝰ ignei cordis ⁊ philocaptuſ
in chriſtū/voces angelicas audiſſe ſup̄ mō
tem vnū q̄ p̄miſſis antiphonis cōſeq̄nter
intonabāt hymnos. queadmodū deduxit
ad eccl'iam ſuā celebrādā. Si voluerit igi
tur aliq̄s cātare ī corde ſuo. exemplo anne
⁊ apoſtoli : et plīmoꝝ/cur nō poterit ſibi
cōponere neumata iuxta variā pſalmoꝝ et
affectuū qualitatē? Hoc aūt vocabulū neu
ma/cur ad ſignandū ſpiritūſanctū tractū
eſt nō ſatis inuenio niſi ꝙ ſpiritꝰ dn̄i conti
net omnia. et ſcientiā habȝ vocis. quod ꝑ/
ſpicuū fuit in apl'is. Significat autē neu/
ma cōbinatōnē vocū vel notulaꝝ ordina
tam ¶Porro ſicut adoleſcētuli diſciplinan
tur p̄mitus vt notulas et voces cātici oriſ
ſciant noīare/digitis iuncturiſq; iūgere. ſci
ant poſtmodū dum nūc vno nūc alio mo/
do cantādo cōbinare. Deinde lr̄am notul'
applicant. tandē generatur in eis ars cātā
di ſine numeratōe cuiuſlibet notule. Impe
direnť enim. que ſi pfecta eſt dicēte philoſo
pho nō ↄliberat. Non aliter q̄nto fuerit ali
quis in meditando ṽitates ſalubres habi/
lioꝛ/in canēdis affectōib ordinatiſ agilioꝛ.
tanto fit (ceteris parib)ad canticordū pm
ptioꝛ. adeo ꝙ vocaleſ q̄nq; poterit in q̄lib;
verbo reptas/ad meditatōem reducere cuȝ
affectu. ¶Sed quia nō omniū eſt hec exer
citatio /poterit ſaltem vnuſq̄ſq; dum ſenſe
rit euagationē ſue mētis extra lr̄am vel ſen
ſum eiꝰ redire ꝓtinus ad coꝛ. ⁊ dicere velut
ꝑ interiectōeȝ ⁊ ſuſpiriū vl' gemitū. O pro
timoꝛe. V ꝓ doloꝛe. I ꝓ miſeratōe. E pro
ſpe. A ꝓ ſpūali leticia repanda in ſe. Dice/
mus hic vnū ꝓ vagis et ꝓfugis in cantibꝰ
eccl'ie. quod piū valde nec obliuiōi traden/
dum ingrate. Hec ſiq̄dem q̄tūlibet oberra
uerit in cogitatiōib etiā criminalib ſi redi
ens hoc mō ad coꝛ ingemuerit dicēs. Pe/
nitet me. Reddiť cōtinuo virtus efficax et
viuax ſuo cātico nedū interioꝛi ſed vocali.
q̄uis ex prioꝛi fuerit origine culpabile. Ni
hil enī ꝓhibet diuerſoꝝ eundē actū exterio
reȝ naturaliť fieri/nūc bonū nūc malū mo
raliter. Hinc Ambroſius monet ī hymno
Flāmeſcat igne charitas accēdat ardoꝛ ꝓ/
ximus. quoniā ſi charitas aſſit. nō erit iam
velut es ſonans aut cymbalum tinniens.
¶Gāma myſticū ꝓbās eſt ml'tiplicare ſm̄ D
fraſim. h̄ eſt eleuatione et depſſionē ſub di/
ctis quinq; vocalib. et amplīꝰ q̄s multipli
cetur gāma vetus ſub ſex notis vl' vocibuſ
Exemplū fuit in ſpiritib chriſti ⁊ marie. q̄
voces affectuū eleuauerūt vſq; ad clamorē
altiſſimū. et ad humiliationē inattingibilē
deduxerūt. Sic de beatis ſpiritib dicit ꝓ/
ſa. Miranť hic eleuatio. et deficiūt hic om
nimoda depſſio. Nō eſt igiť neceſſaria ml'/
tiplicatio fraſis q̄nq; vocaliū in gāma nr̄o
Qd ſi quis multiplicatōem figurari vellet
poterit hoc vel ꝑ additōem punctoꝝ in ſur
ſum. vel depſſionē in deoꝛſum/aut certe per
lineas quinq; vel ſex iſtud oſtēdere vel in li
bris vl' muſicis inſtrumentis exemplum.
¶Gāma nouum multiplicať ſm̄ theſim/ꝓ
ductōem ſcȝ et breuiationē ꝑ pauſas inſup
⁊ diapſalmata. Ratio ſil'is eſt ad p̄cedentē
ſignificationē quā vocales recipiēt. ſm̄ q̄l

anterioꝛa fiet punctuatio plus aut minus
Hoc aūt facere nō eſt omniū ſed cōteplati
uoꝝ et meditatiuoꝝ. q̄ ꝑ cōſuetudiē exerci
tatos ſenſus habēt. Ueꝝ attendēdū ē illō
phi. Fabricādo fabri fim⁹. Ita de cātico.
Spectaculū iſtud ḡtiſſimum cernere erat
apud deū et marie ſpiritū. Quāta putas i/
terciſione vocis coꝛdis / quantis cū īteual
lis nūc celerioꝛib⁹ nūc tardioꝛib⁹ cātat dile
cta de dilecto. Dilectus inq̄t me⁹ mihi. O
quot dedit intelligi vocez frangēs rep̄ mēs
et ſecū multa volutans prius q̄ ſubiūgeret
Et ego illi. ¶ Gāma myſticū cāticoꝛdi reci
pit cōſonantias intelligibiles a ſpū cantā
te in oꝛdie ad exterioꝛa cātica vl' coꝛdis vel
oꝛis vel opis. Teneam⁹ in p̄mis certū de
maria / ꝙ canticū liberꝝ mentis deriuabat ꝑ
imperiū in oꝛganū coꝛdis carnis. Proba
bile eſt inſuꝑ imo certū ex euāgelio ꝙ ceci/
nit cātico oꝛis dū ꝯſonās iubilatōni eliza/
beth et ſue voci clamoſe ⁊ magne. Btā que
credidiſti. Laxauit os vt caneret ſecū Ma
gnificat aīa mea dñz. Quid ſi addiderim⁹
cōſonantiā pueri ieſu / ſi ioſeph ꝟginal' ſpō
ſi. imo melodias ſpūs angelici / q̄liter ꝯceſ
ſum ē marie magdalene / qualiter Ignacio.
qualiter Uincentio. ⁊ ita d' ꝑl'imis audire
Quib⁹ ꝓbabile eſt illō euenisse ꝯſonādo ſi
bi. In ꝯſpectu āgeloꝝ pſallā tibi. Audi q̄d
agnes de agno ſuo philocapta gl'iat'. Cui⁹
inq̄t oꝛgana mihi modulātib⁹ vocib⁹ can/
tant. Nōne tibi ꝑſuaſum eſt mariā dū fuit
ꝓxima moꝛti / cigneū aliq̄d ſuauiſſimū in
ſua reſolutōe cātaſſe. Sic de xp̄o dicit ps.
Aſcēdit deus in iubilatōe. et dñs ī voce tu
be. Falloꝛ ſi nō addere ꝑhas habem⁹ ad cō
ſonātiā marie carmina oīm celeſtiuz terre/
ſtriū et īfernoꝝ. Qualiter eccl'ia hymnizat
dicēs. Auroꝛa lucis rutilat. celū laudib⁹ in
tonat. mūdus exultās iubilat. gemēs infer
nus vlulat. Qō ſi mirabilit' aliq̄s poſſe ſtri
doꝛes inferni. fletus vlulat⁹ et ve / ꝯcinere
celo et ſanctis ei⁹ Attēdat q̄ pacto fit vt le/
tet' iuſtus cū viderit vindictā. Quo pacto
ruſus p̄t homo etiā viatoꝛ repare videlicz
carmen q̄ntūcūq3 diſſonū p̄us ꝑ obſtrepē
tem malā voluntatē / dū tradit ſe ad penitē
tem affectū. vt q̄ p̄us erat ſub tenoꝛe dānā/
tis iuſticie / nūc fiat ſub molli cātu ꝯpatien
tis ⁊ idulgent' miſicoꝛdie. Expectet tamē
quiſq3 eſt hmōi lamentatōes ⁊ ve canēdaſ
ſibi eſſe. quoniā mādauit dñs in nocte cul
pe vl' pene cāticū ei⁹. Diſſonāt venialia pl'i
ma / ſed ip̄m carmen nō obꝛūp̄ūt. Reſarti/
unt potius aſſiduis ſuſpirijs ingemiſcēdo
nūc ꝑ. v. nūc ꝑ. o. nūc ꝑ. i. ſperando deniq3
vel gaudendo ꝑ. e. a. Atuero nō op⁹ eſt hic
⁊ nūc carmīa veteris homīs venūdati ſub
pctō vocē habētis obtuſam et raucā vl' pe
ne nullā recoꝛdari. Quis mutua compatō
ne nr̄m canticoꝛdū cū gāma ſuo ſuaui⁹ ap
pareret. Quis p̄terea redderet' credibili⁹ aīa
li homini q̄cq̄d ſpūalis affirmat de cātic'
ꝓprijs / ſuiſq3 iocūditatib⁹ ꝟtuoſis. vt ſi fi
eret cōꝑatio philocapti fatui / cū caſto phi
locapto in celeſti amoꝛe. ebrij carnalit' cum
ebrio ſobꝛie ſpūal' / zelantis ſeu zelotipi pra
uiter a zelo bono ſ'm ſciam. Et ita de ſil'ib⁹
¶ Fiebat obiectio ſuꝑius ꝙ mens nō p̄t in E
telligere nec exinde cantare ſimul plura. ſed
apud phos cōquiſitio remaneat. Certū no
bis eſt aīam marie ⁊ multo ampli⁹ chriſti/
btōs quoq3 ſpūs tā in verbo q̄3 in ꝓpo ge/
nere / tot ſimul intueri / tot ſimul obiect' affi
ci ꝙ nō eſt numer⁹. Uidit Benedict⁹ qua/
ſi ſub vno ſolis radio mūdū collectū. Col/
ligit Anzelm⁹ et gaudioꝝ reflexiōib⁹ gau
diū in quolibz infinitū ꝙ nō cape ſed itra
re dicit'. Uidet ocul⁹ athomos innumera/
biles radiāte ſole. et partē totā hemiſperij
circūgiratōe facillima cernit. Poꝛro q̄d au
ris in iocūdo murmure riui. q̄d in tremo/
rib⁹ coꝛdaꝝ vl' cymbaloꝝ infinitis valeat
ꝑcipe cognoſcimus. Siq̄dem ſon⁹ om̄is
minutias ſ'm ꝓpoꝛtōem habet infinitas. ſi
cut et om̄e cōtinuū in ſemꝑ diuiſibilia ſeca
bile ꝯſtat eſſe. Ampli⁹ in tonis ſenſibilibuſ
videre eſt ſuꝑ vnū tempus poſſe fieri ꝟbu
la ſeu floꝛetos vl' floſculos ꝑ minutias no/
tulaꝝ / quādoq3 q̄ttuoꝛ / quādoq3 ſex. Sūt
q̄ ꝑticipatōem ad octo deducūt. iuxta vo/
cis mollicie ductibilē. Quāto facultas tal'
amplioꝛ eſſe in canticoꝛdo mentis cēſenda
eſt ¶ Exemplificem⁹ in. a. gaudio. et i. v. do
loꝛe. et ſingulū hoꝝ ad denariū facili dedu
ctōe flectamus. et ita de alijs trib⁹ fiet ꝑſpi
cuū. Ecce gaudeo p̄mo q2 ſancte gaudeo.
Secūdo quia nō male gaudeo. Tercō q2
ſancte ſpero. Quarto quia non male ſpero.
Quinto q2 bene miſereoꝛ. Sexto q2 ñ ma
le miſereoꝛ. Septimo iteꝝ gaudeo q2 ſctē
timeo. Octauo q2 nō male timeo Nono q2
rite doleo. vt ī penitētia. Decimo q2 nō ma
le doleo. vt d' ſecl'i triſticia. ¶ Ruſuſ idē api
am⁹ i. v. doloꝛe q̄ſi viceuerſa. Ecce doleo. p̄
mo q2 male doleo. ſcd̄o q2 nō bñ doleo. ter/

cio quia male timeo. q̄rto q꞉ nō bn̄ timeo. q̄nto q꞉ male miſereoꝛ. ſexto q꞉ nō bn̄ miſereoꝛ. ſeptimo q꞉ nō bn̄ ſpero. octauo q꞉ male ſpero vt ī vanis. nono q꞉ male gaudeo ſicut q̄ exultāt ī rebꝯ peſſimis. Decimo q꞉ n̄ ſancte gaudeo de diuinis. ¶ Poſſem⁹ ꝯformiter ad hāc mltitudinē oſtendere qꝑ nō eſt pſalm⁹. nō ꝟſus pſalmi. nō ꝟbū. nō deniꝗ ſillaba/ad quā et ſm quā nō poſſint ꝯſonè ad vocalē ſuā ſit. a. ſit. e. ſit. i. ſit. o. ſit. v. voces ſpūales quaſlibet et quotlibꝫ depromere. Sic maria ī ſuo magnificat p oēꝫ vocē muſicalē/agili voce cōcurrit. ſic in alphabeto. ſic in Pater noſter. ſic in ſuo Aue maria. ſic in Credo fuit. ea viuēte ꝯpoſitū. ſic in Benedict⁹. ſic in Nūc dimittis. Quid conoꝛ p ſingula cū ī q̄libꝫ hymno dicā amplius in quolibet ꝟbo ſuo. p oēm vocalē p ſe vel ꝑmis ꝯcinere phas habebat. ¶ Irrideat nūc aliq̄s ſi pōt ſi audeat gāma myſticū. imo ꝟo nō iā irrideat: nō reijciat. nō cōſpuat. q꞉ ſi ſapiēs eſt ipē audiēs ſapiētioꝛ erit. ſi inſipiēs poterit ad ſapiētiā venire ſalutarē parit laudis. ⁊ ſi vacet vt videat. ſi q̄eſcat vt audiat. ſi oꝛet vt ſapiat. ſi merea

F tur p oꝛōem. tādē agnoſcere q̄d pſalm⁹ iſte ſonet. Btūs popul⁹ q̄ ſcit iubilatōēꝫ. ¶ Hā ma myſticū pt exponi vl̄ ampliari p nomina q̄nqꝫ paſſionū q̄ſi totidē vocū. licꝫ in cōnotatiōe ꝟba ſeu ꝟbula deficiant. Et p̄mo ſpecies oīs tꝑantie et foꝛtitudis q̄ ſunt in ꝯcupiſcibili et iraſcibili mediāt inter paſſiones vtriuſqꝫ vicioſas. Sꝫ diſcurram⁹ p ſingulas voceſ. ¶ Ecce reducunt̄ ad. a. delectatio q̄ſi q̄dam delectatō. quoniā vt lac ſe infundit dū meditatio p̄mit. affectio ſugit Leticia quaſi laticia. quia dilatat. voluptas q̄ſi volubilitas. nūc hac nūc illac circa rem dilectā apꝑhenſam. Iocūditas q꞉ ꝓuocat ad iocū q̄ facil̄ eſt nec laboꝛat. Hilaritas q꞉ ſe foris facieten⁹ explicat maxime p oculos in honoꝛe leto. Alacritas q̄ eſt vigoꝛ vtēdi ſe et ſuis officijſ expedite. Liquefactio que ſe ꝓprijs terminis nō ꝯtinet pl⁹ q̄ꝫ aer aut aq̄. ſed labit̄ in rem amatā. Defectio q̄ nō ſubſiſtit ī ſua ꝟtute conatu vl̄ operatiōe ſed cadit in rem dilectā ſic liq̄factio. Ebrietas q̄ nō videt̄ eſſe ſui cōpos p̄ amoris magnitudine. Satietas t̄n̄ q̄ nō excludit deſideriū ſed faſtidiū vt ibi/fruunt̄ nec faſtidiūt q̄ frui magis ſitiūt. Fruitio q̄ eſt inheſiue in re amata ꝑpt̄ ſe/cū q̄ete. Tranſformatio nō p ſubſtantiā ſed aſſilatiōem q̄litatiuā in amoꝛe viuo: exultatō. tripudiū. iubilatio. plauſus. ſaltatio. grāꝝactio. vox laudis. ¶ Reducunt̄ ad. e. ſpem q̄ nō accipit̄ hic put eſt virt⁹ theologica: ſed generaliter p deſiderio boni futuri. tendētia. expectatio. eſuries. ſitiſ. ardoꝛ. audacia bona. ira bona. iebus bon⁹. anhelatio. emulatio bona. ſuſpiriū. ꝯcupiſcētia. ¶ Reducunt̄ ad. i. ꝯpaſſionem miſeratio. miſicoꝛdia. pietas. mititas. māſuetudo. benignitas. libalitaſ. munificētia. elemoſyna. id ē affect⁹ miſerādi. tā ī ſpūalibꝯ q̄ꝫ in coꝛpalibꝯ incōmodis. ¶ Reducūt̄ ad. o. timoꝛē fuga. deſpatō bona. ſegnities bona. ſtupoꝛ bon⁹. admiratio erubeſcētia bona. ꝟecundia bona. hoꝛroꝛ. agonia. trepidatō. foꝛmido. abomiatō peccati. nauſea voluptatis male. faſtidiū bonū. tediū bonū vite hui⁹. timoꝛ reuerētial̄ q̄ eſt q̄dam reſilitio in ꝓpam puitatē ex cōſideratiōe ſupioꝛis maieſtatis. aut eſt reſilitio foꝛmidabil̄ ad ꝓpriū adiutoꝛē cū ꝯſideratōe vigentiſ neceſſitatis. ¶ Reducunt̄ ad v. triſticia. cōtritio. doloꝛ. odiū bonū. deteſtatio. inuidia bona. cruciat⁹. toꝛſio. plāct⁹ ſeu plāgoꝛ. lamentū. rugit⁹. gemitus. vlulatus. lāguoꝛ. ¶ Poſſem⁹ oēs has q̄nqꝫ reſo- B

nātias ī aſpectu crucis notare/ et in. x. lr̄a. In chriſto quoqꝫ q̄ fuit ī myſterio redēpt⁹ q̄nqꝫ ſiclis. Sed et in matre ei⁹ ſm euāgelij tenoꝛē et notulas. ¶ Vis audire cāticoꝛdum marie in. a. Magnificat aīa mea dominū. Vis in. e. Ecce ancilla dn̄i fiat mihi ſm ꝟbū tuū. Vis in. i. Vinū nō habēt Vis in. o. Turbata ē in voce angeli. et timuit illo ire. Quis nēpe: Ioſeph ſpōſus ī̄ dubiū q̄n ſponſa maria timoꝛis ꝯſoꝛs fuit Vis in. v. Ecce pater tu⁹ et ego dolētes q̄rebam⁹ te. Vis rurſus in. i. ſimul oīa conſonāte. Erige coꝛdis aures ad voces ſpiritus ſui. dū ꝓpꝛium filiū. dum dilectū oꝛis ſui viſcerū quoqꝫ ſuoꝝ et votoꝝ/conſenſit crucifigi. p redemptōe nr̄i. dans nob̄ illuꝫ vtiqꝫ cū gaudio et exultatōe. que ſummam ſupabāt carnis anguſtiā. Alioq̄n q̄lit̄ impleſſet qđ dicit̄. Hilarē datoꝛē diligit de⁹. Deſideriū rurſus qđ habuerat cū filio noſ p crucē redimi dū implebat̄. Nōne q̄ſo delectabat. Nunq̄d nō pterea crediderim⁹ eā ꝯgratulaſſe ſaluti latrōiſ/cū audiuit a filio Hodie mecū eris in padiſo. Cū oꝛauit in ſup filius p pſeq̄ntibus. Pater dimitte ill̄ q꞉ neſciūt quid faciūt ¶ Viderer ſupfluus ſi chriſti cāticū p has quiqꝫ voces ꝑcipue

ꝑ mollē cantū miſericordie quo nil hoībꝫ ac
ceptabiliꝰ eſſe debꝫ / vellē intimare. ¶ Erbi
lareſce ad hec et ſpera tu q̄ perieras miſerā
de homo. Quid vltra negare tibi mater mi
ſericordie poterit / ſi ꝓpriū ꝑ te filiuꝫ ꝯſenſit
offerri tante miſerie: Quid cōcedet btīfica
ta in celis / que talia dabat in terriſ afflicta:
Perdidit miſeriā nūq̄d et miſericordiā. ꝑdi
dit paſſionē / ſed nunq̄d ꝯpaſſiōeꝫ: Perdi
dit ꝑfecto cōpaſſionē afflictiuam / ſꝫ retinet
cōpaſſiōem electiuā atqꝫ ſuccurſiuā ¶ Red
damꝰ ei viciſſitudinē. q̄liter hoc inq̄es fi/
et: Aptemus ei iugiter voces cāticordi no
ſtri ꝑ v̄ba canticordi ſui vni verbo euāge/
lij. Cōcordemus pariter voci ꝯſilij vocē
voluntatis nr̄e. quodcūqꝫ dixerit vob in/
q̄t facite. Sed h̄ qd̄cūqꝫ facere ſciſ oīno n̄
poſſe nos o beata niſi dicens filiꝰ tuꝰ dede
rit voci ſue vocē v̄tutis. In cuiꝰ v̄bo laxā
tes oꝑatōis rhete ⁊ ſimul opē ferente ꝯple
amus iuſſum tuū. qd̄cūqꝫ dixerit vob faci
te. ¶ Atuero pauſandū eſt tandē aliq̄n. ver
boqꝫ nr̄o finis dandus eſt. Nec ignoramꝰ
futuros eſſe nōnullos q̄bꝫ aptior videbiſ
q̄dam ſimplicitas vniꝰ vl' paucoꝝ affectu
um ꝑ ſua exercitatiōe. queādmodū ſimpli
cibꝫ ruſticanis plꝰ placet aliq̄n tympanuꝫ
gallice tabour ome ruedon. ⁊ fiſtula repeteſ
aſſidue idē. quoniā aureſ ad ſubtiles armo
nias nō habent idoneas. Habemꝰ in col/
latōibꝫ patꝝ de reductōne oīm affectuū ad
hec verba. Deꝰ in adiutoriū meū intende.
dn̄e ad adiuuandū me feſtina. Edidimus
inſuꝑ monocordū ſuꝑ orōnem dn̄icam / ſub
vna amoris corda. Dehinc pſalteriū deca
cordū / ſuꝑ vna tātūmodo / ſc̄m vnā ꝯſide/
ratiōem aut ſuꝑ tribꝫ ſc̄m alterā aut deniqꝫ
ſuꝑ decē ꝯformiter ad legis decem verba.
Alijs v̄o delectabiliꝰ eſt alternis vti cū na
tura ꝑ ſua mutabilitate in mutatōe delecte
tur. ¶ Demū gāma noſtꝝ ſub q̄nqꝫ verbis
q̄ volebat apl's loq̄ ſenſu ſuo / poterit oībuſ
accōmodū fieri rudibꝰ et peritis. multiuo
lis et pauca q̄rentibꝫ / ſint pueri / ſint ſenes.
ſint puelle vel v̄gines. maxime q̄ diuiſ mā
cipanſ pſalmodijs. plꝰ eni valet hoc loco
pia deuotio / q̄ꝫ eruditio lr̄ata. plꝰ penitens
affectus q̄ꝫ veſtigans intellectꝰ. ꝑut i opu/
ſculis et induſtrijs de theologia myſtica i/
uenerimus annotaſſe. Tantūmodo diſcat
diſcipulꝰ chriſtianus reducere ſe ad ſe / vt
precurrat ꝑor i domū ſuā ⁊ illic ludat. cō/
ceptōes ſuas agat. Non in delictis ait ſa/
piens. nec in verbo ſuꝑbo qd̄ ꝑ ſus aduer
ſum eſt v̄bo dei. ¶ Suꝑſunt ad extremum
mlta ſuꝑ auditu melodioſiſſimo verbo di
que noſtꝝ gāma nouū ornarēt. vt q̄s audi
tor. q̄s cantor. q̄s exauditor idoneꝰ vbi de
omni genere muſicoꝝ in pſalmis memora
toꝝ. cātu. pulſu. flatu. mēte. ſpiritu. ꝑ̄xis
addēda eſt ad gamma noſtꝝ. De cāticiſ in/
ſuꝑ exultatōis et lamentatōis ꝑmarias q̄/
les ſunt in dialetica et rhetorica loci / ad tri
plicē inueſtigatōem hiſtoricā videlicꝫ phi
ſicā et theologicā / latiuſ oꝑtet cāticoꝝ oīm
originē naturāqꝫ venari. Elegia deniqꝫ ca
ſta verſibꝫ imparibꝫ caſtos cātabit amoreſ
Sed tanta ſunt ad p̄ſens dicta ſatis. con
cordante noſtro p̄cētore / q̄ ait. Beati q̄ au/
diūt v̄bū dei et cuſtodiūt illd̄ In cuiꝰ fidu
cia v̄bi / vacans ꝑ vacantibꝰ cāticordi ver
bum feci.

Terciū opuſculum 3

v Olumen aliud colligit i ſe tho
mos tres plꝰ ſc̄m modos tra
ditōis varios / q̄ꝫ pro diuerſi/
tate materie. ¶ Primus thomꝰ
conciliat et ſequi facit facetam
elegiā cantatricē amorū domine theologie
quaſi lyricum et odarū carmen. ¶ Secun/
dus thomus alter ſecūdus habꝫ canones
ſeu regulaſ amphoriſmos vl' maximaſ aut
theoreumata de canticis per notulas q̄nq̄
ginta. ¶ Tercius thomus alter tercius ver
bū ſolatij multiplex in ſe dirigit per parti/
culas quiguaginta. Et ita iuncti ſimul hi
duo thomi / centilogiū cōſtituūt.

Carmen ſuper reco

gitatōne mortis.

c Erne q̄s eſ. quid agis / moreriſ dic/
duc cor in alta.

Cor cruce ꝯpūgāt ſpes timor ardor amāſ
Cātica / ſaltū / lamentū / plāctūqꝫ frequenta
Iungito iocundū pſalteriū cythare
Cōcine ſic olor tua dū mors imiet / o morſ
Mortua morte ieſu. ſis mihi porta poli
Tꝑus adeſt aīa q̄ ſpōſa cubile beatū
Spōſi conſcendas federe ꝑpetuo
Ergo cātet hymē / mēs / os / cor / lingua vi/
Plaude / ſali corā / te iubilꝰ rapiat (gorqꝫ
Terū et tua fle / tua ſit ſpes vnica chriſti
Paſſio / ſit meritum gratia ſola tuum

Buccinet aure tua ſonitu vario tuba du/
Terreat ite tonās/blāda vēite leuet (plex
Turturis hec faciēs iūges ſuſpiria/ſuaui
Uō vł alauda canit vł philomena melos
Cor tremet ob tract⁹ varios/dū leticie vis
Cor vehit ī altū/mox ꝑmit anxietas
Carmīa nocte de⁹ tibi dat dū te ꝑegre fers
Fac reſonet ſua laus iugiter ore ſuo

R

De laude muſice.

m Uſica diui noua pulſu q̄ fit amorꝫ
Extolli nulla laude ſatis poterit.
Cor recreat. curas abigit .faſtidia
Fitqꝫ ꝑegris q̄ſ vehit apta comes (mulcet
Per medias hyemes ꝑ ſoles carmīe fiſus
Ibo ſpe patiens/let⁹/alacris ouans
Nam fugiunt triſtes cātu ꝑ inania cure
Uis/et inſidians hoſtica peſtis hebet
Uertitur occurſu pſallētū ſaul velut alter
Factus hō/pſallit/fitqꝫ ꝓpheta nouus.
Exagitat neqꝫ dū ſpūs hunc/cytharedus
Paſtor ꝑ numeros cogit abire dauid
Uatidicus deerat helizeo ſpūs olim/
Dum cecinit pſaltes ꝓtinus implet eum
Pitagoras mor⁹ fuerat ꝯponere cordis
Adiectis cythare cōpoſitis numeris.
Spūs ecce monet ſpirās ꝑ carmina vatū
Ad dn̄i laudes cūcta creata ſimul.
Ut iubilēt/pſallāt/exultēt/vt cytharā dēt/
Tympana cū cordis/organa/nabla/chorꝫ
Corpa ſpiritib⁹ ſunt organa ꝯſona. mūd⁹
Eſt chor⁹ vn⁹ q̄ ludere noys amat.
Carmīe mūdano ſibi diſſona ꝑua volūtaſ
Cōcordans toti/fit moderāte deo
Ornat et ipa notis breuib⁹ lōgiſ ve camenā
Improba viuēdi mors variādo vices.
Diſcantū mollē miſerās dat grā/raucis
Stridet de penis culpa tenore graui.
Heu fuge te tali fuge deꝑ cor eſſe tenore
Ut ſis ſub molli molle cor adde tibi.
Quid ꝙ corꝑib⁹ curādis muſica ꝓdeſt
Dū cor letificat/lenit et alleuiat
Dant vtrūqꝫ tibi gētiles /pulcher appollo
Carmis/ꝛ medice phebe reꝑtor opis
Colligit pulſu venarꝫ muſica cordis.
Que ſit temperies q̄ fraſis/atqꝫ theſis.
Hoc medic⁹ tactu iuuenis ꝯiecit amorē
Cui⁹ in agnete cor furit igne graui
Carmīa nō loq̇mur nūc execrāda magorꝫ.
Nec niſi myſtic⁹ eſt ipe poeta placet.
Amphion ac orpheus cātu mouiſſe ferūt
Hic lapides/diras hic furias herebi
Morib⁹ hec duris ſi trāſfers inſtituēdis
Mutādiqꝫ bona dogma ſalubre canūt
Adde ꝙ in populis mutat vł iā variatos
Inſinuat mores muſica cuiqꝫ ſua
Eſt grauis huic/petulās illi/moll' vł agreſtꝫ
Unaqꝫ dilatās cor vehit/iſta ꝑmit
Eſt diateſſeron/eſt diapente cū diapaſon
Triplex legitimis copula nexa tonis
Rurſus ī octo tonoſ finē/mediū/caput oēſ
Cātus partiri ſuſcipit eccleſia
Antiphonas dedit ad pſalmos ignati⁹ ap
Mōte ꝓut q̄dā deſuꝑ audierat. (tas
Turpib⁹ et fedis infantū queſo cauete
Flexibiles animos cantibus inficere
Feſtinat in teneras energia carmīs aures.
Uret vt vertice cor tibi lubrica vox.
Urit cātādo facit idem ſepe videndo
Femina/flagitij fundit vtrūqꝫ virus
Quid numerem⁹ aues hūano q̄ capiūtur
Cantu/nec cantū deſpicit vlla ſuum.
Piſces ꝛ cerui mulcent cantib⁹/egris
Antidotum varijs muſica crebro fuit
Prebe fidem grecꝫ delphin⁹ ariona vexit
Fluctus ꝑ medios/dū lyra mulcet eū.
Fiſtula paſtoriſ pecudes/armēta gregiſqꝫ
Solat/nec eas terret imago lupi.
Paſcua tūc ſecura metū/minuitqꝫ mgr̄o
Tedia paſcēdi ruſticus iſte ſonus
Fiſtula pan phebi cythare certauit agreſtꝫ
Iudice te mida victus apollo fuit
Iudiciū nā cuiqꝫ ſuū/ſua cuiqꝫ voluptas
Sic natura ſuū grande melos variat
Buccina terribilis animoſum pect⁹ eq̄rū
Bellis exacuit/militis ira viget
Femina dum texit donec pueroqꝫ ſoporē
Ducens ī cunis cātat inepta rudis.
Celica turba ieſu nati feſcennia cantat
Pax homini terris/gloria celſa deo
Ruſticus arua colēs/an vociferādo iocat
Cantat/et alleuiat inde viator iter.
Artē q̄ſqꝫ ſuā mulcet dirūqꝫ laborem
Qualicunqꝫ ſono/ſit licꝫ aſperior.
Uox deuota deū placat iratū/placꝫ armiſ
Ciuib⁹/ipa choris concinit angelicis.
Uocib⁹ eccl'ie pater auguſtine fateris
Motū te lachrymis ora rigaſſe pijs.
Felix cuius erāt peccata retecta maria
Que totiēs voces celitus aure capis
Organa dū cātant ſibi ſoli/corde canentē
Corde deo pleno Ceciliam legimus.
Cordib⁹ vt nr̄is pſallam⁹ paule monebaſ
Actio nam talis iure beat duplici.
Inchoat hic et nunc celū/viteqꝫ beate
Moribus et ritu degit in exilio

Mors vẽit ĩ terra q̃ carnis vincl'a reſoluit
Cãtantẽ in pſalmis victor ĩ alta vehit

l Eccleſiaſticorum exhortatio ad cantum.

ſ Emp ĩ ore tuo ſit laus ſint cãtica ſiõ
Quãuis captiuũ te babylone doles
Fac hoc pcipue/cui cantus eccl'ie dant
Abſq3 labore cibos veſte domoq3 tegi
Hoc leue põd' ⁊ h̄ tibi ſpõte iugũ poſuiſti
Fer/nec dũ viues rumpe vel excutias
Sed tedet dices eadem totiẽs iterari
Mentẽ cũ cerebro vox reboanda grauat
Quo crucier doleãq3 mõ neſcitis amici
Fundere ſufficiat corde preces dño
Frater nil magnũ ſine magno vita labore
Fert hominũ/pſtes/vſus alacris erit
Tu tibimet crebro dic eccl'ie vice fungor
Pſallentiſq3 dolor vertit̃ in meritũ
Paucis crede dat̃ cõſtans oratio cordis
Laudãdũ ſed opus/dũ canis ore/facis
Reddis vota deo/tua fratrũ debita ſoluis
Corpus dũ torques frigore/fame/ſiti.
Lex hec eſt hoĩs veterꝭ/labor et ſudor h̄ ſit
Poſteri' requies ve ſine/cãtica/laus.
Uiuere nõ phas ẽ homini ſp ꝑut optat
Optet qđ lex vult/⁊ ſua tpa dant.
Redde pri' dño qđ debes/deinde vacabis
Scripto vl' ſtudio/ſeu meditare ſilens.
Scito valere nihil ſtudiũ.ñ martyriũ. nec
Cor raptũ.niſi ſit iuſſio facta dei
Inde metire tuos inſtinct'/qñ ſequendi
Nam mot' cordis fallere crebro ſolent
Te deſiderio cordis cõmittere noli
Cõmentiſq3 tuis ſed patris imperio
Eſto tuis ita ſollicit' ſtudijs/quaſi ſemꝑ
Cor ſit ad arbitriũ preſto redire tuũ
Gratia dux h̄ ſola põt cõferre/ꝑcemur
Gr̃a ſit nutrix/ſit comes aſſidua
Triſtis es eq̃ tũc anio pſallẽs tibi vim fac
Uim patit̃ celũ/vim faciamus ei
Mox vẽiet gaude mors te d carcere ſoluẽſ
Pſalmis cãtãtẽ victor ad alta vehet

D De laudibus elegie ſpiritualis.

q Uiſq3 amas pſã/metrꝭ iḡſcito nr̃is
Spõte ſtilo veniũt/corq3 lepore tra
Diuos blãda libẽſ elegia cãtet amoreſſ hũt
Tracta malis totiens ſerua libidinibus
Solet̃ ſeniũ/iam nõ captiua reſectis
Unguib3 et caſto cõiugis apta thoro
Cur nõ ancille froneſis ſi libera fiat
Mũdaq3 cõplacito cõfoueare ſinu
Non maieſtati dictorũ/detrahit vſus
Metrorũ/mai' pondus eis tribuit
Uerſib3 omnimodis vates ſcripſiſſe ſciũt̃
Ut hieremias/iob/ſic dauid/⁊ moyſes
Carmĩa ꝯpoſuit ſalomõ rex milia q̃nq3
Cãtata eſt mulier fortis ab ore ſuo
Frenãt ne vaga ſit metra mẽtẽ p'lima pau/
Artãt/et pſtãt eſſe ſui memores (cis
Pl' ſenſus/pl' lucꝭ habẽt/pl' ordĩe pollẽt
Uerſus/ſi cor eis cũ ſtudio dederis
Uerius et breuius ſeruant̃ ſcripta ligata
Metro/nam viciũ ꝓtinus inſinuant
Fortior eſt vox q̃ ꝑ ſtricta foramina trãſit
Quã que decurſu liberiore meat.
Non aliter metris ſentẽtia pſſa canoris
Ui maiore ſonat/ꝑcutit et penetrat.

N Legatur per modũ dialogi

r Eſipit añ ſeniũ r̃petẽs puerilia:ñ.ſ3
Uult aq̃le ritu/vita redire prior
Demoniũ caueas lateat ne meridianũ
Uanis in ſtudijs ꝑdere tempus amans
Cedãt vana ꝑcor/cedant/ſed cũ pietate
Carminib3 textis/fructus ineſſe poteſt
Aſt meliora pt/flendi quoq3 tps et etas
Et quis in hoc euo ſcire poemata vult:
Que meliora põt excluſus ab oĩb3 exul
Officijs:ſed nec carmina flere vetant
Nocte de' dat/ait iob/carmĩa/rex t̃bulat'
Miſit ait dñs carmẽ in ore nouum
Rara nimis fateor poeſis mõ/ſ3 cano celis
Forſitan/et veniet temp' amicitius
Scenica nob ſunt vl' ludicra iure fugãda
Quiſpia culparit ſub numeris redigi
Tutus nr̃a leges nõ hic portẽta deorꝫ
Nõ hic q̃ caſtis moribus obuia ſint
Plus ꝓdeſſe volunt q̃3 delectare/minorem
Quo fit vt ornatũ querere ſat ſit eis
Ocia tẽpora dant q̃bus eſt ſapientia dictꝭ
Danda/ieſus teſtis/ocia pigra necant

D De eodem

p Rebe fidẽ grecꝭ dephĩs ariona vexit
Fluct' ꝑ medios dũ lyra mulcet eũ
Alt' delphin' rex ſeuũ ꝑ mare vectoſ
Nos tandẽ tuto littore conſtituit
Iſte de'/tibi laus/nobis hec ocia fecit
Ludere cũ cythara pſalterioq3 dedit
Exemplar quorꝫ trãſmiſim' ⁊ monocordũ.

Seacordũ quoqȝ mens addere nr̄a cupit
Offert quiſqȝ ſuo gratus ſua munera regi
Carmina nō nihil eſt myſtica poſſe dare
Inqȝ dies intus ſi noſter homo puereſcit
Quis neget huic puero ludere carminibꝯ
Dū cor feruet ei/dū totus amat/ p̱ amorez
Dum venit etas et tēpus amātis ei
Cōſiliat ſacros hymenū carmē amores
Cōiugiū nec gens abſqȝ canore ꝓbat
Sȝ caueat puer h̄ q̄d degeneres ī amores
Rurſus et in veteres corde redire feces
Ebrietas in eo ſit ſobria. ſitqȝ cubile
Sanctū. cōplexus oſcula caſta nimis
Sit nec amore ſuo vl̄ mas vl̄ feīa/carnis
Nud⁹ et abs ſexu ſpūs eſt et amor
Eſt qđ mireris tamē iſtic femīa virqȝ
Spōſam dilectam ſponſus amic⁹ habet
Spūs hic aīe ſit cū diuinus oportet
Tale ſciendū cui myſteriū fuerit
Sermo dei viuus valet vnicus iſta ſecare
Diſcretor cordis cunctaqȝ ꝓſpiciens
Nunc⁹ eſt zel⁹ ſponſi ſpōſeqȝ fruēdi
Se totis ſupeſt vnica ſpes patrie
Hinc fuge dilecte mi clamat ſpōſa . ſcit ipa
Nō hic ſed celis eſſe viri thalamū
Ipa ſubinde petit/vbi paſcit/vbi cubat al
Meridie/terrꝭ ne vaga ſit ſtolidis (ta
Paſcitur interea ſi ſuſcipit oſcula ſpōſi
Ubera ſi tractet que redolentia ſunt
Ebria fulcit̄ malis ⁊ floribus/inter
Brachia ſe ſponſi ꝓijcit in requiem.
Felici fruitur ſomno/ ſpōſus ↄiurat/⁊ oēs
Audeat vt ſomnū rumpere nemo ſuū
Ad vigilem qn̄qȝ venit ſaliēs ⁊ alacris
Clāculo ꝓſpiciēs voce ſonāte veni
Alternat veniendo vices/alternat amica
Querēdi ſtudiū/lāguet amore pio
Ad vocē liq̄fit ſpōſi gaudētqȝ viciſſim
Laude ſua demū quicq̄d agūt amor eſt
Ocia ſola placēt ſpōſe loca ſola req̄rit
Nec ſponſo nec ei turbida turba placet
Rūpit v̄ba ſibi vigor igne⁹ eſtuat intus
Quē nec corde capit/ nec reſerare valet
Quo rapimur q̄ nos elegia ꝓtrahis: euge
Concaluit video ſpiritualis amor
Iam ſileas olim veniet ſpecioſior hora
Nunc ſatis in labijs te liberaſſe malis

Thomus ſecūdus

Centilogiū de canticis et ſolatio. Primuz
verbū de deſcriptōne cantici p̱ q̄ḿqȝ verba

Anticū ē vox numeroſa ad dei glo P
c riā ordiata. Vox ibi ponit̄ ꝓ gene
re et q̄ſi materia. Ponit̄ nūeroſa ꝓ
differētia et q̄ſi forma. Finis debȝ eē di glo
ria. ¶ Cāticū ī ſua generalitate deſcꝑtū/ac
cipit vocē ↄſone ad apl̄m dicentē nihil eſſe
ſine voce. Et attēdit q̄ oīa fecit dn̄s in nu
mero et ꝓpter ſeipm̄. et ſic in oībꝯ eſt vox nu
meroſa ad dei gl̄iam ordiata. ¶ Canticū ha
bet deo agente modū p̱ deū exemplātē ſpe
ciē. in deo finiente ordinē. ¶ Canticū reddi
tur ex numeroſa ꝓportōne hoc pulcrū ⁊ de
corū/hoc ſuaue et iocundū/hoc vtile ⁊ ſalu
tiferū. et oppoſitos diſproportio parit effe
ctus. ¶ Cāticū cantat oīs creatura et ad il
lud inuitatur vl̄ naturali inſtinctu. vl̄ ani
mali ſenſu . vl̄ rōnali ſeu intellectuali ductu
¶ Canticorū naturā cognoſcere nō infimū
eſt hominis officiū. ſicut homo cū om̄i cre
atura participat. diuineqȝ glorie cōdit⁹ eſt
eſſe capax. ¶ Canticū vnū ē ſenſuale vl̄ ani
male/aliud eſt ratōnale ſeu morale. aliud eſt
intellectuale ſeu diuinale. ſicut eſt ſon⁹ ani
malis ratōnalis et intellectual̄. et ita de vo
ce vl̄ numero. ¶ Canticū ſenſuale qđ mag̃ Q
eſt in acceptōne cōmuni dijudicat̄ triplici
ter/viſu vt in geſticulatōibꝯ. auditu vt ī car
minibꝯ. tactu vt in venis pulſantibꝯ. ¶ Can
ticū ſenſuale vnū eſt comicum. aliud eſt ſa
tiricū. aliud tragicum. Et quodlibet eorū
ſolebat in theatris rep̄ſentari obiectalit̄ taz
ad oculos nutibꝯ/q̄ȝ ad aures vocibꝯ et fi
ſtulatōnibus ſeu fidibꝯ. ¶ Canticū ſenſuale
⁊ ad aures corpis fit tripliciter. pulſu vt in
tympano. voce vt in choro. flatu vt in orga
no. Unde poetica fictio tres primitus eſſe
muſas ſumpſit/q̄ȝuis ad nouenariū dein
ceps ꝓdierit. ¶ Canticū cum pulſu fit tri
pliciter. aut in rotatu vt in ſymphonia. aut
tractu aut retractu ſicut ī viella aut rebela.
ſiue cum impulſu vel impulſiuo quodā tra
ctu cū vnguibꝯ vl̄ plectro/cum virgula vt
in cythara ⁊ guiterna lituo pſalterio quoqȝ
et tympano atqȝ cāpanulis . cymbala v̄o ſe
ſe collidendo tinniūt. ¶ Canticū cum voce
vl̄ animali cātu fit tripliciter . vnū cum na
turali ſignificatiōe. vt in auiū garritibꝯ ⁊ in
humanis interiectōibus. Aliud cū volūta
ria inſtitutōne. vt in hominū idiomatibꝯ.
Aliud cum artificiali modulatōe vt ī rich
mis. in metris et carminibꝯ. ¶ Canticū ſen
ſuale cum flatu fit aliquādo folle/quādoqȝ
vēto. ſepi⁹ ore. ꝓmū artificialiter ī organis.

aliud naturaliter in arboribus ⁊ vndis. ter
ciū ſufflabiliter ī tibijs fiſtul' ⁊ muſet; ¶ Cā
ticū ſenſuale hab; effectꝰ ī brutis aīalibꝫ. in
auibꝫ. et in hoībꝫ. etiā ſm phiā; medicina;
et theologiā. ¶ Cāticū ſenſuale corpal' au
dibile / variat̄ ꝑ fraſim. id ē. eleuatōem ⁊ de
ꝑſſionē tāꝗ̄ ī pōdere. ꝑ theſim. id ē ꝑ plon
gatōem ⁊ breuiatō; tāꝗ̄ in mēſura ſimul ⁊
ꝑ multiplicē ꝯbinatōe; ⁊ ꝓportōe; tāꝗ̄ ap
R propriate in nūero. ¶ Canticū ratōnale ſeu
morale / ꝯſiſtit nō ſolū ī voce exteriori vt ſen
ſuale. ſed in interiori corde. q̄le d̄r eē triplex.
vnū rōis ſupioris. aliō rōis inferioris. ter
ciū imaginatōnis. De q̄ꝝ q̄lib; accipi pōt
aplica monitio. vt cātemꝰ in cordibꝫ nr̄is
dn̄o. ¶ Cāticū rōnale ſeu morale q̄le poſſu
mꝰ dicere cāticordū: id ē cāticū cordis. tot
hab; voces. tot ſonos aut reſonatōnes / q̄t
ſunt ꝓpe vl' ꝯmūiter dicte paſſiōes affectꝰ
vl' amores. ¶ Cāticū morale ſeu cāticordū
voces quaſdā hab; generales ⁊ ꝑncipales.
quaſdā ſpeciales ⁊ indiuiduales. quaſdam
mixtas aut ī ſe m'tiplices ſm nūeꝝ ⁊ diſti
ctionē paſſionū. ¶ Canticū morale diſtin
ctōem capit ī ſuis vocibꝫ tā phiſice ꝗ̄ medi
cinalit̄ ꝗ̄ theologice. et ſm quālib; haru;
ſciētiaꝝ / poſſunt oīs claro ꝯpēdio reduci
ad q̄ttuor q̄ ſunt ſpes metꝰ meror ⁊ gaudiū
¶ Cāticū morale ſeu cāticordū / pt reducere
ſuas voces nūc radicalit̄ ad vnā. nūc ad bi
nā. nūc ad trinā. Vna ē amor dei ⁊ ꝓximi.
Bina ē ide; amor dei cū odio pctī. Trina
ꝯplectit̄ amorē et odium cū feruore zeli. vel
ſpem de ſaluatōe. timorē d̄ dānatōe. ⁊ ꝯpaſ
ſionē de ſe et q̄lib; viatore. ¶ Cāticū mora
le vnū ē laudabile. aliō vituꝑabile. tercium
indifferēs. ¶ Cāticū morale vnū ē merito
riū. aliō ē demeritoriū. terciū dūtaxat mo
ralit̄ bonū vl' malū. ¶ Cāticū morale vnu;
eſt leticie. aliō triſticie. terciū mixtū ex vtro
ꝗ̄. iuxta volumē Ezechieli datū in q̄ erāt
carmīa ve et lamēta. ¶ Cāticū morale vnū
letificat ſobrie. aliō pie edificat. aliud ſctifi
cat iuſte. ſ. ad ſeipm. ad deū. ad ꝓximū ¶ Cā
ticū morale vnū ē terenū qō ipiū ē et deijcit.
qōdā aīale qō ebriū ē ⁊ inficit. qōdā diabo
licū qō nequā eſt et interficit. ¶ Cāticū mo
rale / vnū ē ſm ꝟtutes cardiales. bonū qui
dē ſ; q̄ſi graue vl' depſſu;. vnū ē ſpūale per
donoꝝ infuſiōes velut acutū. alteꝝ diuiale
ꝑ btitudies q̄ſi ſuꝑacutū. ¶ Cāticū morale
fit cū myſtico pulſu ſeu plectro gr̄e diuial'
aliqn̄ date gtis. aliqn̄ gtificātis. aliquādo

ſpe vel re beatificātis. ¶ Canticum morale
format qn̄ꝗ̄ cogitatio vaga ſine arte ⁊ fru
ctu. qn̄ꝗ̄ meditatio ſedula cū arte ⁊ cona
tu. qn̄ꝗ̄ cōtēplatio clara cū arte et agili vſu
¶ Canticū morale iuxta ꝑabolā ꝑcentoris
nr̄i chriſti cōtinet ſaltū / q̄ eſt exultatio / iubi
lus et tripudiū ſpūal' leticie. vt in epithala
mio. Cōtinet lamētū qō ē triſticia nō ſecl'i
ſed patiētie ſm deū / ꝯtinet plāctū ſalutaris
pnie. vt ī luctu beato. ¶ Cāticoꝝ corda ſeu S
fiſtula / nō ſonat ſuauit̄ ſi fuerit dirupta / ſi
corrupta. ſi improportionata. ¶ Canticoꝝ
moraliū iudex auris cordis impedit̄ pruri
tibꝫ curioſitatis. tinnitibꝫ ſollicitudiū. ⁊ ſor
dibꝫ libidīs / ſm triplicē radicē cupiditat;.
¶ Canticoꝝ diuinoꝝ materiā ⁊ artem mini
ſtrāt libri. vnus nature ⁊ artis ī creaturis.
aliꝰ ſcripture ſicut in pſalmis et trenis. aliꝰ
cōſcientie ſicut ī meditatiōibꝫ ſctis et pijs.
¶ Cantica diuia bonꝰ angelꝰ iuuat. actuat.
ꝑſentat. malꝰ ꝟo diſſonat. diſſipat ⁊ obſcu
rat. ¶ Canticoꝝ moraliū vaſa vl' inſtrumē
ta repiūt̄ in oīm reſonabili ſolū intra ī cor
dibꝫ ꝑtim extra in vocibꝫ ꝓrſus extra ī opa
tōibꝫ. ¶ Cāticū oīe fundatū eſt ī monocor
do amoris. ſ; explicat̄ diuerſimode nūc in
diacordo. nūc ī tricordo. nunc tetracordo.
rurſus ī pētacordo. ī hexacordo. ī heptacor
do. rurſus ī octacordo. ī nonicordo. ī deca
cordo. tā dē ī oī policordo ſine t̄mio. ¶ Cā
ticū vnū plꝰ reſonat tenorē iuſticie. aliō plꝰ
mollē cātū miſicordie. aliō mixtim q̄i ꝯte
nor reſonat gr̄am cū rigore. ¶ Cāticū pure
leticie repit̄ apō deū glioſu; ſuo mō. ⁊ apō
angelū bonū. ⁊ apō hoīem beatū. ¶ Canti
cū pure triſticie vl' q̄ſi repit̄ ī demōibꝫ. ī dā
natis hoibꝫ. ī deſꝑatis viatoribꝫ. ¶ Cāticū
mixtū viatorū / ſpei. ſ. et timoris / diuerſifica
tur ſm tres ſtatus / incipientiū q̄ purgant̄.
ꝓficiētiū q̄ illuminat̄. approximātiū qui
ꝑficiunt̄. in q̄bꝫ exꝑimur qn̄ꝗ̄ lamēta gau
dioſa eſſe ⁊ gaudia luctuoſa. ꝑ diuerſitate fi
niū vl' obiectoꝝ. ſicut mater ꝯplacet dum
filiꝰ cū lachrymis q̄rit eā. aut dn̄s in catuli
clamoribus poſt abſentē ꝯdelectat̄. ¶ Can
ticū damnatoꝝ eſt ipis turpiſſimū. horri
biliſſimū et doloroſiſſimū. ſ; deo ⁊ iuſt; red
dit̄ ex cōſideratōe ordis iuſticie / decoꝝ ſua
ue et letū. ſicut letatur iuſtꝰ cū audit clamo
res peſſimorū qui torquent̄. ¶ Canticu; in
purgatorio hab; cum afflictiōe ſolatiū / ex
certa ſpe beatitudinis. ex eccleſie generali
bꝰ ſubſidijs. et pijs amicorum ſuffragijs.

et quia charitas in eiſ ꝯgaudet ꝟitati corre ctõis. ¶ Cãticũ viatoꝝ etiã ꝑfectoꝝ hꝫ cuꝫ fletu ſolatiũ. cũ riſu ſobrio faſtidiũ. Et vix habꝫ hora dimidia pauſam vt ſilẽtiũ ſicut nec vnq̃ꝫ ĩ eodẽ ſtatu ꝑmanet. ſec⁹ vbi non erũt volubiles cogitatões nr̃e fixe ꝺo ¶ Cã ticũ intellectuale diuidit̃ ſol' aurib⁹ mẽtis aut ſindereſis. ⁊ illõ fit flatu amoris q̃ ẽ vi tal' ſpũs mouẽs q̃cq̃d ẽ ens / de q̃ phia. O felix hoim gen⁹ ſi vr̃os aĩos amor q̃ celuꝫ
T regit̃ regat. ¶ Cãticũ intellectuale pt̃ ꝺſcrip tiue dici amor nũeroſus. Qm̃ em̃ facta ſũt in armonia mẽſurata mũda et amoris qui eſt põd⁹ reꝝ q̃ mouent̃ q̃cũq̃ꝫ mouet̃: ſic ip ſa etiã materia moueat̃ ad formã ſic ad ap petibile ſuũ. deniq̃ꝫ ẜm h̃ amor eſt vniſon⁹ in ꝯpatõe facta ad deũ. ⁊ omniſon⁹ ꝑ colla tõem creaturaꝝ ad inuicẽ. ¶ Cãticũ intelle ctuale figurari pt̃ in vniuerſo / ꝑ exẽpla ho rologij tꝑatiſſimi cũ cãpanul' aut chori cõ cordiſſimi aut ſymphonie ſuauiſſime. aut organorũ / [illegible]t fiſtul' q̃t creature ſunt ſonãti um. ẜm impfectõis g̃ues ⁊ ꝑfectõnis acu tas voces ꝯciſiores aut ꝓteſiores. Tãdeꝫ ſicut ĩ om̃i genere muſico ludit ĩ eis diuia ſapiẽtia ſuauit̃ oĩa diſponẽs. ¶ Cãticũ ex ercere monet̃ oĩs creatura ĩ ordĩe ad deũ in quo oĩa viuũt et ſpirãdo melodizãt / qð ꝑ cipiũt aures illoꝝ q̃ philoſophizãt ĩ creatu ris oĩb⁹. ⁊ pl⁹ illi q̃ theologicaliter anagogi zant. q̃ fit in. xij. ſpẽs aut ples cãtici amoriſ qð ꝺ nuptiale vl' epithalamiũ cãtica cãti corũ poſſum⁹ annotare. Nubit ad l̃raꝫ vir cũ libera ⁊ ſocia Nubit cũ ãcilla Nubit cũ dñ̃a ſicut ioſeph cũ maria. Sic nupſit my ſtice chriſt⁹ cũ eccl'ia libera. Nupſit cũ ſina goga q̃ fuit ĩ ẜuitutẽ generãs. Nubit plat⁹ cũ eccia ſua dñ̃ſ. Nupſit xp̃s cũ natura hu mana vnitate ſuppoſiti. Nubit cũ aĩa rati onali. Nubit cũ angelica natura. Nubit in ſup ſpũs deiformis in triclinio hoĩs inſtar Jacob ipi rachel rõni ſupiori. Lye rõi in feriori. bale et zelphe ſẽſualitati tã exterio ri q̃ꝫ interiori tãq̃ꝫ ancill'. Nubit tãdẽ ſapĩe idẽ ipe ſpũs deiformis. ¶ Cãticũ intellectuale tot habꝫ flat⁹ pulſus aut tact⁹ / q̃t ſunt amoris ſpecies. tot notulas ⁊ ꝟbula q̃t ſũt ꝟitates. tot ꝯſonãtias q̃t appetituũ ſunt ꝯbinate ꝓ portões. nec vllã patit̃ diſſonãtiã ĩ auribuſ iuſti. q2 licꝫ obſtrepet mala voluntas diſſi dẽs ſibĩpi. ꝯſonare repit̃ in toto ordĩe vni uerſi. ¶ Cãticoꝝ oĩm pt̃ auditor eſſe / q̃libet habẽs fidẽ ꝺ deo et ꝓductiue creaturaꝝ cũ

bona et cõſentanea volũtate credẽs vt tan dẽ intelligat. Infidel' ꝟo ꝑſus ẽ alienus. aurib⁹ eni caret ſpiritalib⁹. nec gl'iam dei fi nẽ habꝫ. ¶ Cãticoꝝ ꝑfect⁹ cãtor ſol⁹ eſt vir deſiderioꝝ in gutture vl' vaſis ſctãꝝ medi tatõnũ ꝯformit̃ ad l̃raꝫ et notulas libri ml' tiplicis nature. ſcripture ⁊ picture ꝑ voces nũeroſaꝝ affectõnũ. ¶ Cãticoꝝ et auditor ẽ ipe de⁹ ꝑ ſe p̃ncipal' et miſterialit̃ ꝑ ſuos an gelos et ſctõs dãt cãtica nũc leticie. nũc me ſticie. nũc ꝓut vult ex vtroq̃ꝫ tꝑata / vt in vi atorib⁹ reſultet ſolatiũ de q̃ ſunt q̃nq̃ginta verba ſeq̃ntia. ¶ Primũ ꝟbũ ſolatij. et q̃nq̃ geſimũ ꝓmũ ĩ ordĩe p̃cedẽtiũ vbi deſcribit̃ ſolatiũ. Et notat̃ ꝑ ꝺcẽ ꝟba h̃ generalitate

Thomus tercius

ſ Olatiũ eſt mulcebris paſſio / con V
ſurgẽs ex ꝑceptiõe ꝯiũctõis obie cti ꝯueniẽtis cũ ſubiecto ꝯueniẽ ti. Vel ſic. Solatiũ eſt ꝑceptio ꝯueniẽtis cõiuncti. ¶ Solatiũ ſumit̃ ample vt ſe extẽ dit ad omnẽ potentiã cognitiuã. ſenſualẽ. ſ. rõnalẽ et intellectualẽ. vt dicim⁹ deuꝫ ⁊ an gelos et aĩalia delectari vel ſolatiari. ¶ So latiũ ample diffinitũ / ſicut habuit ꝑ genere paſſiõeꝫ. ſic ꝑ differẽtijs ſuis reliq̃ ſumpſit. vt ꝯ triſticias oẽs poſitũ ẽ qð ẽ mulcebris ſeu ꝯueniẽs paſſio. Additũ ẽ nomẽ ꝑceptõ nis ſeu app̃heſiõis vl' apparẽtie. excluden do ꝑ h̃ mot⁹ reꝝ q̃ om̃i penit⁹ caret ſenſu ra tõe vl' intellectu ¶ Solatiũ appropĩate ſũ ptũ / ẽ gaudiũ / nõ q̃lecũq̃ꝫ. ſꝫ int̃ anxietates moleſtias ⁊ dolores / ꝓueniẽs apð hoĩeꝫ ſe cũ manẽtẽ vt ĩ fletu ſit ſolatiũ Vñ̃ illõ So lant̃ miſeri nũc mea fata ſenis. Hinc ſpũs ſctũs ꝺ ꝯſolator. ⁊ ꝟgo maria ꝯſolatrix mi ſeroꝝ. dãte ꝺo ꝯfert ¶ Solatiũ ꝯſurgit ex ꝑ X
ceptõe duplic̃ ꝯiũctõis obiecti ꝯueniẽtꝭ q rũ vna ẽ real'. altera ſolũ intẽtõnal' ſeu ſpũa lis. vt in ratõe vl' intellectu vl' etiã ĩ imagia tõne. Et ẜm h̃ noĩa ſolatij general' accepti ⁊ oppoſiti doloris / ml'tipl' ẜm phos / ꝑſer tim ſtoycoſ variãt̃. q̃ ponũt gaudiũ nõ niſi ĩ ſenſu ſeu motõe ſenſuali et reali. ¶ Solati um in nob de⁹ ſicut p̃ncipale efficiẽs / et an gel⁹ de celo ſic̃ ſubſeruiẽs et miſtrãs opat̃. vt dũ apparuit chriſto angel⁹ ꝺ celo confor tãs cũ. ¶ Solatiũ q̃ðlibꝫ orit̃ ex amore. iõ q̃l' ẽ amorꝭ / tal' ẽ ſolatij bonitas ⁊ finiſ. Vñ̃ ſic̃ duas amiciciaſ duo amores ꝯſtituũt. ſic ⁊ duo ſolatia ¶ Solatiũ extremũ aĩale et di abolicũ iſtar epicureoꝝ opat̃ amor ſui vſq̃ꝫ

ad ꝯtemptū dei. ¶Solatiū ṽo quale deſurſum eſt/piū pudicū pacificū ſuaſibile et miſericordia plenū/cauſat amoꝛ dei vſq₃ ad cōtēptū ſui. ¶Solaciū nr̄m q̄le debem⁹ inq̇rere fuit in chriſto exēplariť et mľtipľr demōſtratū. ¶Solatiū q̇d ſit realiť. an opatio vľ aliq̇d ab opatōe diſtinctū/nō opꝫ a deuotis curioſe pſcrutari. ſ₃ ſcholaſticis derelinq̇ tā. q̄₃ pbleuma rōnem ad vtrāq₃ ptē habēs videť q̄ opatio fit p expſſiōeꝫ. ſolatiū ſeu delectatio p impſſionē. fruitō p ꝯnectiōeꝫ. ¶Solatiū p varietate pſonaꝝ tēpoꝝ ⁊ locoꝝ ꝯuenit variari. ⁊ ad ei⁹ adeptōeꝫ doctrinā et cognitōeꝫ/aliť ⁊ aliť niti ī pueꝛ́. ī inſipiētib⁹. ī pficiētib⁹. ī pfectis. queādmodū variať ſm̄ etates et pfect⁹ oīm tā ſenſualiū q̄₃ moraliū
y ⁊ ītellectualiū melodia cāticoꝝ. ¶Solatiū in hoīe mľtiplex repiť iuxta mľtiplicē ī ipo potentiā cognitiuā atq₃ ſubiectiuā. queādmodū notauit chriſt⁹ exp̄mēs aīaꝫ ſpm̄ carnē dū ait. Triſtis ē aīa mea vſq₃ ad mortē. Sp̄us q̇dem pmptus ē/caro aūt infirma. ¶Solatiū infirme carnis/ē delectatio ſenſus exterioꝛis. cui⁹ ſubiectū ē caro aut neru⁹ ſenſibilis mediāte ſpū coꝛpali ⁊ ſubtili vnō ꝯſurgit facilitas aut difficľtas ſolatij iuxta ꝯplexiōis coꝛpalis q̄litatē accidētalē vľ innatā. ¶Solatiū aīe triſtꝭ qn̄₃ ē gaudiū imagīatiue vľ cogitatiue ṽtutꝭ/oꝛgano coꝛpeo int⁹ vtētis. Et inde ꝯſurgit vt p⁹us ī ſolatio varietas. ſm̄ diuerſitatē oꝛgani ⁊ ſpirituū aīaliū ex q̄ttuoꝛ humoꝛib⁹. ſanguie. colera. flegmate. melācolia. Et ex diuerſ habitib⁹ in imaginatōe vľ fantaſia ¶Solatiū aīe triſtis qn̄q₃ ē gaudiū rōis/oꝛgano coꝛpeo nō vtētis ī actib⁹ ſuis vbi plīmū valēt habituales et actuales ī rōcinādo diſpoſitōes per abſtractōes ſpēꝝ intelligibiliū a fantaſmatibus cū ṽtutū moraliū eq̄li ſerenaq₃ trāq̄llitate. ¶Solatiū pmpti ſpūs ē gaudiū mētꝭ q̄ ſupioꝛ eſt poꝛtio rōis ſic p̄cedēs ē inferioꝛ vbi plīmū valet irradiatō ſupioꝛi ḡtuita ex legib⁹ etnis ⁊ p habit⁹ donoꝝ atq₃ btītudinū ⁊ refoꝛmatōeꝫ ſenſuū ſp̄ualiū. in q̇b⁹ q̄nto ſenſus eſt intimioꝛ ſuo ṽo tāto purioꝛ eſt Quo ꝯtra fit ī ſenſib⁹ coꝛpis. tact⁹ eī ſp̄ualꝭ ⁊ guſt⁹/purioꝛes ſunt q̄ deo intimioꝛes per charitatis amplexū. ¶Solatiū q̄dlibet in hoīe reptū/dꝛ aliqn̄ ſolatiū coꝛdis. aliqn̄ ſolatiū aīe. aliqn̄ ſolatiū ſpūs. aliqn̄ ſolatiū carnis/iuxta diuerſos a doctoꝛib⁹ modos vtēdi pdictꝭ noīb⁹ ¶Solatiū ī q̇buſdā reb⁹ q̄drifarie vt ī hoīe. ī q̇buſdā bifarie vt ī brutꝭ. ī q̇buſdā nullo mō. ſicˀ ī reb⁹ ſine aīa repiť ¶Solatiū intrinſece liberꝝ vľ laudabile/nō inueniť p̄terq₃ ī vtētib⁹ iudicio rōis. ¶Solatiū pticipatiue licꝫ nō eſſentialiť ⁊ intrīſece liberꝝ repiť in imaginatiua vľ eſtimatiua pte hoīs q̄ nata ē obedire rōi ꝯiūcte ⁊ expedite dū impat ⁊ mouet. ¶Solatium īfirme carnis exterioꝛis ⁊ q̄ſi brutaľ/nľľo mō eſt elicitiue liberꝝ. neq₃ laude p ꝯſeq̄ns neq₃ vituperio intrīſece dignū. ſ₃ nec p̄ncipaľ liberū arbitriū om̄i ſenſitiue ṽtuti ſicˀ nutritiue vľ vegetabili. q̄ p ſtatu iſto nō audiūt rōis imperiū. q̄cq̇d ď ſtatu innocētie diceret ¶So- z
latiū ſicut habꝫ p obiecto adequato bonuꝫ apparēs ꝯiūctū. ſic om̄e q̄d ē aut apparere pōt bonū vľ ꝯueniēs p̄t dici obiectū ſolatij. ¶Solatiuꝫ deceptoꝛiū tot modis oꝛiri p̄t/q̄t modis potētie app̄hēſiue p̄n̄t ī apparētijs ⁊ iudicijs ſuis falli. ¶Solatiū deceptoꝛiū nullū fuiſſet in ſtatu nature p̄mit⁹ inſtitute/nec in vigilia. nec ī ſomno. nec in diuerſa rōe obiectoꝝ p diuerſa media. q̄m rationis iudiciū oīa directiſꝫ vľ ī aſtrologo vidēte ſolē q̄ſi bipedialꝭ q̄ntitatis. ¶Solatiū a deceptōe multū auertiť p habit⁹ virtuales tā intellectuales q̄₃ moꝛales q̄₃ infuſos ſupnaturales īmo ⁊ p naturales. ¶Solatium freq̄nter inficiť ⁊ depuať p affectū vicioſuꝫ qualēcūq₃. Hinc dictū eſt. Excecauit eos malicia eoꝝ. ⁊ oīs mal⁹ ignoꝛās. ⁊ q̄t capita. i. affectōes tot ſnīe ¶Solatiū habere pt ſuū cōtrariū ſicut triſticiā ⁊ deſolatōeꝫ p obiecto ⁊ ecōtra. vt penitēs gaudet q̄ꝛ dolet. et ď leticia triſtať. ſicut ignis frigido flatu. frigiditas p calidū circūſtās nec penetrās cōfortať. ¶Solatiū qn̄q₃ ē deceptoꝛiū nō moraliter aut demeritoꝛie vicioſuꝫ. vt dū erroꝛ eſt inuincibiľ vľ eoꝝ q̄ ſciri nō debēt. ¶Solatiū ſicut variať ex apparētiaꝝ diuerſitate/ſic apparētie ſuā diuerſificatōnē accipiunt in homīe et potētijs ſuis cognoſcitiuis p pter colligatōeꝫ hm̄oi potentiaꝝ adinuicē. q̄ꝛ rota trahit rotā. ſicut coꝛtina coꝛtinā. et oꝛbis oꝛbē. ¶Solatioꝛū apparētie variantur nedū p varietate cognitionū. ſed vt dictū eſt etiā affectionū. q̄uis alia ⁊ alia rōe. quia obiectū intellectus practici nō eſt verꝝ abſolute ſed verum vt comparať affectui. ¶Solatijs in hoīe pueniet rarioꝛ deceptio ſi potētia iudicatiua quelibet nouerit de dubijs et ſuſpectis apparētijs/ſuſpēſum tenere iudicium per arbitrij facultatem. ¶So- ⁊
latium cauſatū nobis angelus de celo vel

bonus vel malus. ſicut noiaꝛ duplex celum
empyreū vbi boni. ⁊ aereū vbi demones q̄
myſtice dicunꝛ volucres celi. ¶Solatium
cauſant in nobis decē ſpūs inſpirationum
vl' inſtinctuū ſicut aliqñ p ſpm̄ ſanctuʒ illa-
bētem aut habitū cauſantē ſic ab angelo bo
no mľtipliciter. ſic a malo angelo. ſic a celo.
ſic ab elementis circūſtātibꝫ. ſic a ꝯplexiōe
naturali. ſic a cōplexione accidentali. ſic ab
habitibꝫ cognitiue potētie. ſic ab habitibuſ
affectiue. Et in his oibꝫ verū eſt. ꝙ diligen
tibꝫ deū / oēs inſpiratōes iſte coopanꝛ in bo
nū de p ſe vl' p accidēs. reprobis autē omia
tādē de p ſe vl' p accidens cedūt i malū. nec
pt regula tradi generalis. ſed q̄ ſolatiaꝛ i do
mino ꝯſoleꝛ. ¶Solatiū cauſant in nob̄ ho
mines / q̄ angeloꝝ officiū nomēqꝫ ſortiunꝛ.
vt doctores et plati et offerētes ꝓ ſolatio li-
bros ſctōs. necnō ꝟitatē ordinare ꝓponen
tes. ¶Solatiū ꝓuenire pt diligentibꝫ deuʒ
a ſex differētijs poſitōis ſurſum. deorſuʒ. an
te. retro. a dextris. ⁊ a ſiniſtrꝭ. ꝯſiderādo glo
riam. infernū. pctā pterita. picula futura. ꝓ
ſpitatem et aduerſitatē. ¶Solatiū nōnūqꝫ
a deſolatōe q̄ſi p antipariſtaſim ⁊ vice cotis
generaꝛ. hoc i Jacob timente fratrē Eſau.
hoc i multiplici ſctōꝝ claruit paſſiōe ¶So
latiū ſepe a tentatōnū anguſtijs roboratur
quod ſenſerat q̄ dixit. Dū anxiareꝛ cor meū
in petra exaltaſti me Et rurſus. ſm multitu
dinē doloꝝ i corde meo ꝯſolatōes tue letifi
carūt aiam meā. Et chriſtꝰ. Triſticia ve-
ſtra verteꝛ in gaudiū. ¶Solatij cauſa ē ali
quādo fuga ſolatij ſicut econuerſo q̄rere ni-
mis ſolatiū pſertim corpale / impedit ſpūa-
le. ꝓpter hoc pſalmiſta. Renuit ꝯſolari aīa
mea memor fui dei ⁊ delectatꝰ ſum ¶Sola
tiū aliqđ inter beatitudīes. aliqđ inter fru-
ctus. aliqđ inter virtutes ⁊ dona numeraꝛ.
ſicut pax lucꝰ ⁊ patiētia ¶Solatiū ſolatio
freq̄nter opponiꝛ. nec ſe mutuo patiūꝛ. quē-
admodū de carne et ſpū notatū ē ¶Solati
um freq̄nter impediꝛ a ꝯſolatiōibꝫ aut ꝯſola
ri volentibꝫ. alioq̄n nō dixiſſet Job. Cōſo-
latores onerosi vos eſtis. ¶Solatiū q̄ fine
queraꝛ expedit cognoſcere vt exīde bonitaſ
ipiꝰ vl' malicia moralis ſeu gtuita cognoſca
tur. cū finis ſit forma ꝟtutū ſi bonꝰ eſt. dfor
mitas vicioꝝ. ¶Solatiū q̄rēdū eſt pncipa
liter ꝓpter deū vt hūilius timeaꝛ. feruentiꝰ
diligaꝛ. ⁊ alacriꝰ honoreꝛ. Sic agebat pro-
pheta loquēs optabūdꝰ deo. Leteꝛ cor me
um vt timeat nomē tuū. ¶Solatiū quere-
re pt hō ꝓpter ſe nō tm̄ pncipaliter ſʒ ſub do
ſicut inclinauit pſalmiſta cor ſuū ad facien
das di iuſtificatōes ineternū ꝓpter retribu
tōnem. ¶Solatiū ꝓpter ſe pncipaliter q̄re-
re eſt tale ſolatiū q̄le docebat et q̄rebat epicu
rus hō ad ſe referens oia et ſe fruēs. ¶Sola
tij media / qualia notat i epl'is ſeneca epicu
rū poſuiſſe vl' ariſtipū cū ſectatoribꝫ lauda-
bilia ſunt in multis ſi ad verū finē ſolacij ꝟ-
terenꝛ. vt prudenter declinare nociua. nemi
nem ledere. fortiter ferre q̄ neceſſitas affert.
ꝯtemnere mortē. frugaliter viuere. cupidi-
tatibꝫ impare. diligere pauptatē. ⁊ ita d plu
rimis. ¶Solatiū epicuri nō poterat adipi
ſci ſine luctu. dolore vl' triſticia. ⁊ hoc ꝓpter
innatā ſenſualitatis et cupiditatis vehemē
tiā q̄s vl' repmere vel ſanare / triſticia eſt. ſed
in repmēdo languor maior. ¶Solatiū qđ
libet i hac vita ſuſpectū eſſe debʒ / qđ nō lu-
ctui iunctū vel in luctu fundatū ē. Hinc li-
ber Ezechieli traditꝰ / habebat cū carmine
ſolatij lamentatiōes ⁊ penalitatis et pecca
ti. ¶Solatioꝝ fines quales a mūdanis p-
ſtituunꝛ non cōſolatōnem ſed deſolationeʒ
inducunt. ſimiliter et finis qualē ſtoyci pſti
tuebant / aut falſus aut impoſſibilis de ima
ginario quodā honeſto ſiue do vero. ¶So
latij cuiuſlibʒ laudabilis exēplar dedit chri
ſtus tam actiue qꝫ paſſiue. ⁊ poſt eum beata
mater ſua ab infantia vſqꝫ ad mortem in ſū
ma paupertate ſpiritus. ſumma mititate.
mario luctu. vehemētiſſima eſurie ⁊ ſiti iu-
ſticie. ſumma miſericordia et miſeratōe pu-
riſſima cordis mūdicia. et in trāquilliſſima
pace. ¶Solatiū chriſti ſequitur ſuo modo
qui chriſtū induit. hoc eſt qui ſibi ſicut exē-
plari viuendo cōformaꝛ. neqꝫ enim tali de-
erit angelus de celo cōfortās eum dum fa-
ctus erit i agonia. Quiſquis ergo triſtatur
aſpiciat hoc exēplar et pſallat bono animo /
exultans ad gaudentē chriſtū et cum lamē
tante plangēs. quod docuit ſub pabola pu
erorū ſedentiū in foro et clamantiū coequa
libus. Cecinimꝰ vobis et nō ſaltaſtis. lamē
tauimꝰ et nō plāxiſtis.

Finis

Magiſtri Johānis

de Gerſon cancellarij pariſienꝛ ſacre theolo
gie doctoris chriſtianiſſimi collectoriū ſup
Magnificat incipit.